

Говори на европски политичари од 1946 до 2007

**Говори на европски политичари
од 1946 до 2007**

Скопје, 2007

* Насликана е едрилицата „Gorch Fock“ на германската морнарица со знамињата на државите на Европската заедница од 1984 година

Издавач:

Фондација Конрад Аденауер во Скопје, Република Македонија

Уредници:

д-р Кристина Катерина Краузе, м-р Сандра Кољачкова,
м-р Мери Ангелеска

Превод од германски:

Марија Мицевска Кокаланова

Лектор:

Катица Трајкова

Наслов на оригиналот:

Europäische Grundsatzreden 1946-2006,
Konrad-Adenauer-Stiftung 2007

Печати:

Винсент, Скопје

Тираж:

500 примероци

Книгата не е наменета за продажба, бесплатен примерок може да се добие во Фондацијата Конрад Аденауер, Скопје

Содржина

Предговор.....5

Говори:

- 1. Винстон Черчил:**
„Нека биде создадена Европа“,
Цирих, 19. 9. 1946 г.....9
- 2. Конрад Аденауер:**
„Ни стигна надеж - Европската унија“,
Реклингхаузен, 28. 8. 1948 г.....15
- 3. Роберт Шуман:**
„Шумановиот план“, Париз, 9. 5. 1950 г.....19
- 4. Валтер Халштајн:**
„Римските договори: резултат на долг
и напорна работа“, Бон, 21. 3. 1957 г.....23
- 5. Конрад Аденауер:**
„Развојот на Европската економска
заедница“, Бон, 17. 1. 1962 г.....35
- 6. Ричард фон Вајцекер:**
„Затоа што Европа претставува хуман
и слободен начин на живеење“, Бон, 19. 1. 1977 г.....37
- 7. Франсоа Митеран:**
„Ништо не можеме без слобода“,
Ахен, 1. 11. 1988 г.....45
- 8. Хелмут Кол:**
„Идејата Европа - иднината на континентот“,
Франкфурт на Одра, 31. 10. 1991 г.....57
- 9. Жак Ширак:**
„Notre Europe - наша Европа“, Берлин, 27. 6. 2000 г.....67
- 10. Романо Проди:**
„За силна делотворна Европа со
голема цел“, Париз, 29. 5. 2001 г.....81
- 11. Владислав Бартожевски:**
„Европа - заедница на вредности и простор
на култура - Што носат новите членки
со себе?“, Берлин, 26. 5. 2004 г.....99

12. Валери д' Естењ Жискар:	
„Европа во подем - Пораката на Европа денес“, Штутгарт, 5. 5. 2002 г.....	111
13. Тони Блер:	
„Верувам во европскиот политички проект“, Стразбург, 23. 6. 2005 г.....	117
14. Николас Саркози:	
„На Европа мораме да и дадеме визија“, Берлин, 16. 2. 2006 г.....	129
15. Ангела Меркел:	
„Одново да се обмисли европската идеја“, Берлин, 11. 5. 2006 г.....	143
16. Жан Клод Јанкер:	
„Задачата на Европа во светот“, Ахен, 26. 5. 2006 г.....	157
 Декларација по повод 50-годишнината од потпишувањето на Римските договори.....	 172
 Белешка за авторите.....	 175

Предговор

Германската влада, под раководство на канцеларката Ангела Меркел на 25 март оваа година имаше две причини за славење. Не само 50 години од „раѓањето“ на Римските договори туку и успешното претседателство на ЕУ водено веќе три месеци од страна на Германија. Целта на германското претседателство беше да го активира процесот на реформи откако договорот за уставот по референдумот во Холандија и во Франција не се прифати. Поминаа 50 години откако водачите на демо-христијаните ја упатија Европа кон нејзиното обединување. Денес сме веќе навикнати на ЕУ со сите нејзини институции. За некои од помладите граѓани на ЕУ не е замисливо да се има пасош или пак виза за патување во соседните земји. Во еден музеј во холандскиот град Ајндховен (Eindhoven) и ден-денес е прикажано како по Втората светска војна преку граница се шверцувало кафе во Германија во скелетот на велосипедот или се шверцувал алкохол во Холандија во резервното тркало. Денес не може ни да се забележи дека има граница помеѓу овие две земји. Царинарниците, граничните полицајци и рамките повеќе не постојат. Тоа е веќе нормална состојба за денешните граѓаните на ЕУ, но тоа не беше секогаш така. Со потпишувањето на Римските договори на 25 март 1957 г. Европејците остварија успех на пат кон политичка унија. За нас денес е многу постигнато. Поставени се темелници, а секој пораз беше преброден со уверението дека една обединета Европа не е апстрактна претстава или илузија туку вистински одговор на големите светски политички и економски предизвици од втората половина на 20. како и на 21. век. Исто така и Македонија е дел од таа приказна, не само затоа што поднесе барање за членство, туку затоа што во декември 2005 г. оваа земја се стекна со статус на кандидат.

Истовремено наидуваме на скептицизам кај старите земји-членки, кај кои постојат предупредувачки гласови коишто предвидуваат или дури и посакуваат, прекинување на процесот на интеграција. Други, пак, го прифаќаат резултатот на референдумот во Холандија и во Франција за европскиот устав како опомена и се

обидуваат да ги најдат причините за тоа. За некои сето ова се одвива пребрзо и сигналите искажани од страна на старите земји-членки на ЕУ во Брисел по проширувањето кон исток во 2004 г. не беа слушнати. Нови пазари се добредојдени, но евтина работна рака од новите земји-членки на ЕУ, коишто ги загрозуваат работните места на старите земји-членки, не сака никој. Но индустријата на старите земји-членки многу брзо се приспособи на оваа ситуација и профитираше од истата. Со тоа постојат традиционалните фирми стари преку 100 години, како што е во Германија *АЕГ* и *Semprit* во Австрија, само уште на хартија. Нивните погони се затворени, работниците се отпуштени, но нивните производи доаѓаат сега од Полска и Унгарија. Но сепак цените се останати исти. Жителите на Холандија и Франција се плашат истото да не се случи и во нивните земји. Референдумот беше еден вид „обвинување“ на нивните влади. Секој којшто го води овој процес на интеграција треба да го знае ова за да го сфати скептицизмот на ЕУ.

Но интеграцијата на останатите кандидати не е во опасност, туку напротив. ЕУ си постави за цел до 2009 г. да ги реформира внатрешните случувања. Таа е премногу бирократска, спора и тешка. Особено во процесите за донесување внатрешни и надворешни одлуки треба да биде потранспарентна и пред сè побрза. Реформите се повеќе поттик за две генерации поупорно да ја следат целта и секогаш да се потсетуваат на почетната состојба, да ги запазат целите и во основа постојано да го утврдуваат курсот и да им дадат до знаење на граѓаните на ЕУ дека алтернативата, овој континент да го препуштат самиот на себе нема да им донесе никакви предности. Успешните реформи на ЕУ претставуваат предуслов за нејзино проширување. Македонија е на добар пат, но и престои долга патека. Брзината на движењето нема да биде одредена од ЕУ туку ќе биде утврдена од самата Македонија. Успешното исполнување на условите од копенхашките критериуми ќе го направи нејзиниот влез возможен. А за тоа е и ЕУ обврзана. Никој досега во овие 50 години нема шпекулирано со факти и можни чекори. Затоа ни денеска не би било мудро да се наведе можна година за влез на Македонија или на други земји во ЕУ. Со тоа би се нарушила веродостојноста на еден фер процес на интеграција и би предизвикало разочарувања кај оние кои што се

концентрираат само на датумот за прием во ЕУ, а не на самото исполнување на условите.

Фондацијата Конрад Аденауер уште од почетокот ги поддржува напорите при процесот на интеграција на Македонија и сака да придонесе во нејзиниот успех. За тоа е потребен долг напор, но кога ќе погледнеме ретроспективно и на Европа и требаа 50 години од Римските договори да стане ЕУ. 50 години од Римските договори е добра причина за славање и документарно прикажување на причините и целите кои ги поттикнале најважните претставници на ова дело на обединување. Говорите почнуваат непосредно по војната, па првите кризи во 70-тите години, кога европската политика го губеше значењето во однос на политиката на опуштањето, па повторното оживување на процесот на реформи во 80-тите години и паѓањето на железната завеса, па сè до денешно време. При сето тоа јасно се гледа дека во најголем број демо-христијаните, но не само тие, низ цела Европа по Втората светска војна најмногу суштински придонесоа за обновувањето на надворешноста и внатрешноста на овај континент.

Во оваа книга се опфатени сите најважни говори коишто, исто како и нивните говорници, имаа одлучувачка улога во обединувањето на Европа и оставрувањето на една идеја. Читателот сигурно ќе биде на повеќе наврати обземен од духот на зборовите, особено кога ќе си замисли дека и Република Македонија во иднина ќе биде дел од оваа идеја.

Скопје, септември 2007 година

Улрих Клепман

Официјален претставник на
Фондацијата Конрад Аденауер во Скопје
Република Македонија

Винстон Черчил

Нека биде создадена Европа

Универзитет Цирих

Цирих, 19 септември 1946 година

Господине ректоре, мои дами и господа,

Денес сум почестен од приемот на Вашиот достоинствен универзитет и од благодарницата, која ми беше дадена во Ваше име и која навистина ја ценам.

Денес би сакал да Ви зборувам за европската трагедија. Овој благороден континент, кој располага со најубавите и најкултивираните подрачја на земјата и ужива умерена, хармонична клима, е татковина и мајка на сите големи народи на западниот свет. Тука се наоѓаат изворите на христијанската верба и на христијанската етика. Оттука потекнуваат речиси сите култури, уметности, филозофски учења и науки на стариот и новиот век. Доколку некогаш обединета Европа би била во состојба да го подели заедничкото наследство, тогаш нејзините триста или четирестотини милиони жители ќе уживаат среќа, благосостојба и чест во неограничена мерка. А сепак, токму во Европа изби цела низа на ужасни национални судири, кои ги предизвикаа теутонските нации во жед за власт, и кои во овој дваесетти век, значи за време на нашите животи, го уништуваа мирот и надежта на целото општество.

И во каква ситуација е доведена Европа? Неколку помали држави навистина закрепнаа, но во нејзини бројни делови огромни маси на потресени човечки суштества, измачени, гладни, напатени и очајни, зјапаат во урнатините на нивните градови и домови, и напрегајќи се го испитуваат мрачниот хоризонт плашејќи се да не се појави нова опасност, нова тиранија или нов ужас. Меѓу победниците владее вавилонска забуна; а кај поразените владее инаетливо молчење на очајот. Тоа е сè што постигнаа Европејците во своите стари др-

жави и со своите нации, тоа е сè што постигнаа германските народи, откако се распарчија едни со други и посеаја пустош низ целиот свет. Доколку големата република од преку Атланскиот Океан конечно не сфатеше, дека залезот или поробувањето на Европа ќе ја одреди и нејзината сопствена судбина, и ако не ја испружеше нејзината рака на помош и водство, тогаш ќе се вратеше најцрниот среден век со неговата свирепост и со неговата беда. Мои господа тоа сè уште може да се врати.

А сепак сето време постои средство, кое доколку биде општо и спонтано употребено од страна на мнозинството во многу земји, како со некое чудо би ја променило целата сцена и за само неколку години Европа, или барем најголемиот дел од неа, би бил слободен и среќен, како што денес е Швајцарија. Па кое е тоа извонредно средство? Тоа е повторното создавање на семејството на европските народи, или онолку колку што е тоа можно, со тоа што ќе му дадеме структура во рамките на која ќе може да опстојува во мир, безбедност и слобода. Мораме да создадеме еден вид на Обединети Европски Држави. Само на тој начин стотици милиони напатени луѓе ќе бидат во можност повторно да уживаат во оние едноставни радости и надежи, кои го прават живот вреден за живеене. Постапката е едноставна. Единствено е потребна одлука на милиони мажи и жени наместо неправда да го прават она што е праведно и наместо проклетство како награда да жнеат благослов.

Многу труд, мои дами и господа, во совладувањето на оваа задача веќе има вложено паневропската унија, за чие дело треба да му се заблагодари на грофот Куденхове-Калерги, а на која правецот на работење и го одреди познатиот француски патриот и државник Аристиде Бријанд. Постои и оној огромен број на принципи и постапки, кои со многу надеж беа родени по Првата светска војна, тука мислам на Лигата на народите. Лигата на народите не успеа, не поради нејзините принципи или претстави. Таа не успеа, затоа што државите кои ја основаа не им останаа верни на тие принципи. Таа не успеа затоа што владите во тоа време се плашеа да им

погледнат на фактите в очи и се плашеа да дејствуваат додека сè уште имаше време. Оваа несреќа не смее да се повтори. Многу знаење и претходна работа, врз кои може понатаму да се гради, стојат на располагање; и скапо платеното искуство, како опомена на сите актери.

Бев многу среќен кога пред два дена во весниците прочитав дека мојот пријател претседателот Труман покажува интерес и симпатија за овој голем план. Не постои причина поради која регионалната европска организација на каков било начин би можела да дојде во конфликт со светската организација на Обединетите нации. Напротив, уверен сум дека една ваква голема асоцијација ќе биде во состојба да опстојува, доколку може да се потпре на тесно поврзани природни групации. Во западната хемисфера веќе постои една природна групација. Ние Британците имаме наш сопствен Комонвелт. Тоа не ја ослабнува Светската организација, напротив ја зацврстува. И навистина е нејзина најголема потпора. И зошто не би била можна европска групација, која ќе може да им понуди на изгубените народи на овој немирн и моќен континент поголемо чувство на припадност кон една татковина и заедничко граѓанско право? И зошто таа не би можела заедно со другите големи групи да ја заземе својата заслужена позиција при одлучувањето на судбината на човештвото во иднина? За да се случи сето ова потребен е чин на доверба на кој свесно учество ќе земат милиони семејства со различни јазици.

Сите знаеме дека обете светски војни кои ги доживеавме, произлегоа од суетната страст на новообединетата Германија, која сакаше да има доминантна улога во светот. Во оваа последна војна се сторени злосторства и масовни убиства, за кои не може да се најде паралела од времето на монголската инвазија во четиринаесеттиот век и кои на таков начин не се сторени никогаш во историјата на човештвото. Виновникот мора да биде казнет. На Германија мора да и се одземе моќта за повторно наоружување и можноста со напад да започне нова војна. Но откако сето тоа ќе се стори, онака како што треба да се направи и онака како што веќе се прави, тогаш

одмаздата мора да има крај. Тогаш мора да се случи она што Гледстоун пред многу години го нарече „чин на благословено заборавање“. Сите ние мораме да го завртиме грбот на ужасите на минатото. Мораме да гледаме во иднината. Не можеме да си дозволиме да ги влечкаме со себе, во годините што следат, омразата и желбата за одмазда, кои потекнуваат од навредите во минатото. Доколку Европа сака да се спаси од бескрајната беда и конечно од сопствениот пад, тогаш мора во европското семејство на народи да постои тој чин на доверба и тој чин на заборавање на злосторствата и лудачките дела од минатото.

Дали можат слободните народи на Европа да се издигнат на висина на вакви одлуки, кои ни ги наметнуваат душата и инстинктот на човечкиот дух? Доколку можат, тогаш на сите страни ќе се уништат нанесените понижувања и навреди преку доживеаната беда. Дали постои потреба за понатамошни мачења? Дали неспособноста на човекот да научи е единствената поука на историјата? Дозволете им на праведноста, милоста и слободата да владеат! Народите треба само да сакаат, и на сите ќе им се оствари она што им лежи на срце.

Ќе Ви кажам нешто што ќе ве зачуди. Првиот чекор кон новото создавање на европското семејство на народи треба да биде партнерството меѓу Франција и Германија. Само така Франција ќе успее повторно да се здобие со нејзината морална и културна улога на водач во Европа. Не постои повторно оживување на Европа без духовно голема Франција и без духовно голема Германија. Ако заедницата на Обединетите Европски Држави се изгради добро и правилно, тогаш материјалната сила на една единечна држава ќе биде помалку важна. Малите нации ќе вредат исто толку колку и големите, и тие ќе си ја осигураат својата позиција со нивниот придонес за заедничките работи. Старите држави и кнежевства на Германија, кои самите се здружија во федералистички систем за заедничка корист, можат во рамките на Обединетите Европски Држави да ја добијат нивната индивидуална позиција. Нема да се обидувам

да скицирам детална програма за стотици милиони луѓе, кои сакаат да бидат среќни и слободни, задоволни и безбедни, кои сакаат да ги уживаат оние четири слободи за кои зборуваше големиот претседател Рузвелт и кои сакаат да живеат по принципите, кои се закотвени во Атлантската повелба. Ако тоа е нивната желба, ако тоа е желбата на Европејците во толку многу земји, треба само да кажат, и сигурно ќе се изнајдат средства, и ќе се создадат институции, за да се оствари оваа желба.

Но мора да Ве предупредам. Можеби имаме премалку време. Во моментот се обидуваме да дојдеме до здив. Топовите се замолчени. Борбените дејства се прекинати; но не и опасностите. Доколку сакаме да ги изградиме Обединетите Европски Држави, или како и да се викаат, мораме да започнеме сега.

Во моментот живееме на чуден и сомнителен начин под штитот, би сакал дури да кажам и заштитата на атомската бомба. Досега атомската бомба беше во рацете на една држава и нација, за која знаеме дека никогаш нема да ја употреби освен за цели на слободата и правата. Но сигурно е можно ова застрашувачко средство на уништување за неколку години да биде светски распространето и катастрофата, која може да следи од неговото користење од страна на различни воинствени нации, не би значела само крај на сето она што го нарекуваме цивилизација, туку таа, најверојатно, може да ја уништи дури и самата земјина топка.

Би сакал само да ги резимирам задачите, кои се наоѓаат пред Вас. Наша трајна цел мора да биде изградба и зајакнување на Обединетите нации. Во рамките на оваа концепција, која го опфаќа целиот свет, мораме повторно да го организираме европското семејство на народи во една регионална организација, која можеби би можела да се нарече Обединети Европски Држави. Првиот практичен чекор ќе биде создавање на Советот на Европа. Ако на почеток сите држави на Европа не можат или не сакаат да се приклучат кон унијата, тогаш мораме да започнеме со собирање и здружување на

оние кои сакаат и со оние кои можат. Спасот од војна и од ропство, на луѓето од сите раси и сите земји, мора да почива на цврсти основи, и да биде гарантиран преку подготвеноста на мажите и жените побрзо да умрат, отколку да и се потчинат на тиранијата. При овие итни задачи, Франција и Германија мораат заедно да го преземат раководството. Велика Британија, британскиот Комонвелт, моќната Америка и барем така се надевам, Советска Русија – тогаш навистина сè ќе биде добро – треба да бидат пријатели и поддржувачи на новата Европа за да го штитат нејзиното право да живее и да сјае.

Затоа Ви велам: Нека биде создадена Европа!

Извор:

http://www.europa-union.de/fileadmin/files_eud/PDF-Dateien_EUD/Z_richer_Rede_Churchill_dt.pdf (21. 9. 2007)

Конрад Аденауер

Ни стигна надеж – Европската унија

Поздравно обраќање на 2. конгрес на ХДУ во британската зона на одговорност во СР Германија

Реклингхаузен, 28 август 1948 година

[...] Во многу европски земји се активни партии, кои имаат христијанска основа и политиката ја водат поаѓајќи од таа верска основа. Тоа важи за Холандија, Белгија, Луксембург, Швајцарија, Франција, Италија. И во Соединетите Американски Држави стануваат сè поважни гласовите – како на пр. во моментот на Фостер Дулс, кој во американската надворешна политика најверојатно набргу ќе има важна улога. Тој на Светската црковна конференција во Амстердам изјави дека само со зачувување на христијанските принципи во политиката е можна повторна изградба на светот. Сметам, дека врските коишто ги имаме со христијанските партии од овие земји, кои на заедничките манифестации со радост не прифатија како рамноправни, не можат да бидат доволно интензивни затоа што само ако се обединат сите сили, кои како нас стојат на истите основи, односно, доколку сите политички сили во цела Европа се обединат, ќе биде можно да се спаси не само Германија, туку и воопшто Европа.

| Во ова време политиката – внатрешната и надворешната – треба да се гледа во рамките на меѓусебната поврзаност. Тогаш ќе го видиме она што веќе го напоменав, дека на едната страна стои огромната сила на Азија, претставена преку Русија и нејзините сателит-држави, зајакната од заштитата на комунистичката партија која е присутна во различни земји од светот, оваа огромна сила, која има сосема поинаков дух и сосема поинаков начин на размислување од нашиот на Окцидентот. Во таа смисла и Јужна и Северна Америка спаѓаат во духот на Окцидентот, така што во реалноста на целата планета се формирале два големи фронта или сè уште се создаваат. Европа, иако е толку мала и воено многу слаба, сепак игра мошне значајна улога во оваа борба на

духовна расправа, затоа што токму Европа е прибежиште и извор на христијанскиот дух на Окцидентот.

Како стојат сега работите во Европа? Ако се сетите на времето пред 45 години и ако Ви стане јасно што била тогашна Европа, кога Германија беше најмоќната држава во Европа, кога Франција и Италија беа големи сили, кога Англија беше најголемата поморска сила, чијашто флота беше поголема одземајќи ги заедно двете флоти следни по големина, кога Соединетите Американски Држави сè уште беа држава-должник, кога со Австро-Унгарија беше поврзан целиот Балкан, а балканските држави поврзани со Западна Европа, кога во Русија сè уште не владееше само азиатскиот дел, туку влијание имаше западно-рускиот дел – и ако тогаш ја видите денешна Европа, тогаш ќе го препознаете потресниот пад. Ни пристигна нова надеж за Европа, а тоа е помислата на Европската унија, на обединета Европа. Идејата не е нова, таа веќе беше изговорена пред 100 години и веќе по Првата светска војна 1914/18 г. паневропското движење под раководство на Куденхове-Калерги се обиде да придобие приврзаници. Но тогаш таа идеја се сметаше за повеќе или помалку утопистичка. Тогаш Черчил во познатиот говор во Цирих ја изнесе оваа идеја пред јавноста. Во мај оваа година се одржа Хашкиот конгрес за обединета Европа, на кој беа присутни многу звучни имиња на политичари од повеќето европски земји, но тогаш сè уште не беа делегирани од страна на своите влади. Особено британската влада се дистанцираше од овој конгрес па дури и предупреди да не се посетува. Сепак овој конгрес се одржа, и на него се донесоа заклучоци. Овие заклучоци мислам дека се поднесени од страна на 200 пратеници на Долниот дом до британската влада, и потоа таа се изјасни по нив.

Сега се чини како целата оваа работа да прави огромен напредок во нејзиниот развој, благодарение на француската влада која официјално поднесе барање до низа европски држави, особено до Велика Британија, да именуваат комисија, како би се подготвил Европскиот парламент. Оваа одлука на француската влада всушност се чини како едно од најважните историски случувања во годините по завршувањето на војната. Оваа одлука потекнува или е во согласност со одлуката на француската комисија за надворешни работи.

Овој чин на француската влада всушност е чин, кој е многу повеќе од чинот на сегашната француска влада. Знаете дека во Велика Британија по однос на ова барање беше заземен став на чекање. Објаснија дека најпрвин мораат да ги имаат мислењата на владите на другите делови на Британската Империја. Тоа е се сосема разбирливо. Затоа уште порадосна е веста, кога австриската влада, без претходно проверување на светското јавно мислење, изјави дека особено ја поздравува оваа идеја. Но според мене не е баш сосема разбирливо, кога во Лондон, не знам од кого, но сепак од значајни позиции, се изјавува дека сега постојат толку многу значајни работи кои треба да се направат, па се нема време за ова прашање. Сметам дека тоа ќе значи потполно погрешна проценка на светската политика. Сметам дека судбината на Англија е апсолутно поврзана со судбината на Западна Европа. Времињата кога Англија не беше европска сила, според мене, минаа. Доколку Западна Европа не се здружи и економски и политички не закрепне, тогаш и Англија ќе биде погодена од тоа. Затоа сметам дека прашањето кое се однесува на поддршката на идејата за спојување на Европа, е истовремено и од големо значење за Англија и се надевам дека како такво ќе биде препознаено и поддржано од страна на англиската јавност.

Вчера по ова прашање свој став зазема и владата на Соединетите Американски Држави, и многу енергично побара Европа да продолжи по овој пат. Овој став на американската влада треба особено да се поздрави, имајќи го предвид големото политичко и економско влијание, кое го имаат Соединетите Американски Држави. Можеме да се надеваме дека овој апел на американската влада ќе влијае поттикнувачки и кај оние европски земји, кои очигледно сè уште се двоумат. Значи смеете да се надеваме дека идејата за обединување на Европа ќе маршира онака како што пред крајот на годината никој не сметаше дека ќе биде можно. Со тоа повторно имаме надеж за Европа, но и за Германија, за нашата сопствена татковина, затоа што обединувањето на Европа без Германија, во секој случај без трите западни зони на Германија, не би значело ништо. Без Германија ваквото обединување би било безначајно. Затоа можеби со оваа манифестација на француската влада – повторувам можеби, мора да се изразиме со сите можни ограничувања – постои промена на сфаќа-

њето на безбедноста на Франција. Постоеја и постојат широки кругови во Франција, кои веруваат, дека француската безбедност се состои во тоа што е можно подолго да се конзервира состојбата, каква што владее сега во Германија, или како што владееше до пред кратко – впрочем распарчена, летаргична земја. Тоа е апсолутно погрешно мислење, мислење кое предвидува дека ваквата состојба конечно ќе придонесе и за пад на Франција. Се чини дека Франција сега обезбедувањето на сопствената сигурност го гледа во обединувањето на Европа. Доколку тоа се случи, тогаш ќе мора да има темелна промена во односот на Франција кон Германија. Промена, која ние и како Германци и како Европејци можеме само да ја поздравиме од срце и да ја поддржиме. Јас лично знам, а знам дека многумина од Вас се сложуваат со тоа, дека во воспоставувањето на траен добрососедски однос меѓу Германија и нејзините западни соседи, државите на Бенелукс и Франција, ја гледам првата и најважната задача на претстојната германска надворешна политика.

Интересот на Соединетите Американски Држави за европските работи еден ден ќе изгуби од неговата сегашна сила и интензитет, тогаш кога ќе ослабне и спротивставеноста меѓу Соединетите Американски Држави и Советска Русија – а таа еден ден вака или онака ќе ослабне. Но Франција, државите од Бенелукс и Германија ќе останат соседи во Европа, сè додека во Европа ќе живеат луѓе. Иднината на Европа и на сите овие земји, вклучувајќи ја и нашата земја, зависи од тоа дали овој однос трајно ќе се смири и ќе се среди. Затоа доколку во Франција се подготви и се покаже ваква промена на ставот, тогаш во интерес на Европа и на светскиот мир истата треба да биде особено поздравена. Ние Германците мораме да сториме сè овој однос навистина да стане трајно и длабоко разбирање. [...]

Извор:

Frei und Geeint. Europa in der Politik der Unionsparteien. Darstellungen und Dokumente; herausgegeben von Günter Rinsche; Köln/Weimar/Wien, 1997; S. 103-107.

Роберт Шуман

Шумановиот план

Декларација на француската влада за заедничка германско-француска тешка индустрија
9 мај 1950 година

Светскиот мир нема да го сочуваме без творечки напори со кои ќе се спротивставиме на сите опасности.

Придонесот што може да го даде една организирана и активна Европа на целата цивилизација е неопходен за да се зачуваат мирољубивите односи. Веќе дваесетина години Франција е предводник на обединета Европа и нејзината суштинска цел е да му служи на мирот. Не беше можно да се оформи Европа затоа што имавме војна.

Европа не може да се изгради одеднаш во една целосна градба. Таа ќе се гради преку конкретни остварувања, креирајќи, пред сè, солидарност поткрепена со факти. За здружување на европските нации потребно е да се елиминира вековната спротивставеност меѓу Франција и Германија. На прво место тоа треба да ја опфати Германија и Франција.

За таа цел, француската влада предлага веднаш да се започне со одлучна акција во една определена област.

Француската влада предлага целокупното производство на јаглен и челик во Франција и во Германија да биде раководе-но од некој висок заеднички орган, во една отворена организација во која можат да учествуваат и други европски земји.

Обединувањето на производството на јаглен и челик веднаш ќе осигура формирање на заеднички основи за економски развој – првата етапа на европската федерација – а тоа ќе ја промени намената на областите кои долго време произведувале оружје, чија сигурна жртва биле истите.

Солидарноста на производството, која ќе биде склучена, ќе ни покаже дека каква било војна меѓу Франција и Германија, не само што е незамислива, туку и материјално е невозможна. Формирањето на тој моќен сојуз на производство, кој ќе биде отворен за сите земји кои ќе сакаат да учествуваат во него, со цел да им овозможи на сите земји-учеснички да ги здружат основните елементи на индустриското производство под исти услови, ќе овозможи удирање на темелите на нивното економско обединување.

Тоа производство ќе биде понудено на целиот свет, без никакви разлики ни исклучоци, за да даде придонес во подигнувањето на животниот стандард и во промовирањето на делото на мирот. Преку нараснатите средства Европа ќе може да продолжи со реализацијата на една од нејзините суштински задачи, а тоа е развојот на африканскиот континент.

На тој начин брзо и едноставно ќе се оствари една фузија на интересите која е неопходна за создавање на економска заедница, а истовремено и ќе се посее семето на една поширока и подлабока заедница меѓу земјите кои долго време биле непријателски настроени и имале криви поделби.

Преку обединувањето на основните индустрии и основањето на нова висока надлежна управа, чишто одлуки ќе бидат обврзувачки за Франција, Германија и другите земји-учеснички, овој предлог ќе претставува првиот камен-темелник на европската федерација, неопходен за зачувување на мирот.

За да се оствараат овие нацртни цели, француската влада е спремна да ги прифати преговорите на следниве основи:

Задачата пренесена од заедничката висока надлежна управа се состои во следново:

- модернизација на производството и подобрување на квалитетот,

- испорака на челик и јаглен на францускиот и на германскиот пазар, како и на другите земји-учеснички под исти услови,
- развој на заедничкиот извоз во другите земји,
- изедначување и подобрување на животните услови на работничката класа во овие индустрии.

За да се остварат овие цели мора да се земат предвид сосема различните услови на производство во кои всушност се наоѓаат земјите кои учествуваат и мора да се донесат привременни мерки и тоа: примена на еден план за производство и инвестиција, воведување на механизам за изедначување на цените и создавање на фонд за конвентирање, кој ќе ја олесни рационализацијата на производството. Увозот и извозот на јаглен и челик меѓу земјите-учеснички веднаш ќе биде ослободен од сите царински обврски и не смее да биде третиран по различни превозни тарифи. Така, чекор по чекор, ќе се обликуваат условите кои потоа сами по себе ќе ја гарантираат најрационалната поделба на производството на највисоко производствено ниво.

Спротивно на меѓународниот картел, којшто се стреми кон поделба и искористување на националните пазари преку ограничувачки практики и одржување на висок профит, планираната организација ќе гарантира обединување на пазарите и проширување на производството.

Основните принципи и суштинските точки од договорот, кои сега се поставени, треба да бидат предмет на договор, којшто треба да биде потпишан од државите и ратификуван од страна на парламентите. Преговорите кои се неопходни за изработка на изведбените одредби, ќе бидат водени со помош на арбитер, кој ќе биде назначен со заеднички договор. Овој арбитер ќе има задача да ги контролира договорите кои треба да соодветствуваат со основните принципи и во случај на спротивставеност, која не може да биде надмината, тој го одредува конечното решение, кое тогаш ќе биде прифатено.

Заедничката врховна служба, која е запознаена со функцијата на целата управа, ќе биде составена од независни лица, кои ќе бидат назначени по паритетна основа од страна на владите. Со заеднички договор владите ќе изберат претседател, чиешто одлуки ќе бидат обврзувачки во Франција, Германија и другите земји-учеснички. Ќе постојат соодветни механизми кои ќе гарантираат можност за приговор против одлуките на заедничката врховна служба. Еден претставник од Обединетите нации во оваа служба ќе биде назначен двапати годишно да направи јавен извештај за Организацијата на Обединетите нации, кој ќе поднесе сметка за дејноста на новите органи, особено што се однесува до зачувувањето на неговите мировни цели.

Уредувањето на врховна служба во никој случај не го прејудицира прашањето за сопственост на претпријатијата. При исполнување на своите задачи, заедничката врховна служба ќе ги земе предвид полномоштвата кои и се пренесени на Меѓународната служба за Рурската област, исто како што ќе ги земе предвид и обврските од секаов вид, кои ги има Германија и тоа сè додека истите постојат.

Извор:

<http://www.schulserver.hessen.de/kassel/heinrich-schuetz/website-eu2000/schumanplan.htm> (21. 9. 2007)

Валтер Халштајн

Римските договори: резултат на долга и напорна работа

Декларација на Сојузната влада пред потпишување на договорите

Бон, 21 март 1957 година

[...] Договорите за заедничкиот пазар и Евроатом, што треба да бидат потпишани на 25 март во Рим се резултат на долга, напорна работа на шест партнерски држави од Европската заедница за јаглен и челик. Договорите можат да се означат и како директна последица на заедничкиот пазар за јаглен и челик. Уште при создавањето на Заедницата за јаглен и челик во 1952 г., договорните страни, всушност, беа единствени по ставот дека треба да се продолжи со градење на економски и политички единствена Европа и тоа со проширување на заедничките институции, да се продолжи со сплотување на националните економии, со создавање на голем заеднички пазар за сите добра и севкупно подигање на животниот стандард.

По сето она што се има случено во последните години, имено во најновата историја во светот, и особено во Европа, нема потреба да се објаснува нужноста на ова здружување на европските држави во наше време, во коешто политичката и економската моќ се концентрираат само кај мал број големи сили. Знаеме дека тесното обединување на старите европски држави денес за нас е единствената шанса да и го обезбедиме или да и го вратиме на Европа старото место во играта на големите сили, најверојатно последната шанса за да се преживее, последната можност за обезбедување на нашето слободно постоење, нашиот економски успех и нашиот социјален напредок. И особено, за да се подвлече економското значење на ова обединување, треба да потсетам само на два, честопати наведувани примери: ниту успешна индустрија за воздухопловство, ниту успешна атомска индустрија ќе можеа денес самостојно да бидат изградени во некоја од шесте

партнерки-држави. Создавањето на овие, за наше време, симптоматични претпријатија бара поголеми економски простори.

Не би сакал сега тука да се задржувам на предисторијата и историјата на преговорите за договор. Неговите етапи се многу добро познати: белгиско-холандско-луксембуршкиот предлог, зад кој веќе стоеше иницијативата на белгискиот министер за надворешни работи Паул Хенри Спак во пролетта 1955 г., потоа конференцијата на министрите за надворешни работи на шесте држави од Заедницата за јаглен и за челик во Месина летото 1955 г., која ја започна група на европски експерти под раководство на Спак, конечно конференцијата во Венеција, крај на мај 1956 г., каде со прифаќањето на извештаите на експертите плановите добија цврст облик, а самите суштински заклучоци на овој извештај беа прифатени. Врз основа на оваа конференција, на конференцијата од јули 1956 г. овластени владини претставници ги изработија договорите.

Оваа бриселска владина конференција сега ја заврши својата работа и им ги достави на шесте влади предлог-договорите за Европска економска заедница и Европска атомска заедница. [...]

Дозволете ми најпрвин да дадам краток преглед на содржината на договорот за Европска економска заедница. За тоа како може да се оцени оваа содржина би зборувал подоцна. На ова место би сакал да кажам дека за да може правилно да се оцени целото, мора да се биде свесен за тоа како настанало едно вакво заедничко дело и за жртвите на сите вклучени, во одредени случаи материјални жртви, кои можат да се почувствуваат. [...]

Јадрото на Договорот е основањето на Европската економска заедница како заедница на држави која ќе располага со сопствени надлежности. Договорот не ги регулира, како што е тоа случај со вообичаените економски и трговски договори, само правата и обврските на државите-учеснички на

меѓудржавна основа. Такво регулирање не би ги задоволито ниту политичките ниту економските цели, кон кои се стремат шесте држави. Договорот многу повеќе оживува европска форма со посебни елементи на организација. Ова тврдење веднаш укажува на еминентниот политички карактер на Договорот, и на големите можности кои лежат во него, тоа ја покажува големината на одлуката, која шесте држави се осмелиле да ја остварат со основањето на Заедницата. Значајни надлежности, кои досега им припаѓаа на земјите од договорот, сега ќе бидат пренесени на Европската економска заедница.

Носечките елементи на оваа Заедница се заедничкиот пазар и заедничките органи.

Главен дел на заедничкиот пазар е царинската унија, која чекор по чекор во три етапи од по четири години ќе ги отстрани сите внатрешни царини меѓу шесте држави и на крајот на процесот, најдоцна за 15 години, ќе создаде економски простор потполно ослободен од сите царински препреки. Само овој дел е толку далекусежен што никој од нас не е подготвен сега да го предвиди потполното дејство со сите поединости. Како дополнување на укинувањето на царината ќе биде отстранувањето на количинското ограничување на трговијата меѓу земјите-членки. Покрај тоа ќе биде создадена заедничка надворешна тарифа, и ќе бидат поставени и правила за заедничка трговска политика.

И земјоделството во основа им подлежи на правилата на Договорот, но сепак за него е донесена посебна регулатива. Практично тоа значи: дека постоечките различни пазарни уредувања во секоја земја-членка ќе останат на сила сè до создавањето на заедничко пазарно уредување.

Неопходно за функционирање на заедничкиот пазар е, понаму, слободниот проток на: луѓе, услужни дејности и капитал, кои треба да се воспостават до крајот на преодниот период. Исто така, како неопходна се јави и координацијата на сообраќајните правила во земјите-членки. Самиот дого-

вор веќе содржи посебна забрана за дискриминација на сообраќајот и прописи за тарифите за поддршка, конкурентните тарифи и граничните такси. Покрај ова, овој договор ја содржи можноста во иднина да се оствари понатамошен напредок во правец на неопходна заедничка регулатива. Понатаму, договорот содржи правила на конкуренција, фискални одредби и прописи за приближување на законските одредби. Во областа на економската политика посебно се изработени правила за конјуктурна и трговска политика како и за платниот биланс.

Конечно, значајно е Договорот да формулира основи за социјалната политика и да предвиди европски социјален фонд. Подобрувањето и изедначувањето на животните и работните услови ќе биде природно дејство од заедничкиот пазар како и последица од приспособување на правните одредби. [...]

Овој преглед го завршувам, мои дами и господа, со скица на организацијата на Европската економска заедница. Следејќи го примерот на Заедницата за јаглен и за челик, Договорот предвидува четири заеднички главни органи:

- Советот на министри ја координира општата економска политика на земјите-членки и ги носи значајните одлуки.
- Европската комисија го гарантира уредното функционирање и развојот на заедничкиот пазар. Таа се грижи за примена на Договорот и за одредбите кои ќе ги носат органите. Комисијата се состои од девет члена, чиј статут поединечно е утврден во Договорот. Имаат мандат од четири години.
- Собранието е парламентарниот орган на Заедницата со советодавни и контролни надлежности. Тоа истовремено ќе го замени заедничкото собрание на Заедницата за јаглен и за челик.

- И конечно, судот го обезбедува почитувањето на правото при толкување и примена на Договорот и истовремено ја презема функцијата на судот на Заедницата за јаглен и за челик.

Кон овие четири органи се приклучува и еден помошен орган, економската и социјалната комисија со советодавна функција, која во одредени случаи ќе го дава своето мислење на Советот и Комисијата.

Да резимирам: во природата на ваков огромен договор е на набљудувачот отпрвин да му се чини непрегледен, да помисли дека постојат голем број исклучоци кои ги поништуваат правилата – особено мислам на заштитните клаузули на Договорот – и на тој начин да се јават одредени сомнежи во смисла на непреченото функционирање на сите негови одредби. Но мораме да помислиме на тоа дека перфекционизмот – перфекционизмот на „сè или ништо“ – тука би бил погрешен, затоа што не може сè да се направи со еден потег и во еден ден, затоа што и државите ќе се приближуваат чекор по чекор и притоа нема да сакаат да ги заборават неопходните безбедносни механизми. Во еден ваков договор, каков што се предвидува со царинската унија, треба еден против друг и еден со друг да се измери сумата на оправдани интереси на кои им е потребна заштита; и меѓу нив е неопходно да се изнајде компромис. Сепак, можеме сигурно да имаме доверба во: сопствената динамика на создаденото дело, во она што тоа го содржи, во силите кои тежнеат кон усовршување, зголемувањето на заемното разбирање меѓу партнерите на Договорот, кои многу скоро ќе создадат вистински однос на сите делови еден кон друг, и ќе предизвикаат сè поделотворно стопување во целината.

Толку околу претставувањето на Договорот.

Сега би сакал, мои дами и господа, да кажам нешто подетално за шест точки од Договорот, кои токму кај нас беа предмет на општо разгледување. Тоа се најпрвин посебните француски желби. Овие посебни желби, мотивирани од

посебните потешкотии, на кои ќе се изложи француската економија при директен премин кон заедничкиот пазар се состојат од три барања: социјалното оптеретување на индустријата на Заедницата би требало да биде усогласено, преминот од првата кон втората етапа може да се оствари само со едногласна одлука на Советот на министри, и на Франција мора да и биде дозволено да го задржи даночниот систем за изедначување во областите на увозот и помош во областите на извозот. [...]

Како второ би сакал да зборувам за заедничката надворешна царина: во суштината на царинската унија спаѓа и заедничката надворешна тарифа. Со укинувањето на царините на внатрешните пазари, секој увоз еднадвор во земја-членка е автоматски можен увоз во сите други земји-членки.

Воведувањето на нови царински тарифи е неоспорно процес од големо значење во животот на една држава, неговото влијание досега до буџетот на секој поединец. Затоа не е чудно што кај јавното мислење на земјите-учеснички, па и кај нас, оваа точка наидува на посебен интерес, па таа може да предизвика дури и загриженост. Стравот од тоа дека новата надворешна царинска тарифа би можела да предизвика значително поскапување на трошоците за живот, а со тоа да го погоди внатрешното уредување на нашите национални економии, не е оправдана и тоа поради следниве причини:

Првин некаде една четвртина од вкупната надворешна трговија на Сојузна Република Германија во иднина ќе биде во рамките на внатрешниот пазар, односно трговија меѓу Сојузна Република Германија и останатите пет држави-членки. Оваа трговија значи ќе биде потполно ослободена од царина.

Значи не треба да се превиди дека Сојузна Република Германија со своето ниво на царини се наоѓа некаде на средина во споредба со останатите земји-учеснички и затоа нејзините царински стапки најмалку ќе подлежат на промени, додека пак Франција и Италија ќе мораат значајно да ги намалат

своите царини. Наспроти тоа Бенелукс ќе мора значајно да ги покачи.

Понатаму треба да бидеме сигурни дека врз основа на вака предвидените царини низ преговори со други земји ќе се оствари понатамошна либерализација на светската трговија. Ова пред сè важи за односите со Велика Британија и други членови на слободната трговска зона, која е предвидена за во иднина. [...]

Доаѓам до третата точка за која се дискутираше и која беше предмет на критика, а тоа е асоцијацијата со прекуморски земји и подрачја. Ова прашање како што е познато, првично е поставено од страна на францускиот министер за надворешни работи на конференцијата во Венеција во мај минатата година со поддршка на неговиот белгиски колега. [...]

Во макотрпни преговори, кои делумно мораа да се водат на највисоко ниво, шесте влади конечно се согласија за следново:

Самиот договор содржи принципи за трговско-политичко поврзување и за придонеси за инвестиции, кои земјите-членки на Заедницата можат да ги дадат за развој на прекуморски земји и подрачја. Понатаму ќе биде донесен прв договор за реализација на пет години, со кој ќе биде ограничено вкупното учество на земјите-членки во инвестициони вложувања за време на овие пет години на 581 милион долари. Од оваа сума на Германија отпаѓаат 200 милиони долари. [...]

Дозволете ми сега, мои дами и господа, да ви ги предочам причините, кои Сојузната влада ја поттикнаа да гласа за опишаната регулатива. Најпрвин мораме да појдеме од фактот, дека прекуморските подрачја во облик на царински, економски и монетарни униии, кои се поделени на степени, чинат економска целина со нивните европски метрополи. Не можеше да се очекува од нашите држави-партнери во заедничкиот пазар да излезат од ова одамна постоечко економско единство и да се приклучат само на Европската

економска заедница. Поради тоа трговско-политичкото поврзување на прекуморските подрачја со заедничкиот пазар беше барање, чија оправданост не можеше, а да не ја препознае ниту една од земјите-членки.

На тоа се надоврзува уште еден, според мое мислење, одлучувачки аспект: не може да ни биде сеедно ниту од хуманитарна, уште помалку од социјална или пред сè од политичка гледна точка, дали овие подрачја се развиваат или не, дали условите за живот таму се подобруваат или дали постепено се подигнува животниот стандард и дали овие подрачја се развиваат културно, социјално и економски. Многу добро знаеме дека доколку европската заедница на државите не ги преземе тие задачи – а за нив мора да се издвојат огромни средства, само Франција сама во 1956 г. за социјални, културни и економски цели на прекуморските области издвои 2 милиони германски марки – други ќе се обидат да ја пополнат празнината и ќе влијаат на развојот на африканските подрачја онака како што им одговара на нивниот, а за нас многу штетен интерес. Една ваква перспектива не можеме само рамнодушно да ја набљудуваме. [...]

Ќе преминам на четвртата точка, со која во голема мера се занимаваше нашето германско јавно мислење изминативе недели и денови: односот на Европската економска заедница кон повторното обединување на Германија, кон Берлин и кон трговијата во внатрешната зона.

Жалосен е фактот дека Германија ќе биде вметната во новата европска заедница, оптоварена со големата политичка хипотека на нашата присилена поделба. Но, исто така е вистина дека ниту една сојузна влада, без разлика на нејзиниот состав, нема да даде согласност за признавање или за продлабочување на германската поделба, или за нанесување штета на положбата на слободен Берлин и за спречување или отежнување на односите, кои денес не поврзуваат со нашите земјаци во другиот, неслободен дел на Германија.

Затоа, сојузната влада при составувањето на уставот сиот свој труд го насочи кон тоа да ги држи отворени сите можности за повторно обединување на Германија и да не ја продлабочи вештачката поделба. Таа за време на преговорите во Брисел стриктно ја даде изјавата – цитирам буквално – „Сојузната влада поаѓа од можноста дека во случај на повторно обединување на Германија ќе дојде до проверка на договорите за заедничкиот пазар и Евроатом“.

Формулацијата „проверка на договорите“ е намерно избрана за да се покријат сите можности што би можеле да произлезат во случај на повторно обединување. Покрај двете екстремни можности на учество или на неучество на повторно обединета Германија, во договорите доаѓа предвид и трета можност – која можеби е најверојатната – имено, дека повторно обединета Германија ќе сака да учествува во заедницата, но договорите ќе мора да се прилагодат на новонастанатата состојба.

Со тоа сојузната влада го изрази својот познат став дека повторно обединета Германија ќе мора да има целосна политичка слобода за дејствување во однос на договорите, склучени претходно врз основа на меѓународното право и важечки за еден дел од Германија. Ризикот за нашите политички пријатели, дека повторно обединета Германија ќе заземе став, кој ќе му противречи на духот на европското единство, навистина не е голем. Ние не сакаме и не можеме на повторно обединета Германија да и наметнеме формални врски.

Смеам да дополнам дека, кога водачот на германската делегација во Брисел ја даде таа изјава, тогаш не само што не се слушна противречење, туку напротив, нашите преговарачки партнери се изјаснија дека германската изјава кажува нешто, што само по себе е разбирливо. [...]

Не помалку грижливо се обидовме да ги заштитиме позицијата на Берлин и текот на германската трговија во внатрешната зона. Сите знаеме што му должиме на градот Берлин и

на неговите храбри граѓани и важно ни е, не само да го одржиме инструментот на трговијата на внатрешната зона кој ние го развивме, туку и понатаму да го градиме.

Во договорот за заедничкиот пазар преземена е јасна одредба – цитирам – „дека спроведувањето на договорот на заедницата не носи со себе ниту промена на сегашните прописи на внатрешната германска трговија, ниту промена на сегашната фактична форма на оваа трговија“. Со тоа е јасно дека сегашната одредба, имено дека трговијата во внатрешната зона е внатрешна германска надлежност, останува да постои; границата на зоните ќе биде, исто толку малку како и досега, царинска зона, а сојузната влада ќе ја задржи својата слобода во креирањето на трговијата на внатрешната зона. [...]

Овој факт и потврдите, кои во поново време повеќе пати ги дадоа францускиот, италијанскиот и белгискиот министер за надворешни работи за нужноста на повторното германско обединување и за усогласувањето на повторното обединување со поредокот на заедницата, ни дава за право да имаме полна доверба дека во нашите партнери ќе имаме доверливи сојузници како и досега. Важно ми е тоа да го нагласам и овде; сите знаеме дека без поддршката на нашите западни сојузници нема да можеме да ја оствариме нашата фундаментална желба, повторното обединување на Германија. [...]

Конечно, можам да кажам некои уставно-правни и организациски забелешки.

Во поглед на една толку голема намера како оваа пред која што денес стоиме, оправдано е прашањето дали таа соодветствува на нашиот устав и како се однесува надлежноста на новата заедница кон надлежностите кои се пренесени преку нашиот устав на нашето сопствено законодавно тело, германскиот парламент. Творците на нашиот устав во членот 24 предвиделе дека сојузот со закон може да пренесе суверени права на меѓудржавни институции. Тогаш кога се создаваше уставот, кај нас веќе беше јасно дека претстојниот политички развој најверојатно ќе се одвива на поголеми простори

и со нови сојузи на држави. Како што ни е познато денес, ова предвидување беше целосно оправдано. Тоа се оствари во европската заедница на јаглен и на челик. Што се однесува до нас, тоа можеше да се случи и во форма на европска одбранбена заедница. Конечно, тој се остварува во новата Европска економска заедница. Несомнено е дека со создавањето на оваа Заедница, Советот на министри и Европската комисија добиваат можност директно да влијаат врз нашиот внатрешно-државен живот. Но, тоа е политички и правно опфатено со новиот поим на заедницата, исто онака како што беше предвидено од составувачите на уставот.

Високите задачи, кои преминуваат на органите на новата Европска економска заедница, ќе бидат изземени од нашето практикување, но тие не одат надолу, туку повторно ќе ни бидат вратени за коизвршување во органите на заедницата. Во суштина на новата заедница е, да мора да добие одреден број на права, кои претходно беа во надлежност на поединечните држави, за да може правилно да функционира и понатаму да се развива.

Со тоа е поврзано прашањето, кое особено ги интересира парламентарните пратенички групи во рамките на Европската економска заедница. Ние веруваме дека собирот на Заедницата допрва се наоѓа на почетокот на нејзиниот развоен стадиум. Нејзиното обликување и проширувањето на нејзините права се онака како што ние сакаме. Целта за создавање европски парламентарен состав мора да биде и создавање на вистинска парламентарна контрола од страна на Европскиот парламент, кој ќе биде слободно избран на директни избори.

Овој развој е јасно предвиден со договорот. Сојузната влада ќе ги поддржи сите напори, кои се сведуваат на тоа да се создаде парламент на заедницата, кој ќе биде целосно способен за акција и ќе ги има потребните права. [...]

Ќе резимирам: како што веќе кажав, новиот договор навлегува непосредно во животните односи на секој поединечно од нас. Оптимистички се надеваме дека овие влијанија ќе се покажат како благодатни за нас. Можам да ве потсетам на, во тоа време, неопходните објаснувања поврзани со создава-

њето на заедничкиот пазар за јаглен и за челик и тогаш поставените прогнози. Денес, дури и кога би можел, би го отстранил заедничкиот пазар за јаглен и за челик и би сакал да се врати на состојбата на шест поделени економски простори на оваа важна област на нашата економија? Тоа истото ќе мора да го кажеме, по неколку години, за општиот заеднички пазар на шестката. Веруваме – искуството ни дава право за оваа верба – дека развојот придвижува еден несопирлив процес и дека можеби не треба да се придржуваме на предвидените рокови и етапи за да стигнеме до крајната цел на заедничкиот економски простор. Еден ваков единствен економски простор од најмалку 150 милиони луѓе ќе развие економска и политичка привлечна сила, што сè уште не може ни да се предвиди.

Онаков каков што е денес, Договорот за Европската економска заедница, претставува макотрпно издејствуван, но здрав компромис на сите учесници. Тој е неизоставен предуслов за слободен економски развој во Европа. Освен тоа, тој е гаранција за нашата политичка слобода, за егзистенцијата на нашиот народ. Не може доволно уверливо да се укаже на ова витално политичко значење на Европската економска заедница. Таа нуди вистински шанси за идната политичка целина Европа.

Уставот се разви со зголемено учество на јавноста на земјите-учеснички. Наспроти скептичните и неодобрувачките гласови, кои се природни за процес со толку еминентно значење, во сите шест земји, станаа важечки согласноста и подготвената поддршка на големата намера. [...]

Сојузната влада се надева дека германскиот народ и оваа голема куќа, ќе ја следат на патот на овој устав.

Извор:

Frei und Geeint. Europa in der Politik der Unionsparteien. Darstellungen und Dokumente; herausgegeben von Günter Rinsche; Köln/Weimar/Wien, 1997; S. 133-143.

Конрад Аденауер

Развојот на Европската економска заедница

4. легислативен период, 9. седница

Декларација на Сојузната влада по повод преминот во втората фаза на заедничкиот пазар на 14 јануари 1962 г.

Бон, 17 јануари 1962 година

Господине претседателе! Мои дами и господа!

Советот на министри на Европската економска заедница ноќта меѓу 13 и 14 јануари во Брисел донесе низа значајни заклучоци. Најпрвин беа донесени 15 уредби и одлуки во областа на земјоделството, со што ќе се постави основата за заедничка земјоделска политика на Европската економска заедница, а во однос на тоа ќе бидете известени идната недела во Горниот дом од страна на господинот сојузен министер Шварц. Со донесувањето на овие уредби за европска земјоделска политика во раните утрински часови на 14 јануари се исполнија предусловите за премин во втората етапа на заедничкиот пазар. Советот на министри на истата седница го заклучи овој премин во втората етапа на Европската економска заедница. Со тоа е сторен значаен чекор во остварувањето на економското единство на Европа. Затоа влезот во оваа втора фаза ќе биде еден од најважните случувања во европската историја во последните векови.

Целта на европското дело има, како што знаете, конечно политичка природа. Работата во економското поле е предусловот за продолжување на работата на политички план. Ние посакуваме – во тоа сме единствени – создавање на Европска унија. Сметам дека беше умно и правилно најпрвин да се воспостави економското единство. Тоа ја нуди најдобрата, најсолидната и најотпорната основа за политичко единство. На сите членки на Европската економска заедница без двоумење им е јасно, дека економско претопување, онакво какво што е договорено со Римските договори, не може да постои без тесно политичко поврзување. Во единствена европска економија одговорните институции секогаш мораат да носат одлуки за внатрешните и надворешните односи. Тие тоа ќе можат да го сторат само поаѓајќи од заедничка политичка основа. Затоа се надеваме и посакуваме бриселските одлуки

да бидат силен импулс за брзо остварување на Европската политичка унија меѓу земјите-членки на Европската економска заедница. Влезот во втората етапа на заедничкиот пазар остварен пред три дена е исто така и политичко случување од прв ред во светското спротивставување меѓу слободните земји и советскиот комунистички блок. Фактот што успеавме во обединување на спротивставените економски интереси на партнерите и донесување одлука која има фундаментално значење за Заедницата, ја побива комунистичката теза за внатрешната слабост на слободниот свет и на божем самоуништувачката политика на нејзините економски групи. Тој покажува дека во Европа постои моќно поле, кое е во состојба да му се спротивстави на продирањето на комунизмот.

Честопати се тврди дека на слободниот свет му недостига сопствена политичка иницијатива, дека не е доволно активен и наместо да агира, реагира. Тука во областа на европската политика, мои дами и господа, таа теза е побиеана. Тука живее слободниот свет, тука дејствуваат европските држави, кои се обврзаа дека ќе бидат дел од трајната Заедница. Тие создаваат градба за која сме сигурни дека ќе опстои далеку во иднината и дека ќе влијае позитивно на животите на нашите деца и внуци. Да, ние веруваме, дека ова европско дело на обединување е најсилното прибежиште на човековата слобода, коешто можеме да го создадеме: меѓу западноевропските држави и народи веќе не може да има војна. Доколку се сетиме на европската историја на 19. и 20. век тогаш секому му станува јасно што всушност значи реченицата која токму сега ја изговорив. Сите оние кои работеле и работат на европското дело на обединување, работат за мирот и слободата, за слободата на Европа и на целиот свет.

Слободниот свет, мои дами и господа, со бриселските одлуки и со она што тие ќе го предизвикаат како последица, стана појак. Ние искрено посакуваме – и ќе сториме сè што е во наша моќ – овој развој да продолжи.

Извор:

Konrad Adenauer. Bundestagsreden; herausgegeben von Josef Selbach; Bonn 1967; S. 306/307.

Ричард фон Вајцекер

„Затоа што Европа претставува хуман и слободен начин на живеење“

Говор одржан во германскиот Бундестаг.¹
Бон, 19 јануари 1977 година

[...]

За мојата пратеничка група Европа е на врвот на нејзините надворешно-политички цели, затоа што тука, како на ниедно друго место, се преплетуваат внатрешната и надворешната политика, а во Европа конечно ќе се одлучува за успехот или неуспехот на нашата политичка иднина.

[...]

Во излагањата за надворешната политика, сојузната влада ја започна својата декларација со опуштање на односите. [...] Наспроти тоа ние ја поставуваме европската политика на врв. Во прилог на тоа ќе наведем пет причини:

1. Нашата национална економија е најтесно поврзано со Европската заедница. Повеќе од 50% од нашата надворешна трговија се одвива со членки или асоцијативни земји-членки на Заедницата. Целосното вработување, нашата главна внатрешно-политичка задача би станала илузија доколку не успее Заедницата.
2. Нашата идна сила и успех зависат од тоа дали научно и технички ќе останеме на светскиот врв. Имајќи ја предвид големината на проблемите, националните напори не се доволни за тоа. Упатени сме на Заедницата како рамка. Неодамна од јавноста речиси и незабележливо и за сега привремено пропаднаа преговорите за локалитетот каде ќе се одвиваат европските истражувања за атомската фузија. Ова е само пример за можен фатален развој во иднината, доколку политич-

---

¹ Парламент на Сојузна Република Германија

- ките приоритети во некои европски градови не се во ред.
3. Безбедноста на Европа може да биде загарантирана само во Атланскиот сојуз. Во таа смисла неопходно е партнерството со Америка. Но, ова партнерство со Америка трајно ќе го сочуваме, ако Европа научи да не ги исполнува само своите безбедносно-политички обврски, туку да ги исполнува како обединета Европа.
  4. А сега ќе се навратам на можната предност на Сојузната влада или во секој случај на сојузниот канцелар. Само здружена слободна Европа може да се соочи со Источниот блок, кој добива на тежина, да бара опуштање на односите и на тој начин да придонесе, со текот на времето, да дојде до надминување на поделбата во цела Европа, а со тоа и во цела Германија. Опуштање на односите постои само и само со Европа, но не покрај Европа. Потпирајќи се на нас самите, ние Германците, не можеме да преживееме ниту внатрешно, а уште помалку надворешно.
  5. Ние Европејците, во рамките на задачите север-југ на светско ниво, нашите интереси можеме ги заштитиме само заедно, а не како поединечни национални држави, а исто така само заеднички можеме да го понесеме товарот на нашата соодговорност за развојот во светот.

[...]

Отпор против европското обединување нема само поради историската традиција, географската положба или поради посебното сфаќање на политиката од поединечните земји-членки, туку за ренационализација на Европа придонесе и една партиско-политичка идеологија. Уште и пред значајните разминувања во економската и социјалната сфера, на пример, беше водена борба против заедничката политика со слоганот „Европа концернот“, мото кое е широко распространето и во СПД². Впрочем, тоа идеолошки е консекветно, но објективно гледано е смешно. Па каде би била Европа без

---

² Социјалдемократската партија на Германија

прекуграничната дејност на претпријатијата, а сега и на синдикатите на заедничкиот пазар?

Се разбира дека овие групи не смеат да ја преземат водечката политичка улога ниту поединечно ниту заедно; ниту на национална ниту на мултинационална основа. И во Европа политичката одговорност треба да остане кај избраните политички органи.

Но сепак овие транснационални организации способни за дејствување не треба да бидат напаѓани или сатанисувани, туку треба да бидат држени под контрола и охрабрани на европски начин; затоа што и тие се значајни за изградбата на Европа. Притоа мислам дека почетокот на заедничкото одлучување на ниво на Заедница во однос на економските прашања од страна на владите и социјалните партнери на конференцијата во Луксембург, во јуни минатата година, беше навистина значајно случување.

Но, тоа како што знаеме не ги спречи партиите на социјализмот и во 1976 г. претежно да се залагаат за ренационализација на европската политика. Потребно е само да се потсетам на некои од познатите и многу цитирани изјави, како што е изјавата на францускиот водач на социјалистите Франсоа Митеран, кој изјави дека доколку мораат да бираат, за нив позначаен е класниот сојуз со комунистите отколку сојузот со слободниот Запад. Или само да помислиме на стариот Европеец Мансхолт, кој изјави: подобро да нема Европа ако не е социјалистичка. Господинот сојузен канцелар, како што беше известно, му се спротивстави на Митеран и тоа е за пофалба, но во стварноста овој ист сојузен канцелар со својата формула на германскиот модел на одреден начин учествуваше на натпреварот на левите партии за ренационализација.

[...]

Или едно друго прашање, Европската политичка соработка, таканаречената ЕПС: пред шест месеци господинот министер за надворешни работи ја оцени надворешната сора-

ботка на Заедницата како – цитирам – „прогресивен развој со голем домет“. Но шест месеци подоцна Декларацијата на владата не содржеше ни збор во однос на оваа тема. ЕПС е без двоумење значајна, меѓутоа во никој случај не претставува автоматско претскало кон Европската унија. Белгискиот премиер Лео Тиндеманс во својот голем извештај за Европската унија со право укажа на итната потреба за постепено надминување на поделбата на европските надворешни односи на деветте земји-членки, од една страна, на надворешно-економска област на заедничките институции и, од друга страна, надворешно-политичка област, во потесна смисла ЕПС. Каков е ставот на оваа влада по ова прашање?

Најтешкиот европолитички недостаток на Декларацијата на владата е тоа што всушност со ниту еден збор не е споменат извештајот на Тиндеман. Затоа е уште поитно, Вие, тука и уште денес да се спротивставите на сомнежот, дека повеќе сакате да ја избегнете Европската унија, отколку да го прифатите големиот труд поврзан со нејзиното воспоставување. [...]

Не можам да им се посветам и на многу други значајни прашања. Ќе наведам само некои: развојот на даноци во Европа, исклучително значајната политика на суровини, преговорите за ГАТТ³ и големиот и тежок капитал на аграрот. Ние од наша страна наскоро ќе се навратиме на овие прашања темелно и со сопствени иницијативи. Пратеничката група на ЦДУ/ЦСУ⁴ ќе биде отворена за соработка со секоја политичка опција, која се залага за создавање на Европската унија.

Денес би сакал да кажам уште нешто за област, која според мене, ќе донесе значајни промени во европската клима: мислам на претстоечките директни избори за Европскиот парламент. Ние во нашите сродни партии постојано и со посебен труд се залагаме за воспоставување на ваквите избо-

---

³ Општа спогодба за царини и трговија

⁴ Христијано-демократската унија и Христијано-социјалната унија

ри; затоа што Европа за нас не е последица на случајна географска положба, туку се работи за Заедница на слободни и демократски ориентиран народи. Тоа значи дека Европа го претставува самиот граѓанин, неговиот сопствен интерес и неговата сопствена одлука преку директниот избор.

Овие избори на политичките партии им нудат голема шанса, но и не помала одговорност. Партиите имаат шанса, каква што немаат европските дипломати, совети и комисии, на населението, подобро од кога било до сега, да им ги објаснат задачите и целите на Европа, борејќи се за нивните гласови со познати политички кандидати. Ќе има прекугранични изборни програми и манифести, кои истовремено ќе бидат средство за надминување на границите. Со тоа конечно ќе стане јасно дека ние во Европа сите сме во ист чамец.

Се разбира дека Европскиот парламент со тоа нема веднаш да се здобие со дополнителни надлежности. Националната особеност и самоодговорноста на земјите-членки нема да исчезне. Таа одговорност за време на изборната кампања ќе мора да биде обележана со потребната тактичност кон соседите, затоа што ќе мора да се почитуваат соседите и нивните чувства. Но сепак одлучувачко е што со овој избор ќе биде направен првиот за секого видлив чекор на европската внатрешна политика. Одговорноста на партиите е всушност соочување на меѓусебните спротивности, а притоа не треба да се заборава суштината на партијата, дека таа претставува дел од една целина.

А целината е слободна Европа. Одговорно уживање на слободата, нејзино мирно зачувување, беа основните идеи на Римските договори, чија дваесетгодишнина од потпишувањето ќе ја прославиме за неколку недели. До сега така било и тоа мора да остане идеја-водилка за иднината. [...]

Слободата не и припаѓа само на една партија. Во Европа мора да има место за секоја партија, која ќе се обврзе на таа слобода. Меѓутоа токму затоа не може да постои тактички

или историски компромис со непријателите на слободата, дури ни во рамките на народниот фронт.

Нема меѓусебно евтино да си префрламе за односите во другите земји-членки на Заедницата. Како што народите на Европа имаат право на нивна национална особеност така и партиите го имаат истото право. А европските партиски групирања сè уште се за нив новина. Жал ми е што нашиот пријател од Хасел денес не е тука и нема да може да зборува на таа тема, затоа што работи токму на такво место: ангажиран е во извршниот комитет на Европската народна партија кај Лео Тиндеманс во Брисел.

Но, и покрај ваквите проблеми, никој не ќе може нечујно да ја избегне одговорноста. А тука спаѓа и ставот во однос на еврокомунизмот и народниот фронт. Никој не се сомнева дека постојат комунистички партии, кои ги застапуваат интересите на една земја на начин кој може да ги доведе во конфликт со комунистичките раководства на други држави. Југославија е пример за тоа. И кога Комунистичката партија на Италија ќе изјави дека се чувствува посигурна во НАТО отколку надвор од алијансата – зашто да не и веруваме? Но не е обврска на НАТО на една ваква партија да и овозможи да се чувствува посигурна, затоа што целта на алијансата не е заштитување на комунистичките партии на земјите-членки, за да можат истите тие партии, во рамките на своите општества, да ги спроведуваат своите програми.

Што се однесува до демократизацијата и следењето на правилата на игра на еврокомунистичката партија, денес би сакал да се ограничам на цитирање на еден многу добар познавач на таа материја, веќе многу пати цитиран во оваа институција. Мислам на професорот Михаил Восленскиј. Тој уште во ноември 1976 г. во весникот „Цајт“ на тема еврокомунизам – дозволете ми господине претседателе да цитирам – напиша:

„Дали сè е само тактика? Поимот ‚тактика‘ во марксизмот/ленинизмот нема никаква негативна конотација. Тактиката за поставување на општи демократски програми

не значи дека не треба да биде сфатена сериозно – напротив. Но јасно е дека сите точки од овие програми се толкуваат од марксистичко/ленинистичка гледна точка, а не од гледна точка на граѓаните. Тоа важи и за поими како демократија, плурализам, избори, права и слободи“.

Тоа мои дами и господа, верувам дека кажува доволно. Би дејќи ситуацијата е таква, ќе мора сите партии на европските избори да заземат недвосмислен став во однос на еврокомунизмот и народниот фронт, и тоа заради иднината на Европа.

Пред нас во Европа сè уште се наоѓа трнлив пат. Но, ние чекориме по него со верба и со убедување. Она што не поврзува во минатото и заедничкото во задачите за во иднина е поголемо од она што ги разделува европските народи. Европското единство – кое во минатото настанало како духовно, пред сè религиозно и културно – сега стана вистинска политичка задача. Тоа не постои само во свеста на слободните народи на Европа, тоа е и надежта на нејзините народи кои не се слободни. Затоа што Европа претставува хуман и слободен начин на живеење. [...]

Извор:

Frei und Geeint. Europa in der Politik der Unionsparteien. Darstellungen und Dokumente; herausgegeben von Günter Rinsche; Köln/Weimar/Wien 1997, S. 223-230.

Франсоа Митеран

Ништо не можеме без слобода

Доделување на меѓународната награда на градот Ахен, Карло Велики, на Франсоа Митеран и на Хелмут Кол

Ахен, 1 ноември 1988 година

Почитуван господине сојузен претседател,

Најпрвин сакам да Ви заблагодарам за Вашиот мудар и јасен говор. Би сакал да Ви заблагодарам и за љубезните зборови, кои ги најдовте за обата овогодишни носители на наградата, особено за оној кој во моментот Ви се обраќа. Но, ние, во крајна линија, само ја продолжуваме долгата низа од мажи и жени, кои по конфликтите што не поделија, ја преземаа иницијативата и работеа и говореа во името на обата наши народи.

Му се заблагодарувам на комитетот за доделување на наградата Карло Велики, кој одлучи годинава оваа награда да ја додели не само на еден, т.е. на две лица, туку да го почести делото, коешто беше создадено солидарно од две земји: од Сојузна Република Германија и Француската Република. Сето тоа во оној голем контекст, кој во мислите ни е секогаш блиску, кој го означуваме со Заедница или сосема едноставно Европа, при што овие два поима нужно не секогаш го имаат истото значење, но секако можат да бидат меѓусебно поврзани.

Германија и Франција – не само ние, туку пред нас и нашите татковци ја доживеаја разделеноста на обете наши земји. Зошто повторно се обединивме и ги дефиниравме одново нашите односи, две земји кои во минатото се гледаа како смртни непријатели? Како што направија Велика Британија и Франција, и Франција и Шпанија – барем неколку генерации – со тоа треба да заврши набројувањето. Пред извесно време забележав дека во Европа само една единствена земја не водела војна со Франција. Тоа е Данска. Таму со задоволство би сакал да ги повторам овие зборови; можеби во

прилика на некој престој во Копенхаген. Тоа не значи дека францускиот народ е особено воинствен; претставниците на секоја друга земја би можеле да дадат слична изјава.

Без помирувањето со кое беше запечатен крајот на Втората светска војна, без даденото ветување дека на вековното непријателство му следи солидна соработка, секоја помисла за изградба на обединета Европа би значело изгубена енергија. Врската меѓу Германија и Франција, која екстремно патеше во 19. и 20. век, сама по себе не ги отелотворува сите шанси за обединета Европа. И покрај сè мораме да го поставиме прашањето како воопшто би била можна изградбата на обединета Европа без оваа врска, без да се земат предвид нејзините историски и географски дадености.

Затоа ми претставува особено задоволство што оваа година, кога се слави 25 години од потпишувањето на германско-францускиот договор за пријателство, мене и на сојузниот канцелар Хелмут Кол ни е доделено почитуваното признание, наградата Карло Велики. Во тек на нашите разговори и нашата работа, меѓу нас се разви солидна основа за разбирање, пријателство. Веќе имав можност уште со тогашниот сојузен канцелар Хелмут Шмит да работам на обликувањето на ова претпријатие – но од друга функција и во други служби – и со сојузниот канцелар Брант. И сите мои претходници си го извршија својот дел од нашата заедничка задача. Затоа и тоа би сакал да го повторам тука, зашто нашиот успех е дел од заедничка работа, која докажува повеќе од постоење само на волја, повеќе отколку одлуките на поединци; многу повеќе таа и дава вистинска смисла и значење на историјата.

Длабоко ме погодува и тоа што денес тука ги гледам Неговото Височество Кралот и Нејзиното Височество Кралицата на Шпанија, чијашто земја многу јасно го манифестираше својот ангажман за Европа. Исто така се радувам и на присуството на Неговото Кралско Височество, големиот војвода од Луксембург. На неговиот народ пред некоја година му беше доделена наградата Карло Велики, и Луксембург како европска земја игра централна улога при изградбата на Европската заедница. Морам да кажам дека сите тука присутни лично-

сти, кои веќе беа поздравени од страна на претставниците на градот Ахен и на претседателот на Сојузна Република Германија, мене и на сојузниот канцелар Хелмут Кол ни приредија навистина срдечен прием, којшто навистина знам да го ценам и на кој лично му додавам најголемо значење.

При прегледот на листата на имиња добитници на наградата, кои во текот на годините биле избрани од Вас, наидов на цела низа личности, кои значајно учествувале во основањето на обединета Европа и сите потекнуваат од области, кои порано – сега сме тука во Ахен – ја сочинуваа т.н. *dotharingie carolingienne*: Аденауер е по потекло од Рајнската област, Спак е Белгиец, Де Гаспери потекнува од Ломбардија, Шуман е роден во Луксембург, а за своја татковина ја има одбрано Лотрија.

Ние сме им должни за направениот напредок во последниот период. Се разбира, му должме, исто така, на мојот сонародник од Шаренте, Жан Моне. Ние двајцата потекнуваме од два мали само неколку километри оддалечени града, и мислам дека како дете имав можност со воодушевување да го набљудувам овој човек, кога се имаше вратено од Соединетите Американски Држави и веќе беше признаен и надвор од европските граници. Развојот на овој човек, во чиј спомен за неколку дена во Париз во Пантеон ќе имаме свеченост, во тоа време можев само да го насетам. Да, личности како овие и некои други, се тие кои ја создадоа Европа, затоа што по катастрофата сфатија дека ниту ќе имаме можност да имаме значајна улога на светската сцена, ниту ќе имаме шанси да избегнеме пострашни катастрофи, доколку не сме во можност да ги надминеме препреките кои ни ги поставила историјата.

Оние кои во 1949 г. ја основаа наградата Карло Велики значајно учествуваа во оваа борба, борба, чијашто цел на почеток повеќе се чинеше како сон, сон на малкумина. Но верувајте ми, доколку денес ја набљудуваме реалноста, ќе забележиме дека овој сон сè уште а и уште долго ќе бара внимание и постојаност.

Во Ахен, каде што пред извесно време престојувал, тука во оваа сала, во оваа катедрала, за која покажувам огромен интерес, во овој град значи, може да се почувствува заедничкото наследство на Французите и Германците во сите нешта, во градбите и во историските факти.

Вие, господине сојузен претседател потсетивте на тоа дека пред повеќе од илјада години еден владетел, номад, се одлучил, како што било вообичаено во негово време, да се насели во Ахен и да го направи овој град центар на царството, во кое народите на актуелна Европа за прв пат го обликуваат соживотот.

Од ова основно начело еден ден настанаа Германија и Франција. Во тој период обединети, подоцна нашите народи се поделија и војуваа меѓу себе. Но, секогаш својата сопствена историја ја поврзуваа со своето заедничко потекло. И денес тоа ги обележува. Парадоксалната судбина на Европа по Карло Велики се состои токму во тие убиствени конфликти, во омразата која секогаш повторно се јавувала и во непрекинатите дела на освета. Но истовремено преживеала идејата на заедништвото и секогаш имало луѓе, кои ја одржале виталноста на европската култура, нашата култура од средниот век па сè до 20. век.

Европа, „petit cap“ како што ќе каже Пол Валери, за географите е само мал полуостров споен со огромниот евроазиски континент. Наспроти тоа, Европа на политиката и на економијата според својата концепција е сосема нова, иако многу рано значајни личности негувале соодветни сони, како на пример нашиот француски крал Хенри IV или Кант со неговата генерална конфедерација на Европски држави. Но, Европа на идеите и на културата отсекогаш постоела, и покрај страшните воени судири.

А Ахен за оваа Европа беше место на Ренесансата. Во оваа смисла го поздравувам градот.

Во продолжение ќе воспоставам јасна врска меѓу настојувањата на Карло Велики во своето царство да им додели на воспитанието и на културата особено значење, и на денешна-

та потреба за јакнење на заедничката култура во Европа. Карло Велики не беше само храбар воен херој, за кого се велеше: „кралството го прошири“ сè до работ на словенскиот свет и границите на Иберија.

Покрај славата на оружјето, во напорите на едно подрчје со огромни размери да ја обезбеди внатрешната слога на една тукушто настаната држава, Карло Велики изработи и програма за поддршка на образованието и на културата, за чијашто реализација мобилизираше во цела Европа најразлични стручни лица и експерти. Вие, господине Сојузен претседател во Вашиот говор потсетивте дека особено се работело за англиски, ирски, италијански и шпански капацитети. Карло Велики бил далеку пред многу наши современици.

Убеден сум дека културата и воспитанието претставуваат неопходни фактори за внатрешна слога, како што беше утврдено на неодамна одржаниот самит во Франкфурт. Зошто да го забораваме она што Карло Велики го има сфатено пред толку многу време?

Драгоценото наследство од тоа време и денес говори за деталната изработка на оваа голема образовна реформа. Најдобриот пример – истовремено мотор на оваа реформа – се наоѓа во самиот Ахен: Ecole palatine. Научници и учители се собирале тука, потпирајќи се на форми и техники, кои веќе на друго место предизвикале чудење и воодушевување, ја изградиле капелата врз која подоцна била изградена катедралата.

Накратко речено, имаше импулс на обновување. Тогаш настанатите културни и образовни центри ја преживеаја поделбата на царството и караниците на народот сè до ден денешен. Сега сме повикани да ги обновиме методите и да ги искористиме сите шанси кои произлегуваат од тоа.

За време на целиот среден век студентите патуваа за да го надополнат своето образование, од исток кон запад, од југ кон север, од манастири до универзитети. Хуманистите на ренесансата одеа во Италија, Холандија и Англија. Филозофите на просветителството, со појдовна точка во Париз, и гер-

манската романтика се ширеа во големи бранови низ цела Европа. А интеракцијата меѓу Шпанија и Франција ги одбележа еден од најголемите моменти на најславниот век на нашата преродбена култура.

Така зрееше – и под влијание на уште постари истории – една цивилизациска форма, која на денешна Европа и нуди извонредна можност, вистинска можност за успех.

Би сакал тука уште еднаш да ја истканам важноста на една Европа на културата, затоа што културата е материја на поврзување, што всушност лежи на наш дофат, но сепак премногу често не се користи.

Ние сакавме заеднички пазар – зарем не, Хелмут Кол? Разговорите водени на таа тема, кои започнаа во Милано со навистина остар тон, а беа продолжени и заклучени во Луксембург, доведоа до спогодба, која не беше создадена сосема случајно и уште од самиот почеток требаше да надмине големи потешкотии.

И веќе се приближува исполнувањето, 1992/3 г. не е толку далеку. Веќе постојат првите заеднички политички институции; тие функционираат. Сега не секогаш толку добро, како што треба, и не секогаш така бргу, но ние сме на вистинскиот пат. А покрај тоа постои живата Европа, Европа на граѓаните, која мора да ја развива вербата во иднината и која би требало да биде многу посвесна за својата култура.

Само треба да се искористат безбројните веќе постоечки врски. Модерните средства за комуникација ни нудат големо олеснување, а сепак гледаме само ризици и опасности.

Европа на културата се чини како да се распаѓа во овој момент, во кој таа веќе постои и доколку оваа Европа исчезне нема никогаш да постои трајна Европа на политиката и економијата. Европа на културата треба рано да почне во животот на поединецот: преку учење на странски јазици, преку фундирана настава по историја, преку семестар поминат во странство, кој ја унапредува соработката меѓу студентите на различни земји, како што веќе се случува во

рамките на одличните програми по име Erasmus, Comete, Yes или Jeunesse pour l'Europe. Поставувањето на целта за остварување на една заедничка култура се однесува на сите интелектуални и уметнички дисциплини, исто како и на преведувањето книги, за кое е потребна поддршка, и на европските библиотеки, на кои им е потребен систем на поврзување, како и на културното наследство во областа на архитектурата.

Пожарот во стариот дел на градот Лисабон – а мислам дека тука не сум единствен – го доживеав како лична драма. Сè е заедничко.

Дозволете ми на ова место, малку да се задржам во рамките на една област која ми е мошне значајна. Таа припаѓа на најновите области и сè на сè крие во себе многу опасности: аудио-визуелната продукција, која истовремено ја претставува индустријата, уметноста и модерните средства на учење. Таа може да биде од извонредна корист за Европа. Нашите земји во областа на филмот и на телевизијата покажуваат голем број креативни сили. Со брзиот пораст на бројот на емитувачи се множуваат можностите за пренос преку сателит. Европскиот пазар во 1992 г. ќе нуди повеќе од 100 000 часови телевизиска програма, а денес во Европа од 100 купени часови на програма само 8 потекнуваат од други европски земји. Сите ние заедно земени претставуваме само 15% од светскиот извоз. Јасно е како на дланка. Ако ја прифатиме јапонската технологија и американската култура, колку и да се интересни техниките и колку и да е збогатувачка културата, што ќе стане тогаш со нашите корени, со нашата разновидност, која веќе мораше да надмине толку многу потешкотии трудејќи се да опстане и да стане потполна?

Од таа причина на аудиовизуелниот проект ЕУРЕКА му придавам големо значење, бидејќи нуди креирање и продукција на обилни новини и на нашата култура и на нејзиниот развој ѝ го нуди потребниот простор.

Веќе постојат и други проекти, кои неопходно мораат да се развиваат. Тука мислам на Eurimages, фонд, кој поддржува копродукција и емитување на заеднички продукции на повеќе европски земји.

Се разбира дека во однос на другите влијанија треба да се зачува отвореноста. Она што претходно го кажав не значи дека треба да се затвориме во однос на други форми на изразување, но не смееме да имаме пасивен став и да дозволиме да бидеме преплавени. Тоа всушност би значело да се откажеме од сопственото создавање и од сопственото постоење. Каде се создаваат мисловните структури, фантазијата, сонот и јазикот ако не онаму каде што се создаваше културата на нашите претци, на овој континент, кој од своја страна влијае на другите во нивното создавање? Дали треба да бидеме првите, кои ќе се откажат од таа можност на размена и рефлексија? Се надевам дека Европа го разбира ова.

Создавањето на заедничка култура е еден вид на борба. Не смееме да го пропуштиме приклучувањето кон Модерната. Франција и Германија имаат во тој поглед посебна одговорност. Притоа мислам на значењето на проектот на германско-францускиот емитувач, првиот чекор во правец на вистинска европска културна телевизија. Веќе располагаме со техника со чија помош можеме да ја надминеме јазичната бариера, со која една програма може да се емитува симултано на повеќе јазици. Потребна ни е европска норма, која ќе биде во состојба во интерконтиненталниот натпревар да оди во чекор со највисоките стандарди. Обликувањето на оваа европска норма зависи само од нас.

Да бидеме така мудри па во смисла на Европа да ја искористиме креативноста на нашите различни земји во областа на уметноста и на техниката и целината на вкусот и претставата за вредности наречена „цивилизација“. Бидејќи заради секој пропуштен обид на ова поле ќе го пропуштиме приклучокот кон другите.

Господине сојузен претседател претходно го истакнавте фактот, и тоа со добра причина; впрочем, се работи за тема, која во денешно време сè повеќе добива на значење и за која и јас самиот неуморно ќе зборувам, дека Европа не завршува на границите на Европската заедница. Потсетивте на тоа дека од исток до запад ние сме Европејци. Големите универзитети на средниот век се наоѓаа како во Валенсија така и

во Будимпешта, во Хајделберг и во Краков, во Париз и во Прага и оваа листа би можела уште многу да се продолжи.

Од чист личен интерес отпатував во Саламанка и Португалија за да се запознаам со тамошното школство. Дојдов до истите заклучоци како и на многу други места. Тука владее смелиот дух на жедта за знаење и волјата да им се даде израз на модерните форми на нашата култура.

Никој подобро од Германците не може да посведочи за близината, со географско потекло, која се претвора во близина на свест и надеж. Европа која треба да ја изградиме сака да биде господар на својата судбина и мора да ја одржи отвореноста кон сите свои делови. Европа тоа сме ние и другите. Меѓу нас и другите не смее да постои ривалитет. Тој постои во даденостите, идеологиите, економскиот интерес, економскиот систем и филозофските позадини. Но зошто овие различни форми треба да бидат цврсто запишани во некоја погрешна безвременост? Она што ние го правиме, на Европа ќе и ги покаже нејзините сопствени вредности, кои таа самата сè уште ги нема спознаено. И ние мораме отворено да се конфронтираме со таа Европа за да може на самите себе си да си дадеме потполност.

Историјата и географијата истовремено ги симболизираат безбедноста и општиот интерес. Како може да се надминат конфликтите меѓу непријателски настроените блокови? Јас лично цврсто сум убеден дека постоењето на Европската заедница, на обединета Европа, која е свесна за своите вредности, ќе ни помогне да ја разбереме многу подобро другата Европа. Европската заедница е важен инструмент, таа не нè води до спротивставување, туку кон поврзување. Секој пат кога ќе ја споменам тоа се случува во свеста на оние, кои не се дел од неа, кои надвор од нејзините граници не слушаат повнимателно отколку што ние би можеле да помислиме. Ова не го кажувам во смисла на можна политика на експанзија. Ние веќе сме скоро немерливо царство. Но мора де се реши на кој јазик ќе се зборува и за што ќе се зборува. На јазикот на натпреварот, а ако тоа не треба да биде случај, на јазикот на воен натпревар?

Бев исполнет со радост кога двете големи светски сили го започнаа дијалогот за разоружување. Во кој и да е облик, мора да остане надежта дека оваа тенденција ќе продолжи и ќе се зголемува. Треба да се зборува за привремено складирање на атомското оружје, се разбира, и за стратешкото наоружување, класичното, конвенционалното и хемиското оружје, кое е концентрирано на почвата на Европа, и тоа на штета на источна Европа. Мораме оние, кои без разлика поради каква причина се залагаат во оваа област да ги поддржиме, а не да ги сопираме.

Јас ја претставувам една од петте земји, кои располагаат со атомско вооружување. Го застапувам ставот дека оваа сила за мојата земја е можност – како што Вие господине сојузен претседател претходно сосема точно го формулиравте – не за да се добие војна, туку да се спречи истата. Сметам дека е апсолутно посакувано, ваквата концепција да важи за сите западно-европски сојузници. Не за да се добие војната, затоа што ќе се добие, туку за да се спречи истата. Тоа не треба да значи дека треба да се затворат очите, за да се следи желбата на срцето, а да не се земат предвид барањата на разумот и историјата. Не, тоа пред сè значи дека штом ќе најдеме партнер, кој ќе го прифати ваквиот анагжман, да го поттикнеме заеднички да отидеме уште еден чекор понапред и да ја воведеме неопходната контрола. Мора да се истакне, дека контролата е неразделно врзана за разоружувањето, односно за колективната безбедност и дека за прв пат мора да биде етаблиран систем кој ќе преземе контрола онаму каде што е стационарано оружје, кое би можело да се смета за непријателско.

Сите овие размислувања, како што Вие господине сојузен претседател веќе истакнавте, се тесно поврзани со проблемот на Европа со човековите права. Не може да биде наш стремеж, да негираме, да заборавиме и да се однесуваме како да се човековите права во Европа во секој поглед признаени и почитувани. Мора да се најдат докази, дури и кога односите меѓу човекот и државата, меѓу граѓанинот и општеството, меѓу индивидуата и заедништвото се оддалечуваат едни од други, и дури со текот на времето можат да се спојат во заеднички став. Изградбата на една трајна заедница е можна само доколку во секој систем што и припаѓа се почитуваат

човековите права. Тоа мора да се подразбира само по себе. Но од друга страна, не можеме да се послужиме со напредокот на нашата цивилизација, на нашиот начин на постоење и на нашите системи на владеење, кои им нудат на нашите граѓани засолништа на мирот, без да забележиме дека на друго место започнале важни развои.

Слобода, едноставно само слобода, не можеме ништо без слобода. И ништо не можеме без културата. И можеби овие два различни поима имаат дури и исто значење.

Привршувам мои дами и господа; се наоѓаме пред самиот почеток на 1989 година, година која за нас Французите, но и за остатокот на светот е врзана за точно одредени сеќавања и добра околност е што по Германија, која навистина добро ги заврши своите обврски, Франција и Шпанија го преземаат претседателството во обликувањето на развојот на Европската заедница за следната година.

Мораме да поставиме јасни приоритети. Моите само што ги наведов и со задоволство ќе ги повторам: изградба на политичка Европа носена од солидни институции и одбележана со интензивен демократски живот, кој ќе биде обезбеден од страна на парламентот, подобрена комуникација меѓу оние кои владеат и оние со кои се владее. Овие цели мора да се следат со издржливост и трпение. Во однос на договорот за европски пазар, кој треба да стапи на сила 1992/93 г., би било убаво доколку Европа наредната година се одлучи за единствена валута со која ќе ја зајакне силата на изразување на својата култура. Културните проекти од аудиовизуелната област, како што претходно ги споменах, треба да бидат конкретизирани. Во веќе постоечките планови треба да влезат и социјалните концепции. Трајна Европа не може да се замисли сè додека не се обезбедат основните права на работниците и службениците на секоја земја со заеднички договор. Организацијата на работата и обезбедувањето на работните места во текот на наредната година мораат да минат низ конкретни и одлучувачки развој и подобрување. Една валута, една култура, Еурека аудиовизуелно, еден социјален простор и една животна околина треба да бидат во

преден план, затоа што загадувањето на животната средина не познава ниту европски ниту континентални граници.

Конечно посакувам Европската заедница своите постоечки обврски кон земјите, кои се наоѓаат во тешки процеси на развој и кои непожелно се нарекуваат „земји од третиот свет“ да ги исполнува подобро и потемелно. За нас нема да постои вистински раст сè додека не ги поддржуваме сиромашните земји, односно земјите кои со секој ден сè повеќе осиромашуваат само затоа што во дадениот момент не ги поседуваат потребните техники. Нашиот свет ја користеше својата моќ во времето на колонијализмот, за да ја направи основата на егоистичкиот пакт. Овој пакт доведе до тоа само ние да бидеме уживатели на богатствата на модерниот свет.

Мои дами и господа тоа беше она што сакав тука во Ахен да го споделам со Вас.

Оние кои на рушевините на Втората светска војна, сè уште се одбележани со раните кои оваа војна им ги нанесе, посакуваа обединета Европа за да можат да ја потврдат вистинитоста на зборовите на големиот германски поет Хердерлин: „Со опасноста расте и спасот“.

Да бидеме свесни за опасностите, за да можеме да му се посветиме на спасувањето.

Извор:

http://www.karlspreis.de/portrait/1988_3.html (21. 9. 2007)

Хелмут Кол

Идејата Европа – иднината на континентот

Говор одржан на стручниот конгрес на ХДУ „Културната заедница Европа“

Франкфурт на Одра, 31 октомври 1991 година

Повторното обединување на Германија, но уште повеќе крајот на спротивставеноста Исток-Запад и дава на идејата Европа една нова димензија, која од политиката на ХДУ бара одговори кои ќе ја трасираат иднината. Размислувањата во овој говор за шансите на една обединета Европа во иднина завршуваат со предупредувањето дека треба одново да научиме Европа да ја разбереме не само како политичка, туку и како културна заедница.

I.

На пат за наваму размислував за тоа што ќе кажев доколку бев прашан пред три години, дали е возможно на денешен ден на ова место во едно вакво опкружување, какво што беше пред малку претставено, би можел да дискутирам за идејата Европа. Тоа ќе го сметав за невозможно. Во моментов – понекогаш се чувствуваме како на сон – сликите се менуваат толку бргу, што за жал многу од тоа не сме во можност потполно да го разбереме.

Со денешниот стручен конгрес за културните основи на идејата Европа, Христијано-демократската унија на Германија сака да ја изостри свеста за оваа тема, којашто во актуелните дискусии за иднината на нашиот континент често пати е занемарена. Станува збор за прашањето што е тоа што нас Европејците од Крит па до Исланд, од Лисабон па до Москва духовно не поврзува. Станува збор за прашањето за нашето заедничко културно наследство – а со тоа и за шансите на еден патриотизам во европски перспективи.

Европа е повеќе од збирот на социјалниот бруто-производ на сите европски земји. Затоа во сите дискусии за иднината на континентот – и во рамките на Европската заедница – особено ја истакнувам културната димензија на делото наречено Европско обединување. Затоа што сум убеден во едно: политичкото, економското и социјалното обединување на Европа нема да бидат успешни доколку не ја сфатиме Европа и како културна заедница – со сите разлики што постојат меѓу нашите земји и нации.

Тоа што овој конгрес се одржува во Франкфурт на Одра има посебно симболично значење: иднината на овој регион ќе биде особено одбележана од европското обединување и од германско-полското помирување. Ние би сакале тука на местото каде што Германија и Полска се спојуваат да постигнеме соживот, којшто веќе од педесеттите години со огромен успех е присутен на западот, југот и северот на Германија. Ние би сакале границите сè повеќе и повеќе да го изгубат своето значење на поделба. Ние сакаме да градиме мостови преку кои луѓето ќе можат да си пријдат.

Со основањето на Европскиот универзитет тука во Франкфурт ќе никне еден голем европски центар за истражување и наука. Франкфурт и Брандбург со тоа се отвораат на духовните предизвици на една европска иднина.

Иднината на цела Германија е неразделно поврзана со Европа. Повторното обединување на Германија на 3. октомври 1990 година значеше истовремено и решавачки чекор во надминувањето на поделбата на нашиот континент. Ние Германците ќе го пропуштиме историскиот предизвик, доколку не продолжиме да чекориме понатаму на патот кон политичко обединување на Европа – без оглед на проблемите, коишто во моментот ги имаме во сопствената земја.

II.

Кога токму овие денови многу зборуваме за нужноста и понатаму да го развиваме обединувањето на Европа, многумина, притоа, најпрвин помислуваат на политиката и еконо-

мијата. Европа – тоа го споменав веќе на почетокот – значи многу повеќе од тоа. Европските народи градат пред сè една заедница на вредности и култура. Нашата заедничка култура е најјаката нишка која не држи заедно.

Политичките и економските рамковни услови мораат да бидат усогласени. Европското обединување може да биде успешно само доколку постојано сме свесни за неговите духовни и културни основи. Затоа мораме постојано да ја изоструваме свеста за културната димензија на Европа. Ова не е само задача на политиката, туку на сите оние кои оставаат свој печат во големата интелектуална дебата на нашето време. Затоа особено се радувам што денес на гости ни се истакнати претставници на европскиот духовен живот.

Европа е обележана со христијанска традиција долга речиси 2 000 години, со античката и средновековната философија, со хуманизмот на ренесансата и со големи мислители на просветителството како што се Кант или Волтер. Контактите меѓу старите универзитети, како Прага и Болоња, Париз и Оксфорд, биле во минатото во одреден момент дури и поблиски од што се денес. Сметам дека е особено значајно студентите од Прага и Хајделберг да имаат можност за размена на мислења. Од продлабочувањето на ваквите контакти духовниот живот на универзитетите во Европа може само да профитира.

Кога зборувам за Европа како културна заедница, во прв ред мислам на заедничките филозофски корења, кои со векови ги поврзуваат сите Европејци – и покрај многубројните граѓански војни. Мислам на основите на нашиот заеднички систем на вредности – како единственоста на човекот, почитување на неговото достоинство – на неговата лична слобода.

Овие основи беа свечено признаени од страна на земјите-членки на Советот на Европа четири години по завршувањето на Втората светска војна, со верба дека врз нив „се заснова секоја вистинска демократија“. Со секој нов член,

Советот на Европа се здобива со дополнително значење, како симбол на единство на Европа во духот на човековите права. Денес, само неколку дена по првите слободни демократски парламентарни избори во Полска, се постигнати предусловите и оваа земја да му пристапи на Советот на Европа. Тоа претставува извонредна работа.

Нескршливата сила на поврзувачките вредности на цела Европа доведе и до падот на ѕидот. Овие вредности можат само да ги приближат нашите народи во третиот милениум. Европската идеја по завршувањето на Втората светска војна сè повеќе се здобиваше со потпора. Таа беше прифатена од народите и од нив поддржана. Да се сетиме само на последните две години: луѓето во Полска и Унгарија, и во Чехословачка во поранешна ГДР беа тие кои ги скинаа оковите на неправедниот режим и зачекорија по патот „назад кон Европа“. За мене еден од незаборавните часови е тој кога во 1991 година во Бон беа министрите за надворешни работи на балтичките земји и кога свечено беа повторно воспоставени дипломатските односи, и тогаш естонскиот министер за надворешни работи Мери рече едноставно и во името на обата свои колеги: „Се враќаме дома во Европа“.

Слобода, демократија и владеење на правото за нас се неразделив дел од Европа. Нашата цел е на луѓето од Јекатеринбург до Даблин, од Осло до Рим да им овозможиме мирен соживот со право на слободно определување. Кон слободното право на определување на народите за нас како неразделив дел е и заштитата на малцинствата. Притоа треба да се залагаме за подобро испреплетување на мрежата за широка и ефективна заштита на човековите права за да може, како што Конрад Аденауер укажувајќи на иднината тоа го дефинираше во 1961 г., „Европа да стане голема заедничка куќа на сите Европејци, куќа на слободата“.

III.

Во својот познат цитирани говор од 1946 Винстон Черчил зборуваше за „Соединети Европски Држави“. Тогаш тој

рече: „не е потребно ништо повеќе од тоа туку стотици милиони мажи и жени наместо неправди да чинат правдини, наместо клетви да жнеат благослови“. Во последното десетлетие од овој век, којшто имаше видено толку многу јад, беда и страдање, можевме да ја реализираме визијата на големите Европејци на првиот час: од Жан Моне до Алчиде де Гаспери, од Паул-Хенри Спак до Роберт Шуман и Конрад Аденауер.

Денес Европската заедница е местото каде што слободата на Европа која се сплотува станува јасна. Само економски јака и политички единствена Европска заедница може значајно да ја определи и да ја обезбеди иднината на овој континент. Само таа отвора можности со кои за само неколку години ќе успееме целата сила за обликување на нашиот континент да ја употребиме за решавање на проблеми во светот.

Арон правилно ја опиша целта кога рече: „Европската или атланската заедница не е предмет на минливо восхитување. Таа е крајната цел на напорите за здобивање на вредности и смисла, за тоа каков треба да биде животот“.

Со заокружувањето на внатрешниот пазар до 31 декември 1992 г. ќе успееме да оствариме важна етапна цел на патот кон Европската унија. Овој пазар уште денес придонесува, во голема мерка, за економски развој на Германија и на цела Европа. Заедно со создавањето на Европскиот економски простор, кој истовремено се создава и ги поврзува ЕФТА-државите со ЕЗ и кој ќе создаде пазар за 380 милиони луѓе, тој претставува позитивен сигнал за сите држави од Средна, Источна и Југоисточна Европа кои се реформираат и со кои ЕЗ уште оваа година ќе склучи договори за асоцијација.

Во Европската заедница ни претстојат чекори кои ќе придонесат за понатамошно продлабочување на интеграцијата. Сакаме двете конференции на влади за економската и монетарната унија како и за политичката унија успешно да ги завршиме во декември на Самитот на ЕЗ во Мастрихт. Реализирањето на економската и монетарната унија и со тоа

поврзаното создавање на една европска валута е една од нашите најважни задачи.

Подеднакво важен за нас Германците и за цела Европа е сличен напредок и на патот кон политичка унија. Кон политичка унија припаѓа и заедничка надворешна и безбедносна политика. Само кога Европејците ќе зборуваат со еден глас и ќе дејствуваат заеднички ќе можат активно да придонесуваат за решавањето на големите проблеми на нашето време. Но по три века размислување во рамките на националните држави не можеме да очекуваме дека за неколку години ќе биде надминато сето она што досега не разделуваше. Колку е тоа тешко, се гледа од различните акценти кои се ставаат во дискусијата за заедничко дејствување за завршување на граѓанската војна во Југославија. Потребни се уште многу промени, меѓу нив и јакнење на Европскиот парламент и заедничка надворешна и безбедносна политика на Европската заедница.

IV.

Сакаме да ја прошириме економската и политичката соработка со нашите соседи од Средна, Источна и Југоисточна Европа и на тој начин да придонесеме за зачувување на мирот и благосостојбата на целиот континент. Целиот Запад треба постојано да биде свесен дека е од негов интерес активно да ги поддржи сите држави од Средна, Источна и Југоисточна Европа, кои се реформираат како и сите републики од Советскиот Сојуз, кои се обновуваат на нивниот пат кон демократија, правна држава и пазарно стопанство. Ние Германците во последниве години на ова поле веќе особено се ангажиравме, и тоа го правиме и понатаму. Но ние не можеме сами да го носиме овој товар. Само со заеднички напори на сите западни индустриски нации можеме на долг рок да постигнеме успех.

Заедничка европска одговорност на ЕЗ е веднаш по исполнувањето на политичките и економските предуслови овие земји да станат членови на Заедницата. Важен чекор на овој пат се

договорите за асоцијација, какви што во моментот се договараат меѓу ЕЗ и новите демократии Полска, Унгарија и Чехословачка. Нашата историско-културна поврзаност со овие земји, но и со други народи од Советскиот Сојуз како и со балтичките народи, поседува долга традиција. Вклучувањето на овие народи сè повеќе во обликувањето на европската иднина ќе биде еден од најголемите предизвици во наредните години. Би сакал токму тука во Франфурт на Одра да истакнам: за нас не е прифатливо источната граница на ЕЗ на долг рок да биде по линијата на Одра и Најсе. Оној што не го разбира тоа, мора да се обидеме да го убедиме дека станува збор за интересот и на Западноевропејците – дека се работи за историска задача на Заедницата.

Епохалните промени од 1989 и 1990 ни го изострија погледот за тоа колку, всушност, се тесно поврзани Истокот и Западот во Европа на културен план. Тоа впрочем го чувствуваме и во музиката на Шопен или Чајковски. Делата на Марк Шагал – притоа мислам на црковните прозори во Мајнц, Метц и Рајмс – или на Јозеф Бродски, носителот на Нобеловата награда за литература, го покажуваат незаменливото учество на Русија коешто сè до денес придонесува за нашето европско културно наследство. И самиот неуспешен обид за пуч во Советскиот сојуз му покажа секому дека европската граница не е кај Буг. Луѓето кои излегоа на улиците во Москва, Санкт Петербург и другите места, не ја посакуваа слободата ништо помалку од луѓето во Данциг, Прага или Лајпциг.

Повеќе од кога и да е ни е потребен дијалогот меѓу католичките, евангелистичките и ортодоксните христијани во Европа. Треба да поставиме екуменски лак од манастирите и капелите во Ирска, па сè до црквите и катедралите во Киев или Москва. Тоа е задача која бара истрајност. Но таа е, како и многу други, неопходна за нашиот континент на духовно ниво да го најде патот до самиот себе. Патот кон заедничка европска иднина може да се гради само со почитување на човековите права, заштита на малцинствата и правото на сопствено определување.

Тоа важи и за народите во Југославија. Доколку заедно напредуваме на овој пат на тој начин го почитуваме и заветот на еден човек кој значајно придонесе за пресврт во Источна Европа, Андреј Сахаров. Слобода на мислење, толеранција и почитување на ближниот се вредности, кои ги отелотворува носителот на Нобеловата награда за мир.

Обединувачката сила на културното наследство на Европа, меѓусебно разбирање и доверба можат најдобро да се развиваат во Европа со отворени граници. За европската младина токму ова има најголемо значење. Каде ако не тука во овој град на Одра тоа би можело да биде подобро разбрано? На обединета Европа пред сè и е потребен ангажманот на младите луѓе, ако сакаме трајно да се одржат мирот и слободата. Не можам доволно често да повторам колку е значајно да и се понуди на младината на Европа нов простор на сретнување. Тоа што младите Европејци денес за време на распустот можат да купат билет на железничките во Франкфурт на Одра или во Бон и со него да патуваат низ цела Европа е многу повеќе за Европа, отколку некои конференции.

Отворањето на границите на цела Европа е одлучувачки чекор на патот кон добра иднина. Со германско-полскиот договор за добрососедски односи, Германците и Полјаците се поставија пред нивната сеевропска одговорност. Заедничката младинска организација не е само значаен придонес за германско-полското помирување, туку ќе биде и значаен фактор за европското обединување.

Во мојата татковина Пфалц, во тој германско-француски пограничен регион се наоѓа дворецот Хамбахер. Заедничката волја за слобода ги има споено таму Полјаците и Германците уште во 1832 г. Во тие особено тешки часови на полската историја, таму се собраа германски, полски и француски патриоти под мотото: „Без слобода на Полска нема ни слобода на Германија, без слобода на Полска нема траен мир, нема спас за европските народи“. Трогателно исполнување на зборовите од Хамбах е тоа што денес Полска со

повторно остварена слобода и самостојност и Германија со повторно стекнато единство и слобода си подаваат раце на мирот и добрососедските односи. Без германско-француското пријателство, делото обединета Европа не можеше ни да започне. Без германско-полското партнерство немаше да може да биде завршено.

VI.

Европското освестување и припадноста на сопствениот регион не претставуваат спротивставености. Напротив: „Единство во разноличноста“ е нашата визија за иднината на Европа. Овој принцип важи за политичкото единство на Европа, но уште повеќе важи за културното и духовното единство на нашиот континент. Токму во тоа се крие тајната на нескршливата сила на Европа: во напнатиот, но плоден однос меѓу единството и живите разлики на нашето културно наследство.

Секогаш одново страствено се залагам за тоа, оваа Европа на региони, всушност попрво би кажал Европа на пејзажи, да стане реалност. Секој од нас има такви корени: тие се наоѓаат во Сицилија, Баварија, Велс или во Прованса. Италија, Германија, Велика Британија или Франција се нашите татковини, обединета Европа е нашата заедничка иднина. Оваа Европа не треба да биде нивелиран континент, треба да биде шарен букет со многу светли бои. Европска централна држава, како и секоја друга централна држава во светот, нема иднина. Животното чувство на нашата генерација, и пред сè на младите генерации, за среќа се движи во друга насока. Дом, татковина, Европа, тоа е тризвукот на иднината.

И конечно, етичките, јазично-културните и религиозните малцинства исто така учествуваат во создавањето на сликата на разновидност, која и во иднина ќе биде одлика на Европа. Тие не смеат да бидат изолирани и да изгубат свест за себеси како нации, затоа што тие придонесуваат за културното богатство на секој народ и на крај на цела Европа. Никој не сака да дојде до изедначување на разликите меѓу регионите, особеностите и различните карактеристики истовремено да

исчезнат и да се растопат. Принципите на супсидијарност и на федерализам се имаат докажано кај нас и на други места на различни начини.

Токму и на патот кон „Обединети Европски Држави“ сакаме да се повикаме на нив и да ги направиме по принцип на обликување на идната Европа. „Единство во разноличноста“ е, покрај другото, предуслов за креативност и за создавачка сила на луѓето во економијата и политиката, во науката и во културата.

Доколку сме способни на тој начин да научиме од историјата, доколку идејата за Европа, и иднината на овој континент ја сфатиме на тој начин, тогаш деведесеттите години ќе влезат како значајна деценија во книгите по историја. Како претседател на ХДУ во Германија Ви велеам дека ние како една од големите германски народни партии ќе ја задржиме оваа европска ориентација.

Пред неколку недели пред студентите во Калифорнија реков дека повторно треба да се смета на овој стар континент. И многу студенти на тоа реагираа со воодошевување. Тука во Европа сме поповлечени затоа што најчесто пред очи ни се секојдневните грижи, кои му пречат на погледот кон иднината. Но Европа денес не е само сегашност, нејзината иднина започна одамна – иако тоа сите сè уште го немаат сфатено. Сите срдечно Ве поканувам да градите една Европа, која по децении на неприродна поделба конечно повторно може да се присети на своите духовни фундаменти.

Извор:

Helmut Kohl. Der Kurs der CDU. Reden und Beiträge des Bundesvorsitzenden. 1973-1993; herausgegeben von Peter Hintze und Gerd Langguth; Stuttgart 1993; S. 371-379.

Жак Ширак

„Notre Europe – наша Европа“

Говор во Германскиот Бундестаг
Берлин, 27 јуни 2000 година

Господине претседателе на Бундестагот,
господине сојузен претседател,
господине премиер,
мои дами и господа пратеници,

на овој момент, кој ниту моите сограѓани, ниту пак јас ќе го заборавам, сум Ви, господине претседателе, многу благодарен. Ви благодарам што ме поканивте да зборувам пред германските претставници на народот, тука во овој објект, кој е одбележан од страдањата на Вашата земја, но денес ја отелотворува модерна Германија во нов сјај. Половина век овој никогаш повторно изграден Рајстаг, оваа отворена рана во срцето на уништениот и поделен Берлин, беше симбол за болката и очекувањата на еден цел народ. И симбол на поделена Европа. Откако Германија – а потоа и нашиот континент – повторно го остварија своето единство, германската демократија, што беше и сосема разбирливо, го најде своето место тука и со тоа се надоврза на историјата, чиешто трагично поглавје конечно заврши. Им припаѓам на оние, кои секогаш се надеваа дека Германија ќе се стекне повторно со своето единство и својот главен град. И кои го чекаа овој момент. Длабоко ме трогнува тоа што сум првиот шеф на странска држава кој од оваа говорница може да и се обрати на цела Германија! На Германија, нашиот сосед, нашиот непријател од вчера и нашиот сопатник денес! На повторно обединета Германија! На Германија која се врати дома!

Денес мислам на сите оние, кои тоа го овозможија, дека сонот на многу генерации Германци стана реалност. На тие луѓе со уверување и далекувидост, кои притоа му помогнаа

на својот народ да верува во својата иднина. На оние кои на Сојузна Република Германија во градот на Рајна, кој ги прими, и ги дадоа нејзините институции и нејзините вредности. На оние кои ја дигнаа на нозе и ја обновија земјата која се состоеше само од руини, и кои по цена на немерлива интелегенција, работа и многу големи жртви му покажаа на светот необичен успех. На оние кои и го вратија на Германија нејзиното место меѓу најзначајните нации.

Но, пред сè мислам на државниците, кои, кај Вас како и кај нас, започнаа со историското помирување меѓу Германија и Франција. Каква смелост и каква храброст мораа да покажат за непосредно по војната да зборуваат меѓусебно со јазикот на довербата и соработката. И навистина е чудо што обете наши земји во секоја вистинска фаза ги најдоа луѓето, кои го зацврстуваа приближувањето и го водеа нанапред. На почетокот беа Конрад Аденауер и Генералот де Гол, кои ја препознаа заповедта на историјата и кои започнаа да го рамнат патот по кој ние сега заеднички чекориме, минувајќи ги сите препреки. Мислам на Вили Бранд и на Џорџ Помпиду. Мислам и на Хелмут Шмит и на Валери Жискар д'Естењ, кои ја зацврстија германско-француската солидарност и на кои сме им благодарни за нови етапи во изградбата на Европа. Конечно сакам да му дадам признание и на Хелмут Кол и да му кажам дека огромното дело, коешто успеа заедно со Франсоа Митеран да го реализира за јакнење на слогата и идентитетот на Европа ќе остане во сеќавањето на сите Французи, како и на сите Европејци.

Набргу ќе се навршат четириесет години од посетата на Генералот де Гол на Сојузна Република Германија кога го опиша германско-француското пријателство со следниве зборови: „Нашето приближување и потоа нашата Унија, кои се вбројуваат во исклучителните случувања во целата историја, ги започнавме за да можеме заедно да дејствуваме. Унијата со која на стариот континент се создава една брана, која со својата цврстина, својата благосостојба и со својот авторитет може да се мери со Соединетите Американски Држави. Унија со која во даден момент цела Европа може

повторно да го најде патот за да го урамнотежи односот на силите и да може да го обезбеди својот мир и својот развој. Унијата конечно, а можеби и пред сè поради огромната задача, која светот мора да ја совлада за да го оствари човековиот напредок и поради поврзувањето на европските вредности, во прв план на оние нашите, може и мора да биде најважниот елемент. „Мои дами и господа, оттогаш минаа четириесет години. Зад таа цел, која е во голема мерка остварена, мораме да стоиме.

Најпрвин благосостојба. Европската унија денес во светот е најголемата економска и трговска сила, џин во областа на науката и иновацијата. Овој успех се должи на соработката, натпреварот и синергијата меѓу Германија и Франција, кои притоа беа едни од најјаките двигатели. Денес кога настануваат групи, кои поради својата големина можат да опстојуваат во меѓународниот натпревар, сосема нормално Германците и Французите се вртат едни кон други. Со воведувањето на еврото совладавме една историска етапа; и тоа беше проект, чијшто носител од самиот почеток беше германско-францускиот тандем и беше остварен со успех. Со еврото го завршивме создавањето на големиот внатрешен пазар и создадовме предуслов за неверојатно забрзување на нашата трговија. Со тоа им обезбедуваме на нашите граѓани сигурно чувство на припадност на еден ист економски простор, а преку тоа и на една иста политичка и човечка заедница. Европејците отсега имаат една заедничка валута. Покрај тоа и рамноправно распределен однос на сили и мир на целиот континент и обезбедување на развојот. Тоа што Унијата има толку привлечна моќ за оние Европејци што мораа толку долго да живеат одвоени од нас е сигурно најдобриот доказ за успехот на изградбата на европското дело. Секојдневно величествениот успех на Европската унија сè повеќе ни ги отвораше очите како е апсурдно и неиздржливо понатамошното постоење на тоталитарните режими пред нашите порти и поделбата на нашиот континент, особено во Германија. Цела Европа се сеќава на тие чудесни моменти, кога источните и западните Берлинци, и покрај сидот на срамот, го најдоа патот едни кон други и им го испратија на потчине-

тите народи сигналот на слободата. Конечно Европа стана активист и актер во служба на светскиот напредок. Она што ги поттикна Германија и Франција, како и нивните партнери, да се здружат се разбира беше копнежот на нивните народи по мир. Ваквиот европски проект, ја гради димензијата на човечката претстава за слобода, достоинство, толеранција и демократија. Да ѝ се припаѓа на Унијата значи без ограничување да се признаат нејзините темелни идеали и вредности. Гласот на Европската унија се слуша надвор од нејзините граници. Таа се залага за рамноправна организација на светската трговија, која ќе придонесе за подобрување на животните услови на луѓето и која ја почитува културната разновидност во светот. Таа се залага за солидарност меѓу богатите и сиромашните земји и со нејзината активна политика на помош за развој дава добар пример. Таа се залага за мир и за крај на варварствата и дејствува во согласност со тоа. Тука се разбира мислам на нашиот заеднички ангажман во Босна и во Косово, при што вистинската цел на нашиот европски проект, онака како што Вие и ние ја разбираме, го наоѓа својот одраз. Ова етичко начело, кое се обврзваме заеднички да го оствариме, го оправдува во наши очи тоа што Европа во иднина почитувајќи ги своите алијанси ќе си обезбедува средства за сопствена надворешна и безбедносна политика. Тука во Бундестагот би сакал да ја поздравам одлуката на Германците, со која првпат по половина век се покажаа подготвени да испратат војници во мисија во странство. Тоа го сторија од почит кон достоинството на секој човек. Франција посакува Германија, да добие постојано место во Советот на Обединетите нации како признание за нејзиниот ангажман, нејзиниот ранг на голема сила и нејзиното меѓународно влијание!

Мои дами и господа, за три дена Франција ќе го преземе претседавањето со Европската унија. При извршувањето на оваа задача нашата земја ќе мора да го води донесувањето на одлуки, кои ќе бидат значајни за иднината. Се разбира, при тоа мислам на најважната одлука која треба да ја донесеме, т.е. на неминовната реформа на нашите заеднички институции, која ќе ја спроведеме со поддршка на нашите германски

партнери. Франција ќе мора да преземе водечка улога во остварување на значајни планови. Тука спаѓа и проектот на европската одбрана. Се надеваме дека на ова поле ќе прејдеме на нови етапи, кои ќе бидат во согласност со значајниот напредок, кој беше постигнат за неколку месеци, особено за време на германското претседателство. Сакаме да ја приближиме Европа на граѓаните. Секој поединечно мора да биде во можност во секојдневниот живот да оцени кои конкретни предности ги носи нашата унија со себе; притоа имајќи предвид дека според многу Европејци тие се преапстрактни и не се грижат за нивните вистински потреби, како на пр.: пораст, вработување и образование, правда и безбедност, борба против илегалната трговија со дрога и криумчарењето, животната околина и здравството. Во сите овие области мораме во наредното полугодие да напредуваме.

Без оглед на овие задачи кои ни претстојат, ние членките-основачи, постојано мораме да се прашуваме, каква е смислата и каква иднина има Европа, и не смееме никогаш да потклекнеме во нашата волја. Затоа би сакал да го истакнам вистинскиот европски дух, кој тука владееше неодамна при една дебата, на која и се припишува во вистинска смисла на зборот, егзистенцијално значење. Дебата во која стана збор за нашите нации и нашите народи, за нивната историја и нивниот идентитет и која се однесува на изградба на нашето општество, волјата и способноста на Европејците да одат уште подалеку со Унијата. Тоа навистина не е мала работа! Постојат моменти во кои се преземаат ризици, кога веќе поминатите патишта се оставаат зад себе. Само по таа цена ќе можеме ова големо заедничко дело да го продолжиме! Тука во Берлин би сакал да укажам на патот по кој треба да тргнеме, да ви ги претставам моите замисли и заедно со Вас да ги развиеме перспективите. Пред сè сум убеден дека проширувањето на Европската унија е значајна, легитимна и потребна цел. Таа е во тек. Како за земјите-кандидати така и за земјите-членки таа нема да биде едноставна. Но, утре на масата за преговарање во Брисел ќе седат триесет или уште повеќе претставници кои ќе бидат присутни и во Стразбург. Проширувањето е довршување на еден процес! За мирот и

демократијата кои се вкоренети на нашиот континент и кои на нашата заедничка намера и даваат вистинска смисла. За земјите-кандидати, кои во својата борба за слобода ја црпеа својата сила од надежта дека еден ден ќе можат да се приклучат. За самата Унија која со тоа политички и економски ќе зајакне. Но и покрај сè правецот е јасно зададен. Проширувањето не смее да биде бегство нанапред. Нема да дозволиме да се уништи изградбата на Европа, на која Вие и ние со нашите партнери, со толку волја и енергија работевме речиси половина век и која за возврат толку многу ни донесе, не само мир туку и економски успех, кој не направи вака силни. Утре нашата унија нема да биде сосема иста. Но, таа ниту ќе омекне, ниту ќе претрпи уназадувања. Нашата задача е да се грижиме за тоа. Понатаму убеден сум дека темпото на изградбата на Европа не може да биде одредено однапред. Во голема мера зависи колку нашите народи ќе се идентификуват со Европа, колку ќе чувствуваат припадност кон неа и колку ќе бидат подготвени да „живеат заеднички“ во рамките на едно солидарно општество. Што се однесува до тоа сум оптимист, затоа што посебно младите сè повеќе ја признаваат Европа. Неопходно е, според мене, конечно разјаснување на дебатата за видот на Унијата. Од една страна, да се тврди дека едни наспроти други стојат оние кои го бранат националниот суверенитет, а од друга страна, оние кои се занимаваат со неговата продажба, би било исто како да се извртува вистината. Ниту Германците, ниту Французите не сакаат европска супер држава, која ќе ги замени нашите национални држави и која ќе го означи нивниот крај како актери на меѓународната сцена. Од нашите нации во кои се нашите корења го црпиме нашиот идентитет. Мноштвото на нејзините политички, културни и јазични традиции е една од силните страни на Унијата. И во иднина нациите ќе бидат најважните изворни точки на нашите народи. Укинувањето на истите би било еднакво апсурдно како и да негираме дека тие веќе заедно реализираат еден дел од своите права на суверенитетот и тоа и понатаму ќе го прават, затоа што тоа е од нивен интерес. Да, Европската централна банка, Судот во Луксембург или донесувањето на одлуки со квалифицирано мнозинство се веќе елементи на заедничкиот суверенитет.

Со заедничкото прифаќање на правата на суверенитет ќе се здобиеме со нова сила и поголем сјај. Затоа молам без никакво осудување или поедноставување. Да признаеме дека институциите на Унијата се единствени и специфични и такви и ќе останат!

Но мораме да признаеме дека не се совршени и дека претстојното големо проширување мора да дојде заедно со длабоките размислувања за институциите и по конференцијата на владите. Во тој поглед треба кај одредени начела да постигнеме договор. Најпрвин Европската унија мора да биде демократска. Досега процесот на европско обединување беше повеќе дело на политичари и елити. Време е нашите народи повторно да станат суверен народ на Европа. Демократијата во Европа, особено преку Европскиот парламент, и парламентите на секоја држава, мора да бидат исполнети со повеќе живот. Понатаму треба да се разјасни поделбата на надлежностите меѓу различните европски нивоа и притоа да се утврдат работите еднаш засекогаш. Мора точно да утврдиме кој што треба да прави во Европа, при што одлуките треба да се носат на најсоодветното ниво што е можно поблиску до граѓанинот. На кратко, мораме да го примениме принципот на супсидијарност. Понатаму, треба да се погрижиме да остане зачувана способноста за давање на импулси и во проширена Европа. Секогаш треба да биде возможно отворање на нови патишта. Како и во минатото, земјите кои сакаат да зачекорат понатаму во интеграцијата мораат да бидат во можност тоа да го прават на доброволна основа и во одредени проекти, без притоа да им пречат оние земји кои не сакаат да напредуваат толку бргу, кои имаат потполно право и на тоа. Конечно, моќта на Европа, на чиишто создавање работиме, оваа силна Европа на меѓународната сцена има потреба од солидни институции и ефикасен и легитимен механизам на донесување на одлуки, во кој одлуката на мнозинството го има своето одредено место и ја отсликува соодветната тежина на државите-членки.

Тоа се, мои дами и господа, директивите кои според мене треба да ги следиме при институционалните реформи на Унијата. Како ќе изгледа идната Европа сè уште не може да се каже. Тоа ќе зависи од исходот на дебатата и преговорите, но исто така, и пред сè, од волјата на нашите народи. Меѓутоа правецот на целта можеме да го одредиме уште денес. Првата неопходна етапа е успешното завршување на конференцијата на владите под француското претседателство. Нејзиното значење не смееме да го потцениме. Четирите најважни точки од дневниот ред, во кои се вбројува понатамошниот развој на постапката за засилена соработка, ќе овозможи прилагодување на механизмите за донесување на одлуки на Унијата на нејзиниот иден состав. Предуслов за секој понатамошен успех е успешното завршување на конференцијата на влади. Затоа не смееме, ниту Вие ниту ние, да се задоволиме со минималистички договор, договор по евтина тарифа, бидејќи тоа ќе ја кочи Унијата во наредните години! По конференцијата на владите започнува еден период, кој би го означил како „голема преодна фаза“ на чиј крај Унијата мора да биде зајакната во однос на нејзините граници и нејзините институции. За време на овој период мораме да започнеме со нови големи проекти. Тука спаѓа, се разбира, проширувањето. За завршување на преговорите за прием и успешна интеграција на новите земји-членки потребни се сигурно повеќе години. Друг проект е продлабочувањето на политиките, кој мора да следи по иницијатива на овие земји, за кои токму зборував и кои сакаат да стигнат подалеку и побргу. Заедно со Германија и Франција тие би можеле да основаат „авангардна група“. Оваа група би ја играла улогата на подготвувач на патот, со тоа што ќе посегне по новата постапка за зголемена соработка, која ќе биде утврдена на конференцијата на владите, или во случај на потреба ќе започне соработка и надвор од договорот, без притоа, се разбира, да ги доведе во прашање кохерентноста и имотната состојба на Унијата. На овој начин по природен пат може да израсне оваа „авангардна група“. Не врз основа на самоволна одлука, туку во согласност со волјата на земјите да учествуваат во една засилена соработка. Затоа моја желба е оваа „авангардна група“ веќе идната година, покрај другото, да се

зафати со следниве задачи: подобрување на координацијата на економските политики, зајакнување на одбранбената и безбедносната политика како и обезбедување на поголема ефикасност во борбата против криминалот. Дали овие држави меѓусебно треба да склучат нов договор и да создадат покомплексни институции? Сметам дека не треба, затоа што Европа – за тоа мораме да бидеме свесни – ќе добие дополнително ниво, а денес веќе постојат толку многу! Исто така, мораме, засекогаш да го избегнеме создавањето на ровови, особено што наша единствена цел е да бидеме сигурни дека и понатаму ќе има можност за давање на нови импулси. Наместо тоа, според мене, би требало да се создаде флексибилен механизам за координација, секретеријат кој ќе се грижи за кохеренција меѓу ставовите и политиките на земјите од оваа група, при што оваа група мора да остане отворена за сите оние кои ќе сакаат да и се приклучат. Со тоа ќе биде сигурно дека Европа за време на овој преоден период ќе може да оди напред и истовремено ќе бидат направени потребните подготовки за реформа на институциите. Затоа предлагам веднаш по Самитот во Ница, тоа е нашиот трет проект, да започнеме процес кој по конференцијата на влади ќе ни овозможи да ги решиме другите институционални прашања со кои е соочена Европа.

Најпрвин треба одново да се организираат договорите за да станат покохерентни и разбирливи за граѓаните. Потоа мора јасно да се разграничат надлежностите меѓу различните европски нивоа. Во рамките на овој процес можеме да размислиме и за тоа каде конечно ќе ги повлечеме географските граници на Унијата. Понатаму треба да се утврди видот на Повелбата за основни човекови права, која, се надевам, ќе ја усвоиме во Ница. Конечно мораме на ниво на егзекутивата како и на ниво на Парламентот да ги подготвиме неопходните институционални прилагодувања за да се зајакнат ефикасноста на Унијата и нејзината демократска контрола. Овие подготвителни размислувања треба да се водат отворено и со учество на владите и на граѓаните преку нивните претставници во Европскиот парламент и во парламентите на поединечните земји. Се разбира треба да се консултираат и

земјите-кандидати. Можни се повеќе формули: Одбор на мудрите или комисија по пример на Конвентот, кој ја изработи нашата Повелба за основни човекови права. По овие работи, за кои сигурно ќе бидат потребни неколку години, мора најнапред владите, а потоа и народите, да се одлучат за текст, кој тогаш би можеле да го прокламираме како наш прв „Европски устав“.

Но, европското дело за да може да напредува, најпрвин мораме да го продлабочиме германско-француското пријателство и дури и да му дадеме нов импулс. Преку нашата многубројна и доверлива соработка, преку тесното политичко усогласување на сите нивоа на нашите институции, преку плодниот дијалог меѓу нашите култури и размената меѓу нашите млади во рамките на многуте илјади збратимени градови и преку јазичната настава, се создадоа врски, кои се единствени, неповторливи и незаменливи. Повеќе од половина век работиме рака в рака. Меѓу нас е завршено помирувањето. Тоа сега се подразбира само по себе, тоа е реалност во секојдневниот живот, коешто е толку нормално што всушност не сме ни свесни за вистинската димензија. И новите генерации на водачи, кои учеа за сето ова во книгите по историја, како наследство го добиваат ова помирување, кое кај нив не ги буди истите чувства како кај нивните претходници. Затоа да земеме нов залет, да го пронајдеме еланот од основачките години! Повторно да препознаеме колку е неопходен дијалогот! Да создадеме места на кои ќе можеме подобро да се запознаеме и заедно да ги оствариме намерите! Имаме многу заеднички работи и имаме многу причини да си подариме еден на друг повеќе внимание! И иако секој од нас поседува сопствена традиција, сопствена историја, сопствени квалитети, кои сугурно ќе најдат свој одраз во формите на организирање, кои некогаш сме ги одбрале; и иако Германија го признава својот федерализам, кој овозможува активно и живо учество на граѓаните на сите нивоа во политичкиот живот; и иако Франција, истовремено модернизирајќи се, сака да ја зачува својата централистичка традиција, која придонесува за слогата на нејзиното национално општество, сепак предизвиците, кои денес ги совладуваме се истите. Тие се

викаат економски раст и способност за конкурентност, реформи на нашиот образовен систем, обезбедување на работни места, прилагодување на социјалните системи на демографскиот развој, модернизација на здравствениот систем и намалување на неговите трошоци, безбедноста, животната околина, емигрирањето. Треба само да се погледне дневниот ред на Вашиот и нашиот парламент, да се следат дискусиите, кои денес толку страствено се водат во обете наши земји, за да видиме колку многу нашите проблеми и нашите очекувања се преклопуваат. Она што според мене сè уште ни недостига е место, кое сите би го претпочитале, и на кое би можеле да се сретнат одговорните од политиката и економијата, синдикатите и здруженијата, претставници на медиумите, јавни личности од областа на културата, место на кое сите слоеви од нашето население на обете наши земји, кои минуваат низ промени, би можеле да се сретнат со сите свои дискусии, прашања и очекувања. Затоа предлагам годишно да одржувате една германско-француска конференција. За обете наши земји секоја година тоа би претставувало голем настан, на кој ќе се сретнат Германци и Французи и заеднички ќе ја обликуваат нивната иднина. Во последниве месеци економијата покажа спектакуларни успеси. Нашите големи претпријатија влегоа во нови и јаки партнерства во клучните области, како што се воздухопловството, хемијата, енергијата, областа на осигурувањето и секторот на услужни дејности. Вчера вечер со сојузниот канцелар Шредер се сретнавме со раководителите на овие претпријатија. Наш приоритет, според мене, мора да биде поддршката на оваа силна динамика на интеграција меѓу нашите економски потенцијали, а од германско-францускиот тандем да направиме мотор на делотворниот индустриски пол. Затоа ги повикувам нашите економски кругови со поддршка на обете наши влади да основаат фондација, каде ќе можат да се сретнат германски и француски претприемачи и раководители за да се запознаат подобро со претприемачката култура на соседот, затоа што вакви знаење можеби најмногу ни недостасуваат. Овој дух на партнерство мораме да го развиеме и на интелектуално поле. Би сакал да му оддадам признание на квалитетот и интензитетот на дијалогот меѓу нашите интелектуалци и уметници.

Но, убеден сум дека оваа размена и таа солидарност меѓу нив понатаму ќе може да се зајакнува во време кога ние заеднички истакнато ја браниме културната разновидност. По Ваша иницијатива, господине сојузен канцелар, веќе поседуваме германско-француска филмска академија, која вчера во наше присуство ја одржа својата прва седница. Исто така заеднички размислуваме за иднината на книгата и развојот на медиумите. Да се погрижиме нашите уметници и нашите писатели да бидат потврно подготвени и спремни да работат кај соседот и да творат таму. Да се надоврземе на големата европска традиција на патувања и јазично мешање. Затоа предлагам во Берлин, следејќи го примерот на Рим и Мадрид, да основаме институт во кој творците на уметноста во овој град, кој се наоѓа во повторна изградба, ќе бараат инспирација, ќе бидат прифатени и ќе ги најдат оптималните предуслови за нивната уметничка дејност. Оваа подготвеност за дијалог меѓу нашите народи мораме да ја негуваме со поддршка на заемно учење на нашите јазици. Би сакал да ги поздравам присутните членови на Бундестагот и особено да им оддадам признание на службите во сојузните покраини затоа што решително чекорат по овој пат и во однос на тоа имаат донесено одлуки, кои можат да послужат за пример. Ние од наша страна ќе се погрижиме германскиот јазик да го задржи неговиот статус на елитен јазик со тоа што и понатаму ќе се предава како еден од првите странски јазици во Франција. Понатаму сакам да предложам во оваа симболична година да им се обратиме со посебен гест на младите со тоа што 2 000 ученици од реалните училишта⁵ и гимназиите по завршувањето на првата година учење на странски јазик да ги поканиме на престој за да можат да ја запознаат земјата, традицијата и културата на народот, чијшто јазик го одбрале.

Господине претседател на Бундестагот, господине сојузен претседател, господине премиер, мои дами и господа пратеници, она што Германија и Франција го имаат доживеано и пропатено низ историјата не е споредливо со ништо друго.

---

⁵ Вид средно училиште во Германија

Повеќе од која било друга нација тие навистина знаат што значат мирот и европското единство. Само тие можеа, со тоа што го насочија текот на нештата во вистинска насока, во Европа да повикаат на собирање. Онака како што се приближија едни кон други и ги одоброволија обата свои народи за тоа, можеа заеднички да ја унапредат европската мисла. Само тие можат да ја поведат Европа напред, без разлика дали станува збор за остварување на нејзините цели, за проширување на нејзините границите или за нејзино всадување во срцата на луѓето. Само тие можат од Унијата да направат место на мир, права и слободи, засолниште на духот, кој ќе биде нивен достоин наследник, земја на која заеднички ќе живеат нашите граѓани, кои ќе сакаат да ја обработуваат и да ја развијат. Да живее Германија! И, да живее Франција!

Извор:

<http://www.europa-reden.de/> (21. 9. 2007)

Романо Проди

За силна делотворна Европа со голема цел

Говор пред Институтот d'Etudes Politiques
Париз, 29 мај 2001 година

Господине директор, мои дами и господа,

[...]

Во татковината на Жан Моне и Роберт Шуман, оваа земја која поседува амбициозна визија за улогата на Европската унија во светот, не би сакал да навлегувам во институционални размислувања. Не би сакал да зборувам за денешната комисија туку за утрешната Европа.

Постојат моменти во кои историјата ги поставува народите пред решавачки избор. За Европејците, според мене, е дојден тој момент. Глобализацијата води кон слични пресврти, како пред пет века откривањето на Америка. Светот станува помал, а размената на идеи и добра се зголемува.

Нашите национални држави самите не поседуваат веќе критична маса да придвижат нешто. Врз текот на нештата ќе влијаат оние народи кои се свесни за оваа решавачка промена. Другите ќе бидат осудени на пасивност.

И покрај ваквите пресврти, Европејците се тие кои поседуваат барем три големи адути.

Првиот адут е нашата економска и трговска тежина. Од заеднички пазар до внатрешен пазар, од внатрешен пазар до евро, нашите успеси се опипливи. На поставените предизвици, чекор по чекор, ги најдовме соодветните оригинални одговори. Доколку помислиме дека во Европа до пред неодамна тонот го диктиреше економското затворање, а претпријатијата и финансните пазари беа ограничени од крутата регулатива, тогаш напредоците на нашите домашни економии се навистина впечатливи.

Нашиот втор адут е проширувањето, бидејќи со тоа Унијата може да го прошири своето поле на влијание на целиот

континент. Во текот на проширувањето, Европа повторно ќе се обедини и ќе стане важен меѓународен центар на моќ. Меѓутоа оваа творба нема да поседува само моќ, и тоа ја прави посебна, туку и изразено чувство на одговорност коешто е обележано од историјата. Со проширувањето педесетте години на идеолошката поделба завршуваат. Проширувањето ја означува и конечната победа на демократијата над тоталитаризмот, која се заснова на поразот на нацизмот и фашизмот како и на падот на Берлинскиот ѕид. Проширената Унија ќе поседува моќ но никогаш нема да настапи доминантно.

Третиот, и според мене, најзначајниот адут на Европската унија е нејзиниот духовен капитал, кој поради разликоста на нејзините култури, високото ниво на поврзаност на населението и длабоко вкоренетата демократска традиција е незаменлив.

Земајќи ги предвид овие адути нема потреба да се плашиме од глобализацијата, уште повеќе можеме оптимално да ја искористиме.

За приближно 90% од европските граѓани приоритетни задачи на Унијата се заштитата на мирот и безбедноста, и борба против невработеноста, организираниот криминал и социјалното изолирање.

Сепак, истите грѓани едвам покажуваат интерес за тоа како функционира Унијата. Затоа е дојдено времето да ја преобликуваме Европа.

Татковците на Унијата намерно ги занемарија пречувствителните политички прашања. Следејќи ја историската традиција на Европа каде трговците честопати дејствуваа како расчистувачи на патот, така и приближувањето им припадна на економијата и на трговијата.

Нивна беше идејата една особено висока политичка амбиција, којашто беше присутна уште од почеток, да ја претворат во речиси конкретна техничка одлука. Ваквото „заобиколување“ го овозможи трговијата. Приближувањето можеше чекор по чекор да се остварува. Патот водеше од конфронтација кон соработка на економско поле и понатаму кон интеграција.

Убеден сум дека по сукцесивните прилагодувања (единствени акти, Мастрихт, Амстердам, Ница) оваа метода, којашто

одговараше на силата на работите и поставените цели во минатото, денес ги достигна своите граници. Методата мора да биде модернизирани, бидејќи во Европската унија минаа „претполитичките“ времиња. Според трговците сега е до народот, тој да ја изгради Европската унија, повикано е општеството како целина.

Денес се дадени националните и меѓународните предуслови за вистинско политизирање на она што во Унијата е изградено. Дојде времето да ја земеме иднината во наши раце и да ја обликуваме. Време е да се изгради политичка Европа.

Ако одново го дефинираме „Европскиот проект“ и јасно ги поставиме нашите цели, можеме да придонесеме Европејците да се идентификуваат со Европа.

Не би сакал да зборувам за тоа каква форма Унијата конечно би требала да има. Би сакал само да се обидам да направам скица, кои замислени цели мора да постојат и што можеме заеднички да направиме. Притоа се согласувам со вчерашната изјава на францускиот премиер Лионел Јоспин, кој рече: „Европа е пред сè политички проект“.

Пред да започнат институционалните промени, најпрвин мораме да ги дефинираме нашите цели. Само доколку однапред постои јасна поставеност можеме да се опреиме со инструменти за дејствување кои ќе одговараат на нашите амбиции. Освен тоа мораме да ја консолидираме нашата демократија. Би сакал подетално да зборувам за овие три точки и се надевам дека тука на „SciencesPo“ со ваквата поделба нема да излезам од рамките на предавањето.

1. Поставување на заеднички цели

Во контекст на поголема јасност би сакал да направам разлика меѓу внатрешни цели на Унијата и цели кои таа ги следи надвор.

Внатрешни цели

Правецот на нивниот иден развој Европејците ќе мора да го изведат од нивниот досегашен успех. Имено, постои еден модел сигурно богат со нијанси, со различни облици, но нам својствен, којшто настанал од историската рамнотежа меѓу

благосостојбата, од една страна, и стремежите за солидарно и отворено општество, од друга страна.

Благосостојбата и солидарноста се без двоумење нашите најважни внатрешни цели. А мораме, исто така, да постигнеме одреден напредок за да може да бидеме солидарни.

Нашата моментална благосостојба не би била тоа што е без внатрешниот пазар и без еврото. Тие се оние кои направија од нас економска сила од прв ранг, којашто може да се натпреварува со економската сила на Соединетите Американски Држави. Тие се погрижија нашите претпријатија да се развиваат во сигурна околина без трговски граници и без монетарен ризик. Конкурентноста на претпријатијата беше зголемена и инфлацијата беше држена под контрола. Овој успех ме прави оптимист. Пред неколку години кога бев премиер на Италија ваквата идеја за дванаесет држави важеше сè уште за нереална . . .

По проширувањето, коешто се одвиваше во средина на брз технолошки развој, идниот голем внатрешен пазар може да смета на придонес од 500 милиони луѓе. Не се сомневам дека резултатот ќе биде од корист за сите.

Се разбира, во врска со проширувањето, гледајќи од друг агол, се поставува прашањето на солидарноста.

Бргу ќе дојде моментот кога ќе зборуваме за заедничката земјоделска политика на утрешницата и за структурната политика по проширувањето.

Каква улога треба да играат земјоделците во општеството во 21. век? Како може да се одржи конкурентноста и како можат да се заштитат интересите на потрошувачите? Дали сме како и порано подготвени да ги поддржуваме регионите во развој и според кои критериуми? Како може да се гарантира прераспределбата во една ваква голема творба без децентрализирана управа?

Само стратегија на европско ниво може да доведе до синергија и хармонија, која е потребна за заедничките политики на утрешницата. Потребата за глобален политички при-

стап не противречи на новите форми на политичкото водство, кои се повеќе практични, „хоризонтални“ и кои подиректно ги вклучуваат регионалните и локалните тела.

Сепак мораме да помислиме на тоа што денес означува првото „Е“ од скратеницата ЕМУ (Економска и монетарна унија). Финансиската политика на земјите-членки сè уште пречесто им се покорува на националните интереси, иако еврото ни ја дава можноста за поделба на ризиците. Се појавуваат одредени прашања: дали сите држави преземаат мерки долгорочно да ја обезбедат конвергенцијата? Како можеме тежиштето да го поставиме на потполно вработување без да ги запоставиме останатите економски индикатори? Сите овие аспекти мораат да бидат земени предвид, бидејќи на внатрешниот пазар му се заканува распад без континуирана поддршка на конвергенцијата и интеграцијата, а еврото нема да ја игра таа улога во светот за коешто го создадовме.

Второ, за одржување на „европскиот модел“ неопходно е што повеќе да ја чуваме социјалната поврзаност на нашето општество.

Доколку сакаме солидарен или под мотото на француската република „братски“ општествен модел, тогаш мораме да се потрудиме и околу интеграцијата. Само доколку на политичката унија и обезбедиме доволна големина, можеме успешно да го одбраниме нашиот модел на светската сцена. Не смеаме да забораваме дека разликите во примањата во повеќето индустриски држави, пред сè во Соединетите Американски Држави и во Јапонија, но и во повеќето европски држави, стануваат сè поголеми.

Нашето општество не може без штетни последици да гледа како едни стануваат сè побогати, а другите заостануваат. Од етички, но и од економски причини, мораме да се бориме против нееднаквостите, кои нашето општество го ставаат на проба на издржливост.

Свесен сум дека не може да постои тотално еднакво (егалитарно) општество и би сакал да предупредам од опасностите кои можат да произлезат од понатамошното зголемување на овие разлики. Нашето општество би пропаднало. Иако нивото на

примања денес е поголемо отколку порано, сметам дека сепак нивото на оптеретеност ќе биде наскоро достигнато.

Заедно можеме да создадеме „нова економија на европски начин“ во која иновацијата, конкуретноста и претприемаштвото се позитивни вредности, но во која човекот останува мерка за сите нешта. Да се разбереме, не станува збор за хармонизација на сите социјални прописи ширум Европа. Треба во нашите економски стремежи, како што во меѓувреме и се случува, да внесеме социјално-политички цели: поддршка на вработувањата, борба против маргинализацијата и сиромаштијата.

Многу прашања денес сè уште се отворени: До која мерка треба да се движи флексибилноста на работниот пазар? Каде започнува социјалната потреба? Како може да спречиме милиони деца да растат во семејства, чишто примања се под границата на сиромаштија? Како можеме да ги интегрираме милионите доселеници, кои дојдоа во Европа?

Како што знаете, на Европската унија во областа на социјалната политика и се пренесени само ограничени овластувања. Но, тоа не е причина да не се води дискусија за тоа каков вид на општество сакаме и кои средства се неопходни за негова изградба. Ова прашање е сè друго освен споредно. Во новоотворената дебата за иднината на Европа мора да стои на прво место. За да се задоволат социјалните очекувања на граѓаните на Унијата, таа мора и тука да донесе храбри одлуки и да стои позади тие одлуки. Накратко, неа некој мора да ја раководи.

Исто така не смееме да ја забораваме и животната околина. Мораме заеднички да се бориме економијата на Унијата да поаѓа од основите на одржливиот развој. На некои овој поим можеби им се чини апстрактен. Меѓутоа за Вас, за младите луѓе тој тоа не е. Тој стои за солидарност меѓу генерациите. На самитот во Гетеборг за две недели темата одржливост ќе стои сосема горе на дневниот ред на шефовите на држави и влади.

Каде всушност подобро можеме да ја измериме смислата на нашата унија и нејзината вредност ако не во областа на животната околина, економијата и социјалниот систем? Најновите случувања (БСЕ - кравјо лудило, МКС - шарп и лигавка) покажаа какви катастрофални последици може да има кратковидата политика ограничена на националните прашања. Последици, кои во стварноста се многу поскапи отколку превенција, концентрирана акција на европско ниво.

Унијата мора да биде раководена, т.е. нејзините одлуките мора да бидат донесени така што ќе се земат предвид долгорочните последици, а ќе се надминат краткорочните размислувања и силите на политичкиот момент.

И на крај, Унијата мора да се залага за поголема социјална поврзаност. Тоа подразбира борба против трговијата со дрога и луѓе, организираниот криминал и сите други зла, кои една држава самостојно не може да ги совлада.

Сите овие прашања, сите овие внатрешни цели на Унијата, кои можев тука на ова место само накратко да ги споменам, се исклучително политички. Тие изискуваат политичко дејствување и бараат одговори, коишто треба да се најдат со потполно вклучување на граѓаните и нивните претставници.

Надворешни цели

По овој краток преглед на внатрешните цели на проширената Унија би сакал да зборувам сега за нашите надворешни цели.

Да се биде сила во создавање, т.е. „потенцијална сила“ е всушност парадоксалната ситуација во која денес Европа се наоѓа во светот.

Не смееме да се помириме со тоа! Унијата на утрешницата, Унија која ќе се простира од Средното Море до Северниот Пол, од Атлантикот до далечните источноевропски низини мора да зборува на светската сцена со еден единствен глас. Само кога ќе го исполниме овој предуслов, другите ќе не слушнат и ќе можеме да дејствуваме успешно. Ова е неопходно доколку Унијата сака да игра значајна улога во

влдаеење на светско ниво. Во односите меѓу европските држави, правната држава веќе ја има заменето бруталната игра на моќта. По толку многу крвави војни, Европејците го побараа „правото на мир“. Ова ни дозволува да играме посебна улога со тоа што ќе ја завршиме интеграцијата и ќе му дадеме на светот успешен пример за еден метод на мирот.

Во Унијата соодветната тежина на државата-членка не е единствениот критериум, а создавањето алијанси не е на дневниот ред. Кратко речено, моќта се искористува само во послаба мерка. Тоа претставува големо достигнување, со чија помош на светско ниво би можеле да се воведат правила на игра, кои се неопходни во однос на глобализацијата. Исто така успеавме да развиеме постапки на гласања кои се во согласност со демократскиот процес, додека многу меѓународни организации на кои им е предодредена едногласноста во оваа област покажуваат само мал напредок. Без да настапиме пред другиот агресивно и надмено можеме да бидеме горди на нашето дело и од заеднички интерес да работиме на тоа да го сочуваме.

Прва надворешна цел на Унијата ќе биде обезбедување на сигурноста на Европејците и да им се даде посакуваната политичка стабилност.

Во согласност со начелата на Франција и Обединетото Кралство утврдени со Декларацијата од Сант-Мало, Унијата ги извлече своите заклучоци од балканските војни на минатата деценија. Таа за многу кусо време формулира европска безбедносна и одбранбена политика и одлучи до 2003 година да оспособи брза трупа за интервенции од 60 000 војници.

За да може конкретно да ја реализира оваа намера, армиите на нашите земји-членки ќе мораат длабински да се преорганизираат и да ги стават на располагање соодветните средства за буџетот.

Унијата за да стане вистински актер во областа на безбедноста мора задолжително да одговори на одредени прашања кои досега ги избегнуваше, како на пр.: прашањето за која работа би биле подготвени заедно да умреме? Во колкава мерка можеме преку технички мерки на претпазливост да

извезуваме стабилност? Од која точка ќе мора да се вложат човечки животи? Дали може едно уредување на кое му недостига политичко единство на долг рок да се ограничи на тоа да дели средства? Дали Унијата е опремена со доволно финансиски и технички средства за да може да си ја обезбеди сопствената сигурност?

Ова се неколку прашања за сериозна политичка дебата во најблагородна смисла на зборот.

Унијата ќе мора да ја надмине расцепканоста и комплексноста на нејзините надворешно-политички инструменти.

Дозволете ми да кажам сосема јасно: Европската унија ќе биде респектирана во областа на надворешната трговија, затоа што води силна и единствена надворешна политика. Трговската политика, сепак не е доволна за да се води надворешна политика и да се игра својата улога на светската сцена.

Надворешната политика на Унијата сè уште не зборува на јасен јазик. Расцепкана на националните дипломати, на Високиот претставник и Комисијата создадени со договорот од Амстердам, таа сè уште не е дорасната.

Ова е по мое мислење сепак областа во која политичката Унија може да направи брз напредок. Доколку тоа не и успее, Унијата ќе го пропушти создавањето на повисока вредност.

Не смее да се заборави ниту следната надворешна цел, всушност, итно реализирање на заштитата на животната средина во областа на разновидноста на видовите, развојот на одржливо земјоделство и затоплувањето на земјината атмосфера.

По однос на последното прашање, Европската унија без ограничување одлучи да се бори за Спогодбата од Кјото. Тука се работи за водечката улога на Европа, а пред сè за нашето чувство на одговорност.

И покрај преостанатата неможност за проценка, мнозинството на научници се согласија дека е потребно итно политичко дејствување. Не може да се прифати индустриските земји кои продуцираат CO₂ во големи количини да бегаат од

својата одговорност. Како што веќе изјавив пред францускиот печат, подготвени сме со Соединетите Американски Држави да зборуваме за нивните можни потешкотии, но не сме подготвени да се откажеме од Спогодбата. Сегашниот облик на Протоколот од Кјото, резултатот на долгогодишните преговори е најдобрата можна опција.

Со тоа нема недостаток на материјал за длабоко размислување. Севкупните темелни прашања, секој обид да и се зададат на Унијата цели кои се резултат од предизвиците на глобализацијата се слеваат во едноставната констатација: Унијата има потреба од повеќе кохеренција и во многу клучни области повеќе интеграција.

Тука е потребен квантен скок.

2. Средствата на Унијата мора да ги задоволат нејзините цели

Мои дами и господа, не е доволно само да се посакува силна, „моќна“ Европа. Мора да бидат ставени на располагање и соодветните институционални како и финансиски средства за да може да се реализира таа политика. Исто така е важно да се промени политичкиот процес на градење на волја, политичката дебата сама по себе претставува вредност.

Прилагодување на средствата

Се наоѓаме во критична ситуација: по децении на напредок и успеси Унијата не може да застане на половина пат. Без нова динамика, без земјите-членки и органите на Заедницата да прескокнат преку сопствената сенка, проширувањето на нашиот континент ќе остане само на хартија. Онаму каде што граѓаните се залагаат за праведно општество ние ќе им понудиме само слободна трговска зона. Не би сакал Унијата да стане само група на држави, која ќе се укочи во трговската неспособност и ќе биде неспособна за големи политички проекти.

За разлика од некои не гледам голема иднина во намножувањето на т.н. лесни структури како „секретеријати“ или

„пилот-комисии“. На истите ќе им недостига, не без причина, политички авторитет.

Ќе и се нанесе штета на демократијата, бидејќи одлуките на ваквите неформални инстанци, не се ни транспарентни, ниту пак подлежат на контрола на Европскиот парламент или пак на судовите.

Заедничката постапка на донесување одлуки им нуди на граѓаните – без оглед на тоа што изјавуваат нејзините критичари – многубројни гаранции. Притоа не може доволно често да се истакне одлучувачкиот придонес на Европскиот суд. А вистинска заслуга има Договорот од Ница, кој го зајакна истиот.

По проценка на сите аргументи доаѓам до претпазливо формулирано решение, дека сегашната структура на Унијата со поделба на заеднички компетенции и интервладини комисии најверојатно е надмината.

Ќе наведем три примери:

Да започнеме со економската и монетарната унија, чиешто политичко раководење не се окараактеризира, ниту со ефикасност, ниту со кохеренција: во нејзините монетарно-политички одлуки Европската централна банка е независна, но во моментов и недостига стабилен соговорник, кој ќе ја претставува економско-политичката ориентација на заедницата и нејзините граѓани како целина. Најновите основни потези на економската политика укажуваат на вистински правец, но до вистинска „економска влада“ има уште долг пат. Само онаа комисија опремена со мандат на Советот може да ја преземе оваа улога: таа го застапува општиот интерес на заедницата и само таа може соодветно да ја процени економската политика на Унијата. Секоја друга конструкција, која е наменета за надворешно претставување на еврото не може да одговори на овој проблем. Што се однесува до надворешната политика, премиерот вчера кажа голем број вистини, кои и мене ми лежат на срце. Кон неговите излагања би сакал да се надоврзам со мојот втор пример: во надворешната политика, како впрочем и во сите други области, илузорно е да се очекуваат резултати од интервладин систем.

Тука, како и во сите други области, можат да се постигнат кохеренција и глобалност само со спојување на обете раце на егзекутивата, на Советот кој одлучува и на Комисијата која ги извршува одлуките. Затоа и понатаму сум на мислење дека Високиот претставник, кој впрочем исклучително дејствува, ќе има поголемо влијание доколку биде и член на Европската комисија.

Тоа не би значело ништо друго туку извршување на утврдена политика под постојана контрола на Советот на министри. Само што ќе биде поедноставно, покехерентно и поделотворно.

Последен пример: правната и внатрешната политика. За граѓанските слободи така осетливи области како казненото право или полициската соработка излегуваат од рамките на парламентарната и судската контрола, затоа што се разгледуваат на инетрвладини комисији. Дали е тоа навистина Европа која ја сакаме на долг рок?

Честопати сметам дека е неправедно кога на Унијата и се префрла недостаток на демократија, иако во некои политички полиња за кои и критиката се однесува воопшто не важат правилата на заедницата!

Генерално треба да се придржуваме на тоа дека одлуките донесени со консензус се носат со мнозинство. На тој начин се реализира процесот на градење на волјата во демократски составена заедница.

Мораме да се придвижуваме кон процес на донесување на одлуки кој се заснова на гласање. Оваа постапка е ефикасна и разбирлива за сите. Во тој поглед не можам доволно често да повторам колку многу ме зачуди резултатот на Европскиот совет во Ница што се однесуваше на проширување на спектарот на одлуки кои се носат со квалификувано мнозинство.

Уште повеќе се работи за потполно преземање на вистинска култура на мнозинството, во која одлуките ја отсликуваат волјата на мнозинството, а се обврзувачки за сите. Пречесто и онака се залагаме за консензус каде што тој воопшто не

постои, што не доведува до застој. За да се надмине отпорот на оние малкумина, постои само еден пат, патот на гласањето.

Сите трајни достигнувања во Европа се постигнати со хармонична соработка на државите и на супранационалните органи врз основа на одреден метод, метод на заедницата.

Генијалниот потег на татковците основачи се состоеше токму во тоа да се внесе сопствен институционален нацрт, кој во својата ориентација не би бил ниту федеративен, ниту интервладин. Токму поради тоа што Европската економска заедница можеше да ја надмине дилемата меѓу „наддржавата“ од една страна, и „меѓудржавниот соживот“ од друга страна, таа влезе во историјата. Таа е таа која спојува, наместо да ја изострува спротивставеноста, и во таа смисла таа е решение за иднината.

Оваа претенциозна претстава за една дебата за иднината на Европа ја негував и како поранешен премиер на Италија и сега како актуелен претседател на Комисијата.

Нов метод на заедницата врз основа на дискусијата

Секаде во Европа постои можноста опширно да се земе учество во дискусијата. На тој начин можат да бидат објаснети и разјаснети вистинските состојби, коишто се тешки или се погрешно разбрани.

Освен тоа во дискусијата се покажуваат и длабоки трендови на развој. Ова важи, на пример, за преработка на Повелбата на основните човекови права објавена во Ница. Повелбата е знак за тоа дека Унијата започна развој од кој нема веќе враќање. Со своето објавување Европската унија од чисто економска заедница дефинитивно се претвори во Унија на права и слободи. Овие права и слободи се основата на Унијата. Тие и го даваат нужниот легитимитет и ја создаваат почетната точка за еден нов европски уставотворен процес.

Во оваа дискусија до сега силно се поларизираше, а така е и во сегашната дебата за поделба на надлежностите меѓу Унијата и земјите-членки. Ова прашање има централно значење, бидејќи во дискусијата за иднината на Европа всушност се

работи за создавање на граѓанска Европа во која граѓаните ќе играат политичка улога на локално, национално и европско ниво.

Во еден отворен свет обележан со глобализацијата, кој на многумина им влева страв, локалните корени се потребни, а културата како и историското национално ниво се и остануваат важна рамка. Сепак без европското ниво ќе моравме да живееме според нормите кои ги создаваат други и тоа во еден свет кој го обликуваат други.

Оттаму потекнува желбата поделбата на задачи во Европа подобро да се распредели. Во потрагата по одговор, според мене, не треба во прв план да се определат апстрактни, тесно ограничени и дефинитивни надлежности.

Наместо да се преземат ограничувања од секаков вид треба повеќе да се грижime за процесот на донесување одлуки кој треба да биде надополнет на различни нивоа.

Важно е да се води сметка за општата желба на луѓето да се владее што е можно поблиску до граѓанинот и поефикасно. Во одредени случаи тоа бара и одлуки на централно европско ниво.

Ова одговара на познатиот принцип на супсидијарност. Унијата не смее и не треба да се грижи за сè, туку треба да се концентрира на стратешки задачи, да дава ориентација и да ги исполнува своите глобални функции.

Свесен сум дека кај темата поделба на одговорности помеѓу националното ниво и европското ниво постои опасност дискусиите, а и различните мислења за содржината на европскиот проект, да се повторуваат.

Исто така во зависност од јавното мислење и од состојбата на јавните финансии, едни ќе се залагаат одговорностите, кои и се доделени на Заедницата, да бидат вратени на национално ниво, или спротивно да дојде до „пренесување на Заедницата“ на други области.

Јас лично, без задни мисли, ќе се приклучам на дискусијата за да испитам како од случај до случај најдобро ќе ги оствариме

нашите цели. Дали со поделени одговорности или со заеднички. Ова може да се чини комплицирано, но сепак, ние мораме, во зависност од зададените задачи, да носиме одлуки и да останеме флексибилни.

Дозволете ми да го објаснам овој концепт врз основа на примерот образовна политика. Јасно е дека за оваа област првенствено се одговорни земјите-членки, т.е. регионите. Сепак Унијата тука може да придонесе за дополнителна предност, на пример: со олеснување на мерките за размена, заемно признавање на дипломите и прифаќање на единствена шема за оценка на стекнатите вештини, овозможување на размена на искуства на теми како борба против прекинување на школувањето, доплонитела наобразба, насилство во училиштата итн., доделување на стипендии и поддршка на установи и на врни научни центри.

На крај би сакал да напоменам нешто и за темата супсидијарност, која мене ми се чини суштински значајна, а контролата за оваа област да остане во рамките на Еропскиот суд, кој како независна инстанца одлучува по пример на уставните судови на земјите-членки. Пренесувањето на контролата на „втор совет“ или на „народен совет“ гледано од страна на правата на заедницата би било уназадување и само би ја приближило кон самоволието на политичките конјуктури. Ова ме води до мојата трета и последна точка.

3. Консолидирање на нашата демократија

Европската демократија не ќе може да ги избегне суштинските уставноправни прашања, кои постепено се формулирани за националните држави. Тука пред сè мислам на прашањата во врска со поделбата на власта на извршна, законодавна и судска, или доколку ми го дозволите англискиот поим на начелото на „checks and balances“ или исто така на прашањето на пристап кон даночните средства.

Овие прашања сè уште не се решени. Мораме на нив да најдеме одговори, кои ќе ги задоволат истите барања како и нашите национални демократски традиции. За мене како и

за колегиумот, којшто во најголем дел се состои од поранешни пратеници и министри, ова претставува апсолутна потреба.

Иако прашањата се однесуваат на класичното уставно право, сепак мораме да најдеме одговори од нов вид. Замислата да примениме во реалноста на Заедницата на национални решенија е сигурно примамлива, но не смее да биде единствено решение.

Еден од најголемите предизвици пред кои мора да се исправи ЕУ лежи во демократското легитимирање на нејзините одлуки. Сите сме свесни дека ваква потреба постои, но ништо не е посубјективно.

Навистина секогаш се чудам дека претставата за привидниот дефицит на легитимитет на европските институции тврдокорно опстојува. Бидејќи е познато дека Советот е составен од членови на националните влади; Комисијата ја назначуваат шефовите на држави и влади, а таа е потврдена од Европскиот парламент, и Парламентот може да поднесе барање за недоверба на Комисијата; за повеќето европски правни прописи се дискутира во националните парламенти или во Европскиот парламент или во двата.

Но така се восприемаат нештата. Граѓанинот сака да биде сигурен дека никакви надлежности нема да им бидат отстапени на институции, коишто му се чинат помалку доверливи од нему добро познатите национални установи.

Без двоумење нашите институции се прекомплицирани. Оттаму потекнува и следнава спротивставеност: онаму каде постојат сосема прецизни далекусежни надлежности на Заедницата (конкуренција, надворешна трговија) компетентноста на Заедницата е неоспорна. Онаму каде што надлежностите се понејасни и комплексни Заедницата многу тешко може да ја потврди својата компетентност.

Аспектот на транспарентност на ниво на Заедницата е всушност тесно поврзан со уште еден покомплексен проблем кој би сакал да го обликувам во следново прашање: Како можеме во уште појако децентрализирана организација да ја

водиме политиката на Заедницата и да го вклучиме граѓанинот?

Навистина ми изгледа мошне тешко изводливо да го подобриме начинот на функционирање на европските институции доколку истовремено во рамките на постоечките правила не ги провериме механизмите за учество на националните и регионалните тела и механизмите за интеракција и децентрализирана управа на заедничките политики. Ова е централната тема во белата книга на Комисијата „Владеене во Европската унија“, која треба да биде објавена во јули.

Другиот суштински аспект при изградба на демократија се однесува на пристапот до даночните средства. Според мене, не може да има опширна дискусија за иднината на ЕУ, доколку на дневен ред не дојде и реформата на финансирањето на Заедницата.

Прашањето за ресурсите на ЕУ мора да биде разгледано во рамките на дискусијата за супсидијарност: институциите на секое ниво, на кое се носат одлуки мораат да сметаат на соодветни средства според нивните точно определени и ним предадени задачи.

Со оглед на претстојното проширување како соодветно решение би било создавање на европски данок (кој треба да се дефинира). Оваа тема впрочем честопати веќе беше начнувана. Европскиот данок би требало да го замени сегашниот систем на национални придонеси, којшто постојано предизвикува конфликти меѓу државите. Решенијата постојат, проблемите се помалку практични отколку политичката природа. Благодарение на концентрацијата на финансиските и економските пазари можни се и други решенија.

Дискусиите мораат да го вклучат и европскиот буџет, кој честопати е предмет на субјективна, па дури и ирационална критика. Основна мисла е: ЕУ е скапа. Но кој навистина ги познава мерките? Кој знае дека ние за ЕУ не трошиме ни 1,27% од нашата благосостојба вклучувајќи ја и аграрната политика и структурните фондови? Моментално се дури и 1,09%.

За дебатата која веќе започна и која мора да продолжи до 2004 г. гледам две опции: едни ги концентрираат своите размислувања на стручни прашања, други повеќе тежината ја ставаат на институционалните аспекти.

Според мене, на дискусијата може секако да и се пристапи на двата начина, во тоа не гледам никаква противречност. Ги делаам грижите на двете страни.

Како што на почетокот кажав: дури кога ќе ги формулираме целите, кога ќе појасниме што подразбираме под политичка намера, Унијата може да добие облик. Значи, наша задача е, како што Лионел Јаспин не повика вчера, да објасниме што сакаме да преземеме заедно. Без заеднички проект, без заедничка политика, нема да има силна Европа.

Веднаш штом ќе ги поставиме основите мораме без одложување да ги изведеме заклучоците од нашите амбиции: без јаки институции, кои уживаат почит и без потребните финансиски средства нема да има ни „јака Европа“. Вистинската опасност за нас се состои во тоа да се договориме за некој речиси status quo, додека светот околу нас и Унијата и понатаму се менуваат. Затоа од најновите прилози особено го ценам оној на сојузниот канцелар Шредер. Со својот продор, во смисла на објаснување на улогите на комисијата и Советот, се движи во вистинскиот правец.

Не смееме никогаш да забораваме дека нема да постои демократија, доколку не ги објасниме улогите на различните институции и доколку не ги вклучиме националното и регионалното ниво во изградбата на европското дело. Доколку граѓаните на локално, национално, европско ниво, не се чувствуваат политички вклучени, никогаш нема да има широко одобрување за ЕУ меѓу населението.

Мојата цел е да се спојат овие два пристапа меѓусебно. Ова мора да биде и нашата цел за дискусија до 2004 година.

Извор:

http://www.zeit.de/reden/europapolitik/2001223_europa_prodi?page=all
(21.09.2007)

Владислав Бартожевски

**Европа – заедница на вредности и простор на култура –
Што носат новите членки со себе?**

Говор одржан во Европската Академија Берлин
Берлин, 26 мај 2004 година

Почитувани дами и господа,

Богатството на нашиот европски континент отсекогаш се состоело од неговата разноличност, разноличност на народи и преданија, кои почиваат на заеднички традиции, кои се развиле од исти корени. Европскиот Запад е одбележан од грчкото мислење, од римското право, од христијанската верба. Хуманизмот, ренесансата и реформацијата (преродбата) кон сликата на христијанскиот Запад, придонесоа исто толку колку што подоцна тоа го сторија просветителството и модерната наука.

Со векови Европа беше центарот на цивилизацијата, која ги определуваше судбината и текот на историјата. Нејзината улога во светот е значајна и ќе остане значајна, но долгорочно може да остане само доколку заедничките вредности, кои во минатите векови и покрај некои тешки проби се зачуваа, и понатаму бидат земени предвид и негувани.

Европската интеграција која започна во 1957 година со потпишувањето на Римските договори, им донесе, на стариот континент, кој со векови беше упориште на војни, и на неговите народи, време на мир, кое дотогаш не постоеше. Исто така, европската интеграција донесе и постојана растечка благосостојба. Ова е пред сè – поаѓајќи од најтемното поглавје на историјата на 20. век – успех, кој не може доволно високо да се вреднува.

Токму Германија по војната доби можност да се врати во заедницата на цивилизираните народи и поврзана и ограничена од процесот на европската интеграција да се докаже

како мирољубива демократија и правна држава. Проба која Германија по 1949 г. одлично ја помина.

Целта на проектот Европа не беше само да ги спречи најновите случувања на историјата, каде што економските гранки кои и денес се назначени како „воено значајни“, туку и истите да ги стави под заемна контрола. Овој во суштина негативен пристап стои на почетокот на една неспоредлива економска приказна за успехот, која и покрај сегашната потреба за реформи се гледа преку примерот на германското „економско чудо“ по војната, кое и до ден-денес постојано се развива. Може без претерување да се каже: европската интеграција стои зад 50 години мир, слобода и благосостојба во Европа.

Како последица на Втората светска војна, многу држави, кои неоспорно исто така припаѓаат на Европа, беа со децении исклучени од плодовите на европската интеграција. Без сопствена вина народите од Средна и Источна Европа повторно се најдоа на погрешната страна на железната завеса, лишени од внатрешното и надворешното право на самоопределба.

Револуционерната промена токму во овие држави беше таа која отвори сосема нови перспективи за сраснување на европскиот континент. Политичките пресврти кои започнаа во Полска во 1980 г. и конечно во историските години 1989/90 г. го запечатија распадот на Источниот блок и беа, исто така, предуслов за повторното обединување на двете германски држави.

Падот на Берлинскиот ѕид го обележува, како ниедно друго случување, надминувањето на вештачката поделба на Европа. Или не сосема, дури со неодамнешниот прием на десетте нови држави во ЕУ конечно повторно се здобивме со таа обединета Европа, барем официјално, бидејќи подготовките за проширувањето беа, како што е познато, долги и не секогаш едноставни. Поглавјето Јалта, во историјата сега конечно може да се смета за завршено и надминато. Полска и другите земји од Средна и Источна Европа го завршија

своето „враќање во Европа“ и станаа полноправни членки на Европската унија. Притоа тежнеам да се вратам на слоганот од германското обединување: заедно расте она што си припаѓа заедно.

Заедницата во сите времиња, па и денес, сè уште е многу повеќе од сојуз за корист за зголемување на благосостојбата на сопствените членови, иако всушност токму економскиот успех на Европската економска заедница, подоцна на Европската заедница, потоа на ЕУ, е неоспорен и во голема мерка е заслужен за нејзината атрактивност кај државите од Средна и Источна Европа кои сакаат да се приклучат. Сепак, во нејзината суштина, Европската унија пред сè е заедница на вредности, чиишто членови, при сета различност која треба да се сочува, се поврзани преку заеднички историски и културни корени, преку заеднички претстави за политичка и економска организација на нивното општество. Припадноста на Полска, а со тоа и на целата Средна Европа кон оваа Заедница на вредности е неоспорна.

Во текот на мојот долг живот видов многу односи на моќ, кои најчесто нудеа само илузорно чувство на безбедност. Животот и економските предизвици со себе носат многу непредвидливи изненадувања. Здрави заедници од интерес без сентиментални илузии, но и без одрекување на вербата во големи цели и вредности се добра основа за стабилна и безбедна иднина. Да се гради врз моментална привидна стабилност е спротивно на тоа и е кратковидо и пред сè опасно. Затоа ние сакаме ефективна Европа, која ќе биде дорасната на идните предизвици. Но, истовремено сакаме Европа, која нема да стане само супермаркет, туку ќе се заснова на трајниот фундамент на заедничкото цивилизационо наследство. Токму тоа наследство и неговото прифаќање треба да бидат решавачки за одредување на припадноста кон Европа и кон европските институции, кои го дефинираат нејзиниот идентитет.

Папата Јован Павле II во една од неговите познати изреки ја има споредено повоена Европа со човек, кому му недостасу-

ва едно белодробно крило. Сигурно е возможно да се преживее во таква ситуација. Но, на долг рок мене ми се чини сосема непријатна телесна состојба, а на спортски активности притоа не може ни да се помисли. Но, глобализацијата бара извонредни резултати. И затоа за да остане во форма, Европа треба да ги поседува двете белодробни крила. Само кога сте млади во духот и во телото можете да освоите економски „медали“.

Сепак, сакам да повторам: при сите потребни дискусии за прашања од политичка и економска природа, со кои се занимаваме во последните години, месеци и недели во врска со проширувањето на Европската унија, не треба да забораваме дека покрај Европската заедница постои и такво нешто како европско заедништво. Ова европско заедништво во: духот, мислењето, науката, културата, уметноста ќе ги надживее, како многупати досега, политичките, економските и социјалните системи. Тоа ја гради вистинската основа за постојано единство, тоа е фундамент од трајни духовни врски. Ниту една линија на поделба ниту пак политичка поделба ќе можат да ја уништат длабоко вкоренетата хиерархија на вредности, доколку луѓето тоа не го сакаат. Тоа ни го покажа железната завеса – Берлинскиот ѕид. Сега ние, како христијани и едноставно како луѓе кои размислуваат, сме обврзани да ги надминеме на секој можен начин линиите на поделба, што сè уште некаде постојат, а исто така сме обврзани да ги отстраниме преостанатите последици од децениската поделба.

Недостатокот на свест за ова европско чувство на припадност, за духовниот камен-темелник на којшто е изградена европската куќа може да ги уништи сите стремежи за интеграција, а амбициозното претпријатие Европа да пропадне во едноставно место за размена на добра и услуги. Како што 1997 г. Јован Павле II во полскиот град Гнезен по повод поменот од смртта на св. Адалберт заклучи: „Во Европа нема да има единство сè додека тоа не почива на единството на духот“.

Не без причина сè почесто во преден план е темата за духовните основи на проширената унија. Затоа што ЕУ не е „само едноставно географски поим, ниту само економска или монетарна унија; таа е заедничко делење на вредности и историја. Ова тврдење треба да најде свој одраз, исто така, и во европското законодавство и во јасното одредување на фундаменталните, не само етички туку и религиозни вредности. Колку е поголема културната, религиозната и етничката разлика толку е поголема потребата од духовно единство. Доколку не успееме да оствариме минимум на духовно единство тоа може да доведе до тензии. Постулатот на заеднички вредности е значи незаобиколен и при изградбата на Европа како духовна заедница. Но, враќањето кон корените и кон христијанската инспирација не значи дека сакаме да наметнеме нешто или да го оставиме тркалото на историјата да се врти наназад. Тоа е, како што Јован Павле II го повикува во сеќавање големото богатство, кое ни дозволува да го изградиме цврстото единство Европа“.

Ова богатство за сите Европејци е пред сè заедничка низа, со векови обликувана хиерархија на поими, поврзувачка инстанца која ги приближува луѓето едни до други надвор од јазичните, националните и државните граници. Мислам на тоа што за милиони од нас во Европа беше заедничко: разбирањето само по себе на поимите како слобода, човеково достоинство, почитување на животот, негативниот став кон сите форми на надмоќ и насилство, солидарност со прогонетите, грижа за слабите и беспомошните, посебно изразена заштита за мајката и детето. За младите луѓе кои во мојата татковина беа одгледани пред Втората светска војна, овие вредности се подразбираа сами по себе и беа општо прифатени во цела Европа, значи и кај нашиот сосед Германија барем до 1933 г. Септември 1939 г. и годините кои следуваа, заради тоа беа, не само период на искусување на патења и подготвеноста за жртви во борбата за слобода и независност во земјите кои беа загроени од нацистичкото владеење, туку и обид овој морален ред, нашиот заеднички морален ред, да го одбраниме.

Денес таканареченото надминување на минатото е достапно, пред сè, поради приближувањето и заемното подобро разбирање на колку што е можно повеќе луѓе. Тука во никој случај не се работи за потиснување, туку многу повеќе за искрениот интерес за факти и историја, кој мора да не приближи, како што тоталитарните авторативни сили претставуваат закана за демократските системи и за луѓето. Но историјата не треба да биде разбрана само како опомена. Таа не подучува на многу корисни работи. Така на пример светски познатиот германски филозоф Карл Јасперс го опишува природното разбирање на заедницата на европските нации, единството на Европа, кое владееше пред Првата светска војна на следниов начин: „ни се чини како рајско време кога без пасош можевме да патуваме од Германија во Рим и кога се чудевме дека ако сакаме да одиме во Санкт Петербург ни е потребен пасош“.

Средна Европа тогаш сè уште постоеше. Подоцна поимот, а со тоа и чувството за средноевропскиот идентитет станаа нејасни. Европа се чинеше како да се состои само од Исток и Запад. Дури денес го доживуваме вистинското повторно оживување на средноевропската свест и притоа се обидуваме да се присетиме дека Европа секогаш била голема и влијателна само кога можеше заемно да ги дополни и оплоди нејзините различни општествени структури, нејзините културни, религиозни, етички и идеолошки идеи, претстави за светот, јазици, економски идеи, политички и претприемачки активности, т.е. кога можеше да оствари заемна размена. Да се создаде единствена Европа по култура и јазик не е вистинската цел на интеграцијата. Значајно е да се сочуваат посебностите на поединечните нации и региони, кои всушност не ја уништуват соодветната посебност и оригиналноста, туку напротив ја поддржуваат и ја унапредуваат. Потеклото и посебностите на различните европски региони, јазици, пејзажи, својственоста и посебноста на луѓето треба да бидат поддржани и зајакнати. Но тоа од сите бара подготвеност за разбирање, приближување – подготвеност да се признае заедничка култура.

Ќе кажам појасно: понекогаш го обвинуваме развојот на националното мислење во европските држави во минатиот век и по Првата светска војна за закана за мирот во светот. Според мене тоа е погрешно. Европа успеа во долг и тежок процес да се развие во нации, кои пронајдоа многу заеднички работи. Војните во Европа беа многу повеќе еден вид на дегенерација – сега веќе надмината дегенерација – на идеите и на праксата на слободните национални држави.

Идната Европа има шанси само доколку го обнови нејзиниот дух и нејзините дадености. Кон овие дадености припаѓаат – и покрај болното минато – и националните држави, татковините на слободните културни народи. Обединета Европа смее, во блиска перспектива, значи, да биде само сојуз на држави на веќе постоечки национални држави, идеја која не е многу различна од идејата на де Гол, од неговата „Европа на татковини“. Во еден ваков сојуз на држави смислата и целта не можат да бидат привидна и површинска интеграција, туку многу повеќе зачувување на народите и на нивната култура во духот на заемното почитување и толеранција. Тоа сигурно не претставува лесна задача, но сепак е реална и замислива за Европа на 21. век.

Не е ни лесен одговорот на прашањето за идниот облик на Европа, или поинаку формулирано за нејзините граници. Јас потекнувам од земја која долга низа од години поради геополитички одлуки беше надвор од границите на Европа, надвор од надлежностите на европската заедница. Ова сепак ми дава посебна привилегија. Јас ја разбираам Европската унија како еден простор чии граници не се дефинитивно опишани и поставени. Луѓето од пограничните области знаат дека една граница не е дефинитивно ограничување, туку, исто така, и шанса за меѓусебна средба и отворање.

Проблемот со границите на Европа не е теоретски проблем. За тоа сведочи примерот со Русија. Дали Русија е дел од Европа? Границите на Европа може географски и геополитички да се дефинираат. И географијата и геополитиката се единствени во однос на северните, јужните и западните гра-

ници. Само источната граница е тешка за дефинирање. Ова секогаш беше конвенција, барем од времето кога географот на Петар Велики, Татисцев, сметаше дека источната граница на Европа се протега по Урал. Одново ќе го поставам прашањето: Дали Русија е дел од Европа? Негативен одговор на ова прашање би значело одрекување на драматичната историја на Русија, во која отворањето кон Запад будеше надеж, а затворањето оградување од Европа и значајно зголемување на идеи кои ја кочеа модернизацијата на Русија. Дали можеме да ги омаловажиме чувствата и делата на Русите кои настанаа во руското општество како резултат на отворањето кон Европа? Или од друга страна, можеме ли да си замислиме спојување на држава кон Европската унија која е поголема од самата унија? Хенри Кисинџер еднаш рече дека Германија е преголема за Европа, но премала за светот. Земајќи ги предвид овие зборови, може да кажеме дека Русија е во моментов преголема за Европа, но пресиромашна за светот. Мислам дека е исплатливо да се зборува за Русија во категориите на нејзиниот специфичен евроазиски идентитет, истовремено признавајќи дека во нејзината свест постои силен елемент на европско наследство. Овој елемент треба да се земе како шанса за меѓусебно отворање помеѓу Европа и Русија, што постојано напредува.

Кандидат за членство во ЕУ, чијшто евентуален прием би предизвикал интелектуален пресврт во европската конструкција е Турција. Перспективата за членство на земја со преку шеесет милиони жители дури и да зборуваме за подолг временски хоризонт ја тера Унијата да размислува бидејќи Турција е решена да го оствари ова членство. Како прво, турските политички елити, како и економските кругови, покажуваат јасни амбиции за интеграција. Како второ, интеграцијата во Унијата е средство за зачувување на западниот карактер на турската држава и за нејзина заштита како и заштита на целиот јужен блок на континентот од влијанијата на исламските фундаменталисти. Како трето, Турција како регионална сила и членка на НАТО игра значајна стратешка улога. И на крај, како четврто,

перспективата за прием на Турција е шанса за зацврстување на идниот компромис во однос на Кипар.

Перспективата за членство на Турција во ЕУ може кај ред други земји да побуди европски аспирации. Притоа можеме да направиме разлика меѓу неколку групи на земји.

Во првата спаѓаат некои земји од Средоземјето, кои во случај на прием на Турција во ЕУ може да се повикаат на неизбежната промена на вреднување во европскиот систем на вредности. Тие можат притоа да укажат дека е отфрлен „предусловот“ според кој потенцијалните кандидати за членство треба да имаат христијанско потекло, а потоа дека и тие се наследници на античката култура.

Од друга страна, во однос на можниот прием на Турција во ЕУ, а знаеме дека таа е земја која има муслиманска позадина, некаде би можело да се постави, не сосема неосновано, прашање: зошто Израел не би можел да биде земен предвид, каде што за 80% од населението постои доказ за европско потекло и каде што граѓаните преку историјата и традицијата на сопствените семејства, имаат многу цврсти врски со Европа.

Втората група ги опфаќа муслиманските држави, кои се наоѓаат на европскиот континент, имено Албанија и Босна и Херцеговина. Сепак нивото на економскиот развој на овие држави укажува на тоа дека перспективата на нивна интеграција во ЕУ се чини далечна.

Третата група ја сочинуваат останатите земји од т.н. Западен Балкан. Тие можат идното членство на Турција да го видат како предизвик, не само поради специфичниот историски контекст (сепак тие со векови беа дел од османската империја), туку пред сè во однос на „омекнувањето“ на културните критериуми. Случајот на Турција ќе најде свој одраз и во односите на ЕУ со една друга група на држави, впрочем со кавкаските држави Грузија, Ерменија и Азербeјџан. Овие земји се типичен пример за наоѓање на границата на Европа

во културна смисла, тоа се однесува и на христијанските Грузија и Ерменија како и на муслиманскиот Азербејџан. Слично како во случајот со земјите од Западен Балкан, ниското ниво на економски развој е тоа кое создава временска дистанца за перспективата за приближување кон ЕУ, но тоа не одлучува за нивната „европска определеност“ или недостаток од истата.

Ниту една од гореопишаните дилеми не може да се реши на едноставен начин. Така како што и тој временски оддалечен прием на Турција и на земјите од Западниот Балкан се чини неизбежен, така и Европа може и треба на други земји да им понуди еден вид на стратешко партнерство.

По повод тогашната прослава на Европа, уште пред 20 години, кога Европа сè уште беше поделена и ниту еден знак не укажуваше на тоа дека надминувањето на поделбата е во дофатлива близина, папата Јован Павле II рече: „И покрај крвавите конфликти меѓу народите на Европа и покрај духовните кризи, кои го потресоа животот на континентот, па сè до прашањата, кои и се поставуваат на совеста на нашето време за нејзината иднина, мораме по два милениума од нашата историја да признаеме дека европскиот идентитет не би можел да се разбере без христијанството, и дека токму во него можат да се најдат оние заеднички корења од кои никна цивилизацијата на континентот, неговата култура, неговата динамика, неговиот преземачки дух, неговата вештина за конструктивно ширење на другите континенти, накратко: сето она што го прави славен. И во наше време душата на Европа останува обединета, бидејќи и надвор од нејзиното заедничко потекло таа живее од истите христијански и хумани вредности како на пример достоинството на човековото битие, вистинското чувство за правда и слобода, работливоста, преземачкиот дух, љубовта кон семејството, толеранцијата, желбата за соработка и за мир, кои ја определуваат и се нејзините карактеристични особини“.

Моите искуства се искуства на еден Европеец, кој со години живеел во пеколот на Хитлер и на Сталин и ги преживеал.

Овие искуства ме убедија дека луѓето се приморани во одредена смисла да се прилагодат. Но доколку сакаме да ја зачуваме оваа заедничка хиерархија на вредности, на духовни вредности, не постои сила на топови или тенкови, ниту пак која било друга сила која ќе не натера да ја предадеме нашата сопствена историја, нашето убедување и нашата свест.

Повеќе народи од Средна и Источна Европа и покрај изолацијата се одлучија: Ние сакаме да останеме во Европа. Овие народи никогаш духовно не се одвоија од континентот Европа и од наследството на Западот, затоа што сакаа да го зачуваат сопствениот идентитет. Во таа смисла може да се каже дека Полска, Унгарија, Чешка и Балтичките држави не ја прифатија поделбата од Јалта и Потсдам, иако одбивањето можеа подолг период само индиректно да го покажуваат. Оваа поделба за овие народи всушност значеше наметнување на систем на вредности, којшто беше туѓ на нивниот сопствен идентитет.

Наша задача, под променетите услови, е да станеме свесни за нашата култура, да ја чуваме нашата заедничка култура, да ја развиваме, да ја збогатуваме. Тоа и порано, иако во ограничена мерка, надминувајќи ги сите постоечки граници и идеолошки спротивности беше можно. Нашата заеднички доживеана, честопати болно доживеана, историја може да не води во заедничка, свесно заеднички посакувана иднина. Треба да се јакнат историските, културните и човековите заеднички карактеристики во цела Европа. Општествените системи и политичките граници долго време ја делеа нашата заедничка Европа. Тие сепак не можеа да го уништат нашиот културен европски идентитет. Европејците на 21. век очекуваат убедливо „не“ за чувствата на омраза. Тие очекуваат слобода, мир. За христијанскиот Запад знаеме дека мирот е неразделливо поврзан со слободата на индивидуата. Затоа не постои вистински мир без почитување на човековото достоинство, без практично признавање и реализирање на човековите права, без одгледување на нашите деца во духот на толеранцијата и демократијата, полно со почит кон оние кои размислуваат поинаку.

Почитувани дами и господа,

Папата Јован Павле II во октомври 1988 г., значи непосредно пред политичката промена, во неговиот говор пред Европскиот парламент во Стразбург зборуваше за иднината на Европа: „Обединетите европски народи нема да дозволат превласт на еден народ или на една култура над другите, тие ќе го поддржуваат истото право за сите и меѓусебно ќе се збогатуваат со својата разновидност. Сите царства на минатото кои се обидоа да го засноваат своето владеење, насилство и асимилација пропаднаа. Вашата Европа ќе биде Европа на слободно здружување на сите нејзини народи и собирање на различните богатства на нивните различности. Други народи сигурно ќе можат да се приклучат на оние кои денес тука се застапени. Како главен пастор на универзалната црква која доаѓа од Источна Европа и кој ја познава желбата на словенските народи, тоа друго белодробно крило на нашата европска татковина, ја искажувам желбата дека Европа, која себеси во последна инстанца си дава слободни институции, еден ден ќе се прошири до тие димензии, кои и се доделени со географијата и историјата.

Како, а да не го посакам тоа, бидејќи културата продуктивна со христијанска верба длабоко ја означила историјата на сите народи на нашата единствена Европа – историјата на Грците, Римјаните, Германите и Словените, и покрај ударите на судбината и спротивставените социјални и идеолошки системи“.

Оваа визија токму во моментов се реализира. Визијата за интегрирана Европа на слободни народи и слободни држави поврзана со духовната и културната традиција на сопствениот народ, во длабоко разбирање на соседните народи, и на крај со чувство на културна припадност со целото човештво.

Извор:

<http://www.eab-berlin.de/berichte/a-e/berichtbartoszewski260504.PDF>
(21.09.2007)

Валери д' Естењ Жискар

**Европа во подем
Пораката на Европа денес**

Говор по повод прославата на денот на Европа во Штутгарт
Штутгарт, 5 мај 2002 година

Мои дами и господа,

(...)

Европската унија моментално се соочува со два проблема:

- Постапките за донесување одлуки што првобитно беа конципирани за шест држави, стигнаа до своите граници и повеќе не функционираат задоволувачки, т.е. не се повеќе ефикасни, разбирливи за јавноста и не се демократски.
- Истовремено, Унијата се наоѓа пред најголемото проширување во нејзината историја, затоа што, иако досега не прифатила повеќе од три нови држави-членки, до 2004 година таа сигурно ќе брои десет нови држави-членки.

Ова големо проширување значи геополитичка промена на Европа. Нему ќе треба да му бидеме благодарни што ќе дојде до политичко соединување на европскиот континент, нешто што, поинаку од она што од време на време се тврди во скратена и во поедноставена форма во политиката, досега е единствено во историјата. Тоа ќе ја промени нашата Унија.

Во оваа смисла Европскиот конвент ја презема водечката улога. Имено, ние веќе работиме во рамките на една проширена Европа, бидејќи земјите-кандидатки учествуваат во сите наши советувања!

Без темелна проверка, проширената Унија нема да може да функционира на задоволителен начин.

За да се изврши таа проверка, одговорните на Унијата на Конференцијата во Лакен го свикаа овој Конвент, со кој, по конференцијата во Месина во 1955 година, за првпат се нуди можност за темелна дебата за иднината на Европската унија, дебата на која може да учествува и јавноста. За тоа јас лично ќе вода сметка. Го каниме граѓанското општество, јавноста, сите вас, активно да земете учество.

Во овој контекст, од особена важност за успехот на овој Конвент е германското учество. Зошто?

- Јавната дебата за иднината на Унијата што се одржува ширум Европа започна во Германија. Говорот на Јошка Фишер пред две години во Берлин, како и говорот на германскиот претседател Јоханес Рау една година подоцна пред Европскиот парламент, значително придонесоа за тоа.
- Важно е и германското искуство. Германија како федерална држава има 50 години искуство со поделбата на надлежностите на различни нивоа. Тоа искуство може да биде од голема корист за нас.
- И конечно, Германија игра важна улога во Унијата во економска и во финансиска смисла.

Една од основните задачи на Европскиот конвент е да најде појасен одговор на прашањето: кој што прави во Европа? Како ќе се поделат надлежностите меѓу Европската унија и државите-членки? За да успее нашата намера многу е важно господинот премиер Тојфел лично да се залага, а јас неговите досегашни изјави пред Конвентот ги слушав со особен интерес.

Од првите советувања на Конвентот може да се извлечат одредени заклучоци:

- Никој не изрази желба Унијата да преземе нови надлежности од внатрешните работи на земјите-членки.
- Многу членови на Конвентот сметаат дека е неопходно засилување на заедничката надворешна политика, т.е. на

влијанието и на авторитетот на Европската унија во светот. На ова подетално ќе се навратам понатаму.

- Многу членови на Конвентот јасно го застапуваат мислењето дека Европа мора да преземе прекугранични мерки во чувствителните подрачја на безбедносната и на правната политика. Од нивна гледна точка, Унијата мора да дејствува поефикасно, пред сè, против тероризмот, против тешко организираниот криминал, илегалната имиграција, трговијата со дрога и со луѓе, како и трговијата со жени и со деца. И Вие, господине премиере, задолжително тоа го побаравте.
- Исто така, се постави прашањето, дали, како дополнување на монетарната унија, не може да се постигне подобра согласност во областа на економската политика (и, како што некои мислат и во социјалната политика).

Од друга страна, пак, јасно се покажа дека надлежноста за одредени области би требало да остане кај земјите-членки, особено за:

- Интерната организација на земјите-членки.
- Образованието, стручното образование и високото образование.
- Задачите на јавните служби.
- Здравствената заштита, социјалната заштита како и грижата за старите лица.
- Културата.
- Месните мерки за заштита на животната средина и регионалното планирање на просторот.
- И конечно, за воениот ангажман. Имено, одлуките за учество на нашите национални армии во странство, иако и во иднина ќе бидат дел од заедничката политика, ќе останат во надлежност на земјите-членки.

Исто така, заклучивме дека очекувањата од Европската унија мора поточно да бидат формулирани.

На пример, невработеноста постои во сите или во повеќето земји од Европската унија. Не мора веднаш, но Унијата треба да добие специјални надлежности по ова прашање за

преземање на мерки на европско ниво, додека, пак, соодветните надлежности ќе останат кај земјите-членки, иако социјалните партнери се бранат да ги пуштат од рака. Многу повеќе, треба да се обидеме во овие области да ја подобриме согласноста, досега и соработката, меѓу земјите-членки.

Наспроти тоа, би било немудро и контрапродуктивно да се будат политички очекувања за пренесување на надлежностите на Европската унија во областите во кои нема согласност за тоа.

По досегашните дискусии доаѓам до следниве, да нагласам привремени, размислувања:

- Европската унија мора да се концентрира на нејзините главни надлежности.
- Потребна е подобра и појасна поделба на надлежностите меѓу Унијата и меѓу земјите-членки во рамките на договорите.
- Мора недвосмислено да се одреди дека сите надлежности што нема задолжително да и се предадат на Унијата, остануваат кај земјите-членки.
- При преземањето на надлежностите мора стриктно, но и објективно, да се запази принципот на супсидијарност.

Идејата за супсидијарност опстана. Овој концепт што германските покраини толку го ценат стана општо мерило за Европскиот парламент и за Конвентот. Мнозинството на членовите на Конвентот се залага за воведување на ефикасни инструменти на контрола во однос на разграничувањето на надлежностите и на употребата на принципот на супсидијарност и посакува, по правило, учество на националните парламенти. Конвентот детално ќе го провери ова прашање, со кое ќе се занимава една работна група, и во однос на него ќе мора да достави суштински предлози.

На наредното собрание на Конвентот ќе се занимаваме со следното прашање: Кој за што ќе одлучува во Европската унија? Или поинаку кажано, како ќе се спроведат овластувањата во Европската унија? Истражувањата што се спроведоа покажаа дека постои безгранична конфузија, голем хаос. Од

80-тите години па наваму се оддалечивме од релативно едноставните одредби на Римскиот договор.

Вие во Германија имате одредби со кои се регулираат односите меѓу Бундестагот, Сојузниот совет и Владата. Овие одредби се можеби комплицирани, но граѓаните им веруваат на истите.

Знаете ли дека во Европската унија има девет различни постапки за донесување на заедничка одлука на Советот и на Европскиот парламент во зависност од темата? Тоа е за политичарите исто толку неразбирливо колку и за граѓаните.

Нашиот Конвент се наоѓа пред огромна задача!

Енергично ќе и пристапиме на оваа задача. И при тоа сметаме и на вас господине Тојфел!

Од моја гледна точка сметам дека Конвентот мора неопходно да даде конкретен предлог за една заедничка надворешна политика, што ќе биде јасно препознатлива за меѓународната јавност. Мора да одговориме на три прашања:

- Со кој механизам може да се обезбеди, Европа во иднина да зборува со еден глас?
- Која брза и ефикасна постапка треба да се воведи за изработка на еден заеднички европски став?
- Кои средства за влијание и за акција се подготвени земјите-членки да ги стават на располагање на Европската унија за оваа заедничка политика?

При одговорот на овие прашања не би требало да останат неспомнати напредоците што ги постигнавме во текот на изминатите години.

Унијата донесе важни заклучоци за формирање на единица за брза интервенција. Европската унија и нејзините земји-членки се присутни во сите меѓународни акции, и во воените акции на Балканот. Така, Унијата има големо влијание. Тоа се покажа во текот на минатите години во Македонија, но и во однос на прашањето за односите меѓу Србија и Црна Гора. Во двата случаи, Високиот претставник за заедничка надворешна и безбедносна политика, господинот Хавиер Солана имаше позитивна улога.

Европската унија и нејзините земји-членки, заедно и секоја за себе, располагаат со значајни средства. Во секој случај, тие ретко се во можност, сите овие средства, дали дипломатски, економски или воени, да ги стават во служба на една договорена политика што заедно ќе ја спроведат.

За ова е потребно време, затоа што би можело да се замисли, на пример, дипломатските служби на земјите-членки да се заменат со една единствена дипломатска служба на Европската унија? Кај ова, како и кај сите други прашања, важи да се најде креативно решение, така што сите постоечки средства на земјите-членки да можат да се стават во служба на европската политика. Така, одлуката да се изгради заеднички воен транспортен авион е важен чекор во вистинската насока. Ако не сме во состојба да ги поврземе нашите сили, ќе ги расфрламе нашите ресурси и нема да бидеме повеќе дораснати на актуелните предизвици.

Дами и господа, за крај би сакал да упатам еден апел до Вас!

Европската творба не може да успее без активно, одлучно и трпеливо учество на германскиот народ.

Верувам дека добро ги познавам Германците, чиишто култура и јазик ми се блиски уште од детството.

Не барам од вас да се откажете од вашиот германски идентитет, исто како што тоа не го бараме од Французите, Италијанците или од Швеѓаните.

Јас само ве молам да се видите и како Европејци и како Германци, како Германци врз основа на историјата и на културата, а како Европејци во поглед на нашиот заеднички континент и на иднината.

(...)

Извор:

http://www.stm.badenwuerttemberg.de/sixcms/media.php/2126/giscard_broschuere_komplett.pdf (21. 9. 2007)

Тони Блер

Верувам во европскиот политички проект

Говор пред Европскиот парламент
Стразбург, 23 јуни 2005 година

Чест е да се биде денес во Парламентот. Со ваша дозвола, по секоја седница на Европскиот совет, за време на британското претседателство со Унијата, ќе се враќам тука за да ви поднесам извештај. Освен тоа, подготвен сум да го сослушам Парламентот пред секоја седница на Советот за да можам да ги искористам размислувањата во Европскиот парламент, пред да се одржат советувањата во Советот.

Моментот за овој говор е поволен. Што и да е спорно во Европа, една работа ни е сигурно јасна: Европа се наоѓа среде една длабока дебата за нејзината иднина. Денес би сакал отворено да зборувам за оваа дебата, за нејзините причини и можните решенија. За секоја криза има и шанса. Сега има шанса за Европа, ако имаме храброст за тоа.

Дебатата за Европа не треба да се води така што меѓусебно ќе се навредуваме или, пак, таа да стане лична. Таа треба да биде отворена и слободна размена на мисли. И сосема на почетокот би сакал уште еднаш да прецизирам како гледам на дебатата и на разликите на кои таа се темели.

Имено, не постои никаква караница меѓу Европа „на слободниот пазар“ и социјална Европа, меѓу оние кои повторно сакаат да се врати заедничкиот пазар и оние кои веруваат во Европа како политички проект.

Оваа претстава не е само погрешна. Таа треба да ги заплаши оние кои сакаат промени во Европа така што нивната желба за промени ќе ја претстави како предавство на европската идеја. Таа треба да ја одврати сериозната дебата за иднината на Европа на тој начин што и самото инсистирање на дебата го претставува како поим на антиевропско мислење.

Против овој менталитет се борев целиот мој политички живот. Идеалите ја преживуваат промената. Тие умираат преку неактивноста пред предизвиците.

Јас сум страстен Европеец. Отсекогаш тоа и сум бил. Моето прво гласање беше во 1975 година на британскиот референдум за членство во ЕУ и тогаш гласав „за“. Во 1983 година, кога кратко пред тогашните избори бев поставен како последен кандидат, а мојата партија водеше политика на повлекување од Европа, јас пред Изборната комисија изјавив дека не се согласувам со таа политика. Некои тогаш мислеа дека ќе испаднам при изборот на кандидати. Некои можеби и посакуваат да се случеше тоа. Во 80-тите години учествував во промената на нашата политика и сум горд на тоа.

Откога сум премиер го потпишав социјалниот протокол, заедно со Франција придонесов за создавање на модерна европска одбранбена политика и така го дадов својот придонес за Договорите од Амстердам, Ница и Рим.

Ова е Унија на вредности, на солидарност меѓу нациите и граѓаните, не е само заеднички пазар на кој тргуваме, туку заеднички политички простор во кој живееме како граѓани.

Унијата секогаш таква и ќе остане.

Јас верувам во Европа како заеднички проект. Верувам во една Европа со силна, грижлива социјална димензија. Никогаш не би можел да ја прифатам Европа која би била само економски пазар.

Тој што вели дека околу тоа се води спор, тој се повлекува пред вистинската дебата и се враќа кон омилениот пример, во тешки времиња да си префрламе едни на други секогаш за истите работи.

Не постои линија што ја дели Европа потребна за економски успех и социјална Европа. Политичката Европа и економската Европа не живеат одвоено.

Но, задачата на социјалната Европа и на економската Европа треба да биде меѓусебната поддршка.

Задачата на политичката Европа треба да биде унапредување на демократските и на ефективните институции, кои создаваат политика во овие две области, а потоа и насекаде, каде што во интерес на сите нас сакаме и мораме да соработуваме.

Но, задачата на политичкото водство е да води вистинска политика за нашиот денешен свет.

Политичарите на Европа тоа го прават веќе 50 години. Ние зборуваме за криза. Да зборуваме прво за достигнувањата. Кога заврши војната, Европа беше во рушевини. Денес ЕУ стои како споменик за политичките достигнувања. Речиси 50 години мир, 50 години благосостојба, 50 години напредок. Мислете на тоа, и бидете благодарни.

Текот на историјата зборува во корист на ЕУ. Во целиот свет земјите се здружуваат затоа што сакаат да ја подобрат силата на секоја одделно преку колективна соработка. Сè до втората половина на 20. век европските нации со векови владееле поединечно со светот, колонизирале големи делови, воделе војни за превласт во светот.

По ужасот од Втората светска војна, политичките водачи мораа да ја прифатат визијата дека тие времиња завршија. Нашиот денешен свет не ја намалува оваа визија. Тој ја покажува нејзината способност да се биде пред времето. САД се единствената суперсила. Но, за неколку десетлетија Кина и Индија ќе бидат најголемите национални економии во светот, секоја со број на население, трипати поголем од тој на севкупното население во ЕУ. Европа, која настапува

сложно и соработува, е важна за нашите народи, за тие да останат доволно силни и да се потврдат во светот.

Сега, речиси 50 години подоцна, мораме да се обновиме. Од тоа не треба да се срамиме. Тоа мора да го сторат сите институции. И ние можеме да го направиме тоа. Но, само доколку повторно ги соединиме европските идеали, во кои веруваме, со модерниот свет во кој живееме.

Ако Европа повторно западне во евроскептизам, или, пак, ако европските држави одлучат, во поглед на огромниот предизвик, да се приближат една до друга со надеж да ја избегнат глобализацијата, ако отстапат пред промените околу нас и ако побегнат во сегашната политика на Европа – како да можевме со постојаното повторување да ја направиме порелевантна – тогаш наидуваме на опасност да не успееме. Тоа би значело неуспех на широк, стратешки фронт. Сега не е време да им се префрла за измама на оние кои сакаат да ја променат Европа. Време е да се препознае дека Европа може да ги стекне својата сила, релевантност, својот идеализам и со тоа и своето упориште во населението само доколку се промени.

И како и секогаш, граѓаните се пред политичарите. Ние, политичката класа, мислиме дека луѓето кои не се занимаваат секој ден со политика можеби не ја разбираат, не ги разбираат нејзините финеси и комплексности. Но, во реалноста, луѓето појасно ја гледаат политиката. Токму затоа што секој ден не се занимаваат со неа.

Не станува збор за идејата на Европската унија. Станува збор за модернизација. Станува збор за политика. Не станува збор да се откажеме од Европа, туку да постигнеме таа да го прави тоа за што е основана: да го подобри животот на луѓето. А, луѓето, токму сега, не се убедени во тоа.

Европа четири години дискутирала за нашиот нов устав, од нив две години во Конвентот. Уставот беше детална и грижливо формулирана работа што ги одреди новите правила за Европа со 25, а подоцна 27, 28 или повеќе земји-членки. Тој

беше поддржан од сите влади. Тој беше поддржан од сите шефови на влади. А, потоа беше поразувачки одбиен на референдум во две земји-основачи, во случај на Холандија со преку 60 проценти. Реалноста е дека во повеќето земји-членки денес би било тешко да се добие „да“ преку референдум.

Постојат две можни објаснувања за тоа. Едното е дека луѓето го проучувале уставот и не се согласувале со поединости во членовите. Но, јас се сомневам дека тоа било основата за мнозинското „не“. Тоа не беше прашање на лош нацрт или на конкретни содржински разлики.

Другото објаснување е дека уставот беше само средство со кое граѓаните го најавија своето пошироко и потемелно незадоволство од односите во Европа. Верувам дека ова толкување е точно.

Ако е така, тогаш тоа не е криза на политичките институции, туку тоа е криза на политичкото водство. Граѓаните во Европа ни поставуваат тешки прашања. Тие се грижат за глобализацијата, за безбедноста на нивните работни места, за пензиите и за животниот стандард. Тие гледаат дека не се менува само економијата, туку и општеството околу нив. Традиционалните заедници се распаѓаат, етничките структури се менуваат, семејниот живот се става под притисок кога треба да се усогласат работата и семејството.

Живееме во време на темелни промени и превирања. Погледнете ги своите деца и технологијата со која тие располагаат и работниот пазар кој ги очекува. Светот денес, наспроти оној што го доживеавме пред 20, 30 години како студенти, не може да се препознае. Во вакви времиња на превирања водството мора да го преземат луѓе со умерени ставови. Ако тие тоа не го направат, тогаш екстремистите ќе имаат влијание врз политичкиот процес. Тоа е така на ниво на држави. А, сега така е и во Европа.

Размислете. Декларацијата од Лакен, со која се отвора патот за уставот би требало Европа да ја приближи до граѓаните. Го стори ли таа тоа? Агендата од Лисабон во 2000 година се договори со цел Европа да стане најконкурентниот економски простор на светот до 2010 година. Половина од времето измина. Ја постигна ли Агендата својата цел?

Доживував една по друга седница на Советот во чишто заклучоци беше барано Европа да стане повторно поблиска до граѓаните. Ни успеа ли тоа?

Време е да се подложиме на тест на реалноста. Да го чуеме повикот за буџет. Луѓето тоа ни го кажуваат горе, од градските сидини. Ги слушаеме ли? Ја имаме ли политичката волја да излеземе надвор и да зборуваме со нив, за нашето водство да го гледаат како дел од решението, а не како самиот проблем?

Тоа е контекстот во кој треба да се води дебатата за буџетот. Некои велат: ни треба буџетот за повторно да ја воспоставиме веродостојноста на Европа. Се разбира дека тоа е точно. Но, тоа мора да е вистинскиот буџет. Тој не треба да се дели од дебатата за кризата во Европа. Треба да е дел од одговорот.

Еден збор за Самитот од минатиот петок. Се тврдеше дека не сум бил подготвен на компромиси за британскиот рабат; дека темата аграрна реформа сум ја изнел во последна минута, дека сум очекувал ноќта во петокот одново да преговараме за аграрната политика. Во суштина, јас сум единствениот британски политичар кој некогаш изразил подготвеност рабатот да го стави на преговарачка маса. Никогаш не сум рекол дека треба да ја окончаме заедничката аграрна политика или, пак, преку ноќ да постигнеме нов договор. Такво нешто би било апсурдно. Секоја промена мора да ги земе предвид легитимните потреби на селските заедници и постепено да се спроведува. Јас кажав две нешта: дека не можеме да гласаме за финансиска прогноза што не предвидува процес кој ќе води до рационален буџет, и дека мора да е можно таквиот буџет да стапи на сила во втората

половина од финансискиот период до 2013 година. Инаку ќе дојде 2014 година пред да биде договорена темелна промена или пак, истата да биде спроведена. Се разбира дека дотогаш Велика Британија ќе го плаќа својот соодветен удел во проширувањето. Би сакал уште да нагласам дека во секој случај ќе останеме втори по големина нето-плаќачи во ЕУ, откако во периодот на актуелната финансиска прогноза плативме милијарди повеќе од другите земји со споредлива големина.

Тоа е значи контекстот. Како би изгледала некоја друга политичка агенда за Европа?

Како прво, таа би го модернизирала нашиот социјален модел. И тука некои тврдеа дека сакам да се откажам од социјалниот модел на Европа. Но, кажете ми: каков е тој социјален модел кога 20 милиони луѓе се невработени, продуктивноста е зад таа од САД, кога во Индија има повеќе дипломци на природни науки од цела Европа и кога сите индикатори за модерна национална економија – образование, истражување и развој, патенти, ИТ – тежнеат надолу. Индија во следните пет години за пет пати повеќе ќе го зголеми својот биотехнолошки сектор, а Кина во изминатите пет години за трипати ги зголеми своите издатоци за истражување и развој.

Од 20 врвни универзитети денес во светот, само два се во Европа.

Нашиот социјален модел мора да е тој што ќе је подобри нашата способност за конкуренција, што ќе им помогне на граѓаните подобро да се справат со глобализацијата, да посегнат по шансите и да ги избегнат опасностите. Се разбира дека ни е потребна социјална Европа. Но, тоа мора да биде социјална Европа која ќе функционира.

Ни се покажа како може да го постигнеме тоа. Коковиот извештај од 2004 година ни го покажува патот. Инвестиции во знаење, во образование, во активна политика за работни-

от пазар, во научни паркови и иновации, во универзитети, во обновување на градовите, во поддршка на малите претпријатија. Во тоа треба да се состои една модерна социјална политика, не во регулирање и во закон за заштита од отказ, кој можеби штити некои работни места за кратко време, на сметка на многу работни места долгорочно.

Кога сме веќе кај тоа да ги разбиеме клишеата, тогаш еве го второто клише: идејата дека Велика Британија е опседната со екстремна англосаксонска пазарна филозофија што гази по сиромашните и по обесправените. Сегашната британска влада го воведо Новiot договор (New Deal) за невработени, најголемата програма за создавање работни места во Европа, и на тој начин практично долгорочно ја отстрани невработеноста кај младите. Таа во последните пет години ги зголеми инвестициите во државните услужни дејности повеќе од која било друга европска земја. Морам да признам дека тоа беше неопходно, но го спроведовме. За првпат во Велика Британија воведовме минимална плата. Ги саниравме нашите градови. Извлековме од сиромаштија речиси еден милион деца и два милиона пензионери од акутна неволја, а сега ја започнавме најрадикалната програма во историјата на нашата земја за подобрување на грижата на децата и породилното, т.е. родителското отсуство. Тоа го направивме врз основа на нашата силна економија, на којашто тоа воопшто не и пречеше.

Второ, буџетот би требало да ги отсликува овие реалности. Сапировиот извештај ни го покажува патот. Него го објави Европската комисија во 2003 година и тој опишува во детали како би требало да изгледа еден модерен европски буџет. Спроведете го. Но, модерен буџет за Европа не е оној, кој за десет години сè уште ќе издвојува 40 проценти за заедничката аграрна политика.

Трето: да се спроведе Агендата од Лисабон. Во однос на: работните места, квотата на вработување, степенот на образование, доживотното учење, правиме напредоци коишто се далеку оддалечени од конкретните цели што ги прифативме

во Лисабон. Агендата ни кажува што да направиме, па да го сториме тоа.

Четврто: и тука сум претпазлив, би требало да одредиме една макроекономска рамка за Европа, која дисциплинира, но е и флексибилна. Не треба јас да се изјаснам за еврозоната. Но, ќе го кажам само ова: да се сложевме околу вистинските напредоци за економската реформа, ако ја докажевме нашата сериозност за структурната промена, тогаш граѓаните би сметале дека реформата на макроекономската политика има смисла и е оправдана, не би ја набљудувале како резултат на финансиско-политичка лежерност, туку како разумна. А оваа реформа ни треба итно, ако сакаме да расте економијата на Европа.

По економските и по социјалните предизвици би требало да се занимаваме со една друга група на сродни теми: криминал, безбедност и имиграција.

Криминалот полесно од кога и да е ги преминува границите. Организираниот криминал ја чини Велика Британија најмалку 20 милијарди британски фунти (30 милијарди евра) годишно.

Имиграцијата во последните 20 години двојно е зголемена. Голем дел од тоа е корисен и е за поздравување. Но, имиграцијата сепак мора да се насочува. Илегалната имиграција е проблем за сите наши држави и завршува со трагедија за многу илјади луѓе. Се проценува дека 70 проценти од илегалните доселеници се поддржани од банди на криумчари. Тука е и одвратната работа со трговија со луѓе, каде што организирани банди пренесуваат луѓе од еден регион во друг, каде по пристигнувањето ги експлоатираат. Секоја година се тргува со помеѓу 600 000 и 800 000 луѓе ширум светот. Секоја година во Европската унија преку 100 000 жени се жртви на трговија со луѓе.

Една релевантна правна и внатрешнополитичка агенда би ги имала следниве тежишта: спроведување на акциониот план

на ЕУ за сузбивање на тероризмот, кој предвидува енормни можности за подобрување на кривичното гонење, спречување на радикализацијата и на регрутирањето на терористи; прекугранична соработка на службите за известување и на полицијата во областа на организираниот криминал, изработка на предлози за спречување на трговија со луѓе и со дрога и тоа преку откривање на нивните сметки во банка, спречување на нивните активности, апсење и покревање обвинение против нивните водечки членови; договарање на спогодба за повторно преземање на одбиените азиланти и на илегалните мигранти со соседните и со другите држави; развој на биометријата за безбедност на границите на Европа.

Потоа има уште една заедничка област од заедничката надворешна и безбедносна политика. Треба да се согласиме на практични мерки за изградба на европската способност за одбрана, за да бидеме подготвени да преземеме повеќе мисии за одржување и спроведување на мирот, да изградиме способност брзо и ефективно да ги совладаме конфликтите, со НАТО или без НАТО, онаму каде што тој не сака да се вклучи. Погледнете ги силите на луѓето во европските армии и нашите издатоци. Дали тие навистина ги задоволуваат денешните стратешки барања?

Ваквата одбранбена политика е неопходен составен дел од една ефективна надворешна политика. Но, и без неа би требало да размислиме како да дојде до израз влијанието на Европа. Кога Европската унија неодамна договори двојно поголема помош за Африка, тоа беше импулс, не само за овој континент обележан со немири, туку и за европската соработка. Во помошта за земјите во развој ние сме светски лидери и сме горди на тоа. Имаме водечка улога во дебатата за промена на климата и развиваме паневропски инструменти за да се бориме против неа. Благодарение на Хавиер Солана, Европа почна да присуствува во мировниот процес на Блискиот Исток. Мојата логика е едноставна. Силна Европа би била активен надворешнополитички актер, добар партнер за САД, се разбира, но би била и во состојба да ја докаже

својата способност да го обликува светот и да го води понатаму.

Една таква Европа, Европа, чијашто економија би била модернизирани, чијашто безбедност би се засилила со конкретни мерки надвор и внатре во нејзините граници, тоа би била една свесна за себе Европа. Би била доволно свесна проширувањето да не го доживува како закана – како тоа да е игра на нула сума, во која старите членки губат онолку, колку што добиваат новите – туку како извонредна шанса да се создаде поголема и посилен Унија. Да не се залажуваме: ако го стопираме проширувањето или, пак, ако се браниме против неговите природни последици, тогаш на крајот нема да спасиме ниту едно единствено работно место, нема да одржиме ниту една егзистенција, нема да спречиме една фирма да премине во друга држава. Можеби одредено време да, но не и долгорочно. А, во меѓувреме Европа ќе станува потесна, повлечена во себе, додека охрабрани би биле оние кои не се дел од традицијата на европскиот идеализам, туку од застарениот национализам и од непријателството кон странците. Најотворено сакам да ви кажам: противречност е да се биде за либерализација на членството во Европа, а против отворање на економијата.

Ако тргнеме по овој курс, ако го направиме тоа заедно со Комисијата – а сегашната Комисија под водство на Хозе Мануел Баросо е во состојба, односно, таа е подготвена да отстрани некои од излишните прописи, да ја намали бирократијата и да стане гласноговорник на една глобална, отворена кон светот, конкурентна Европа – тогаш нема да биде тешко да се добие способноста за претставата и поддршката на граѓаните во Европа.

За време на нашето претседателство ќе се обидеме да ги донесеме чекор понапред преговорите за буџетот, некои од комплицираните прашања како на пример: директивата за услужни дејности и за работното време, исполнувањето на обврските на Унијата наспроти државите како Турција и Хрватска кои се надеваат еден ден да бидат дел од Европа, и

оваа дебата за иднината на Европа да се води отворено и со сите, при што уверено ќе ги застапуваме сопствените погледи, но целосно ќе го почитуваме мислењето на другите.

Ќе ве замолам само едно: да не и се предадеме на илузијата дека оваа дебата е излишна, да не веруваме дека ако би се вратиле само на бизнисот како и вообичаено дека луѓето, порано или подоцна, би омекнале и би се задоволиле со Европа каква што е наместо со Европа, каква што сакаме да биде. Како премиер препознав дека вистинската потешкотијата не се состои во тоа да се донесуваат одлуки, туку во тоа да се знае кога мора да се донесат. Мора да се знае да се прави разлика меѓу предизвиците со кои може да се справиме и оние со кои мора да се конфронтираме и да ги надминеме. Ова е еден таков момент, во кој Европа мора да одлучува.

Граѓаните на Европа зборуваат со нас, тие поставуваат прашања. Сакаат да ги водиме. Крајно време е да го сториме тоа.

Извор:

<http://www.pm.gov.uk/output/Page7720.asp> (21. 9. 2007)

Николас Саркози

На Европа мораме да и дадеме визија

Фондација Конрад Аденауер

Германско општество за надворешна политика

Берлин, 16 февруари 2006 година

Мои дами и господа,

ми претставува голема радост денес да бидам тука, во Берлин, на местото кое за сите Европејци е полно со симболика и кое ги претставува повредите, сомнежите и надежите на нашиот континент. Берлин е и симбол за успехот на европскиот проект: тука има благосостојба, се разбира, но и остварување на мирот со рушењето на „железната завеса“: Европската унија – денес тоа се 25, а наскоро 27 напредни демократии. Постигнато е соединување на континентот во слобода и со демократските вредности тоа е историски успех. Но, веднаш да кажеме како стојат работите: на Европа и требаат нови импулси, нови проекти, па затоа ни се потребни ефикасни институции и стабилни граници.

***

Каква Европа сакаме? За што служи европскиот проект? Мислам дека е време да се обидеме да најдеме одговори, без песимизам, но и без илузии и ароганција.

Мора да и дадеме визија на Европа. Секој гледа дека федералистичката перспектива на соединетите држави на Европа, каква што ја замислиле татковците основачи, наидува на голема пречка, бројот на земјите-членки, сега е толку голем што не е можно вистинско продлабочување на Унијата. Државите, повеќе или помалку, лесно прифатија да ги делат националните надлежности со некои партнери, затоа што народите можеа да ги разберат овие одлуки. На референдумите во Франција и во Холандија видовме дека народите не прифаќаат да ги изгубат своите идентитет и политички и

културни упоришта во оваа творба. Како да не се има разбирање за тоа? Таа е толку голема што тие веќе не ги гледаат нејзините граници, уште повеќе што никој не ги утврдил. Оваа творба стана толку непрегледна што тие не може да ги разберат ниту владејачките правила, ниту целите кон кои се стреми. Одвај може да се идентификува кој е одговорен, така што тие повеќе не знаат од кого може да бараат одговорност. А кон сето тоа ако се додаде дека Унијата понекогаш е толку малку ефикасна во пронаоѓањето решенија за нејзините проблеми, тие не се надеваат на нејзиното дејствување. Дури мислам дека понекогаш се плашат, а тоа е веќе доволно лошо. Европа, замислена како заштита, сега изгледа заканувачки за многу Европејци.

Сега може да кажете дека ова е само анализа на еден Французин, а како и обично, Французите се обидуваат да го воопштат сопствениот случај. Кон тоа ќе кажам дека само се обидувам јасно да набљудувам. И не само кога станува збор за одлука на Французите. Кога британската, ирската, данската, чешката и полската влада одлучија да не одржат референдум, тоа беше затоа што чувствуваа дека јавното мислење силно отстапува од европскиот проект за кој би морало да се гласа. А, ако на друго место се одржеа референдуми, дали тие ќе имаа позитивен исход?

***

Значи, наша задача е Европа да ја направиме повторно популарна, блиска до граѓаните, достапна и разбирлива. Како повторно да ја разбудиме довербата кај Европејците за оваа заедничка куќа? Сигурно со тоа што ќе прифатиме проектот на татковците основачи да се прилагоди на времето, и тоа едноставно преку самата претстава дека оваа творба е ефикасна, дека им служи на интересите на европските граѓани, дека дејствува онаму каде што е од поголема корист од националните и од регионалните компетенции. Мора да признаеме дека понекогаш одевме предалеку со интеграцијата, запоставувајќи ја ефикасноста. Од друга страна, пак, во други области сме неодлучни, дури и таму каде што моравме да ги прифатиме ризиците и да се впуштиме во нив за држа-

вите да ги здружат своите напори и да сме конкурентни ширум светот. Значи, односите меѓу ЕУ и поединечните држави мора да ги прилагодиме на новите дадености.

Сакам да наведем само неколку примери: во областа на даноците отидовме предалеку со хармонизацијата на данокот на додадена вредност за стока и услуги кои не подлежат на европската конкуренција, а тоа не го сторивме со хармонизацијата на данок на стока и на услуги што подлежат на конкуренција. Резултатот беше тој што владите не можеа да дејствуваат флексибилно за да создадат работни места во одредени сектори, онаму каде што ваквата политика, токму поради својата природа, не би можела да влијае врз текот на внатрешниот пазар. Наспроти тоа, државите може, за да привлечат претпријатија, да воспостават деструктивна даночна конкуренција и понекогаш да го сведат данокот за претпријатија на нула. Да не се залажуваме дека нашите граѓани не гледаат колку е тоа нелогично и неправедно. Мора повторно да се вратиме на здравиот човеков разум и неодојно да ги разјасниме компетенциите меѓу институциите на Заедницата и на поединечните држави, и тоа според начелата кои беа толку важни за Хелмут Кол и кои ги застапува ХДУ, имено супсидијарност и пропорционалност: Европа да, таму каде што е потребна, онолку колку што е потребно, но не повеќе од неопходно.

***

И обратно, има толку многу области во коишто би можеле да имаме добивка, кога навистина би ги планирале и спровеле европските политики. Има ли некој кој не гледа дека итно ни е потребна европска политика за енергија поради зголемените несигурности и опасности на Блискиот Исток, поради големиот пораст во Кина и во Индија кој води до енормен притисок на цените? Мора да започнеме да ја намалуваме нашата зависност од нафтата. Мора брзо и во значителен обем да ја намалиме емисијата на гасови што дава ефект на стакленик и води до затоплување на земјата. Мора да зборуваме за иднината на атомската енергија, не треба да има табуа и безрезервно мора да се заложиме за истражување на

водите. Исто така, мора да обезбедиме резерви на енергија за идните генерации и затоа мора да напредуваме со техниката со која се штеди енергија и да се осигураме индустриите да бидат способни за преживување.

Ако во областа на иновациите не ги споиме своите напори во клучните области на европско ниво, тогаш Германија, Франција, а со нив и цела Европа ќе пропуштат некои значајни технички напредоци. Мора ли да се потсетиме дека Соединетите Американски Држави издвојуваат 100 милијарди евра годишно повеќе од земјите на Европската унија за истражување и развој, значи колку Германија, Франција и Велика Британија заедно? Ако и понатаму секој работи само за себе, тогаш ќе навлеземе подлабоко во една економија на копирање и сè повеќе ќе се оддалечуваме од економијата на иновациите.

***

Потребна ни е вистинска европска одбрана. НАТО, поради својата сила, секогаш ќе биде потребен инструмент, што ќе ни обезбеди силна врска со нашите американски партнери. Но, ние, Европејците и понатаму ќе мора да работиме на инструмент со кој ќе обезбедиме мир во Европа и ќе можеме да ги преземеме задачите за стабилизација надвор од Европа и тоа во сите случаи кога ќе решиме сами да дејствуваме. Значи, мора да ги засилиме нашите заеднички способности за совладување на кризите. Европејците мора да знаат дека, во прв ред, мора да се грижат за својата безбедност.

***

Мора да ги засилиме нашите заеднички средства за сузбивање на прекуграничниот криминал и на илегалната имиграција. Создавањето на простор за слободно движење на стока и на луѓе е чекор напред, кој го цениме секој ден. Но, од него не ги извлековме сите заклучоци. Сè уште мора да ги олесниме испорачувањата. Како да се прифати дека има потешкотии меѓу нашите земји кога станува збор за испорака на лица на правото на друга држава која тоа го бара? Мора да ги хармонизираме нашите правила за казнени процеси, за да го олесниме патот за европска гранична полиција. Исто така,

мора да ги усогласиме нашите постапки за проверка за доделување азил, да размислиме за заеднички конзулати на државите од шенген-просторот, да ги хармонизираме условите за поврзување на семејството, да имаме исти правила за да ги привлечеме најдобрите странски студенти во Европа, без при тоа да ги извлечеме елитите од земјите на југ, и мора да создадеме единствен фронт против криумчарењето на луѓе.

***

Верувам дека европскиот проект има смисла само ако ни дава можност подобро да ја искористиме глобализацијата и подобро да ги заштитиме нашите граѓани од негативните последици на глобализацијата. Немојте да мислите дека подлежам на протекционистичко искушение. Но, мислам дека е неодојно ЕУ да ги застапува своите економски интереси во светската трговија наспроти секоја форма на нелојална конкуренција. Исто така, треба да играме и на европската преференца, со тоа што, на пример, европските јавни работи ќе ги доделиме првенствено на европските претпријатија, а дел од нив и на малите и на средните претпријатија. Потоа мора, знам дека ова е дебата меѓу Германците и Французите, да ја прилагодиме употребата на правилата на конкуренција за да овозможиме создавање на европски сојузи. Европските правила на конкуренција денес, очигледно, не овозможуваат да има спротивставување на преземањето на Арцелор од страна на Митал Стил или пак, на Печинеј од страна на Алкан. Истовремено, тие се против приближување на Шнајдер и на Легранд, а би биле и против алијанса меѓу ТисенКруп и Арцелор. Се разбира дека никој нема интерес за создавање на монополи или на позиции што и штетат на конкуренцијата. И кога станува збор за јавни средства, тогаш не доаѓа предвид да се вложат во ризични индустриски проекти. Но, Европа, во однос на економските актери што сами бараат здружување за да бидат посилни, не може сама да спречи такви здружувања на својата територија, а тоа би било фатално за глобалната конкуренција. Таквата политика ги изложува европските претпријатија на преземање од страна на помоќни странски конкуренти, пришто ваквите преземања често пати како последица имаат иселување на

центрите на одлучување од Европа. Европа мора да ги застапува своите интереси, а не апстрактните вредности.

***

Како тоа да се случи? Германско-францускиот пар овозможи да се оди напред кога европскиот процес се чинеше блокиран. Пред фондацијата Конрад Аденауер велам дека германско-францускиот мотор е достигнување, капитал, кој мора да се искористи за доброто на Европа. Но, сигурно посложно од досега. Долго време ја делам истата претстава со Ангела Меркел за германско-францускиот пар. Тој досега беше најефективен под следниве два услова: мал број на земји-членки и алтруистичко однесување во служба на доброто на Заедницата. Германско-францускиот пар мора да носи идеи за да ја движи Европа напред, а не само за да ги брани германските и француските позиции. За оваа тема ќе речам дека заедничката политика на Ангела Меркел и Жак Ширак беше важна во потрагата по компромис за преговорите за финансиските перспективи на Европската унија и јас го поздравувам личниот ангажман на канцеларката кој и служи на чест на Германија.

Од искуство можам да кажам дека со 25 членки логично е потешко брзо да се донесе одлука. Затоа што ја искусив оваа неспособност за донесување одлуки, ја започнав иницијативата да основаме група Г5 на министри за внатрешни работи. Оваа Г5, која сакав да ја проширам и со Полска, тоа го прифати и мојот пријател Волфганг Шојбле, кога повторно стана член на владата, се покажа како неформално и прагматично решение за неактивноста на Европа. Се навикнав на следново: тоа што функционира ќе го задржам и не го тргам на страна со аргументот дека би можело да ги разбие табуата. Но, сакам да бидам сосема јасен: не станува збор за институција, не станува збор за изземање на малите држави. Станува збор за тоа неформално да се подготват иницијативи за Советот на Европската унија и евентуално, некои големи или мали држави што би биле заинтересирани за некоја тема, да се вклучат во советувањата. Затоа што секому му е јасно колку може да придонесат малите држави за изградба на Европа во поглед на нивната историска улога. И

како што секој знае, за сите заеднички одлуки потребно е гласање на Советот и потребно е мнозинство. Никој не мора да се плаши од владеење на големите.

И покрај сè, мислам дека на Европа со 25 членки и треба нов мотор. Шест големи европски земји да ја преземат одговорноста и истовремено да се погрижат во нивното работење да учествуваат сите кои сакаат да одат напред. Тука мислам на Белгија и на Луксембург, што им се приклучија на Германија, Шпанија и на Франција за да ја создадат Еврокорп. Исто така мислам и на Португалија и на Холандија, што им се приклучија на Шпанија, Италија и на Франција за да ја создадат европската полициска група.

Гб не е единствената помала група во Европа и не е баш погодна да ги покрие сите теми. Други групи треба да се занимаваат со други работи. Имав силна заложба да се модернизира функционирањето на Еврогрупата, иако Велика Британија и Полска не се дел од неа.

Знам дека Ангела Меркел, исто како и Хелмут Кол пред неа, се залагаа за почитување на привилегиите и на гласот на секоја земја-членка. Јас ја делам оваа позиција со неа. Дури сакам да кажам дека ако сака Франција повторно да го врати своето влијание во Европа, задолжително мора да има интензивни контакти со сите свои сојузници и да се стекне со нови партнери на Истокот. Тоа сакав да го постигнам со моите посети на Унгарија, на Чешката република и на Полска изминатите години. Не се сеќавам носталгично на Европа на шесте земји. Напротив, и се восхитувам на храброста, со која нашите нови партнери на исток изминатите години ги спроведоа економските реформи, неопходни за сите нас. Ќе дополнам дека слободната трговија меѓу 450 милиони луѓе може само да го засили нашиот пораст и да го зголеми богатството на Европа, особено затоа што економијата на новите земји-членки често пати е подинамична од нашата.

***

Не можам да сум во Берлин, а да не ги споделам моите размислувања за уставот. Мислам дека мора отворено да се

зборува за оваа тема, без илузии и без празни зборови. Меѓу толку блиски пријатели, како Германија и Франција, треба и мора да се зборува вистината. Разговарав за ова со Ангела Меркел. Според мене, уставниот договор нема да стапи на сила во неговата сегашна форма и за тоа ми е многу жал. Со месеци, за време на целата кампања за референдум, се залагав да се гласа „за“. Горд сум што моето политичко семејство ја разбра оваа порака. Припадниците на УМП⁶ гласаа со 85% „за“. Но, гласањето на Французите беше јасно. На прашањето: „Дали гласате за предлог-законот, за ратификација на договорот за устав на Европа?“, 55% од француските граѓани и граѓанки одговорија со „не“. Неколку дена подоцна, уште појасно беше гласањето „против“ во Холандија.

Без разлика дали ни се допаѓа или не, мора да се придржуваме на овие резултати. Политички одговорните лица во Франција, меѓу нив и јас, бездруго мора да се придржуваат. Но, и 25 земји-членки на ЕУ. Се разбира дека го почитувам позитивниот исход од референдумот на 13 земји-членки, меѓу кои и на Германија. За мене тие имаат иста демократска вредност како и референдумите во Франција и во Холандија. Но, правно гледано е поинаку. Правните прописи прецизирани во делот 4 од Договорот се јасни и ние, како приврзаници на уставниот договор, постојано им ги објаснуваме на францускиот народ. Уставниот договор може да стапи на сила, само ако е ратификуван од сите земји-членки. Сега знаеме, дека нема да стапи на сила. Не можам да си замислам како би можеле да ги наведеме Французите и Холанѓаните вторпат да гласаат за истиот текст, толку јасен беше првиот референдум кај нив. Франција им должи на своите партнери јасно да се изрази. Во секој случај, јас нема да сум тој што ќе им каже на Французите дека прашањето што им било поставено, погрешно го разбрале. Но, исто така знам дека секој нов текст мора да биде предмет на ратификација во многу земји, токму во новата форма. На пример, во Шпанија ќе биде неопходен нов референдум.

---

⁶ Сојуз на народното движење

Дали тоа значи дека бадијала беше работата на Конвентот за реформи под раководство на Валери Жискар, а потоа и на владината конференција? Не, затоа што се вложи многу труд, кој не смее да биде забораен. Мора ли да се задоволиме со сегашните договори, чишто недостатоци ние сите, и јас, ги нагласивме? Се разбира не. Мора да го сочуваме барањето за институционални напредоци, содржано во предлог-уставот и брзо да воспоставиме ефикасни правила за функционирање на Унијата. Мора одново да се навратиме на работите.

Како може да излеземе од сегашната блокада?

Единствената можност е да одиме чекор по чекор напред, да ги решаваме потешкотиите една по друга и при тоа да создадеме јасна перспектива. Така напредува европската творба од времето на Жан Моне. Затоа предлагам да се постапува во три етапи:

1. Прво, а тоа значи веднаш, би требало најбрзо што може да се подобри функционирањето на институциите во точките кои не бараат промена на постоечките договори. Ова го предложи и државниот претседател Ширак. Мислам на поголема транспарентност на работите на Советот, на правото на иницијативи на граѓаните што би можело да заживее со едноставен политички ангажман на Комисијата. Мислам на членот 42 од Договорот за Европската унија, кој со едногласна одлука овозможува целокупната правна соработка во областа на казненото право да се стави под контрола на системот на квалификувано мнозинство. Полесни процеси на одлучување би можеле да ни овозможат поефикасно да настапиме против прекуграничниот криминал. Зошто не се послужиме со овие „преодни клаузули“, кога веќе при нацртот на уставниот договор се согласивме околу оваа точка?

2. Други итни реформи, иако само во поедини точки, на ниво на договорите: на тоа не принудуваат самите договори. Се сеќавам, Договорот од Ница предвидува ограничување на членовите на Комисијата за 2009 година, што сè уште треба да

се организира. Во секој случај, најдоцна до 2008 година мора да го промениме договорот за во 2009 да сме готови со него.

Да го искористиме тоа! За време на кампањата за референдум одредени точки од уставниот договор наидоа на согласност кај левицата и кај десницата. Тука мислам на двојното мнозинство, на претседателството на Европскиот совет што не ротира, на проширувањето на правото за коодлучување и на квалификуваното мнозинство, на должноста на европскиот министер за надворешни работи и, конечно, на контролата на принципот на супсидијарност на националните парламенти со помош на системот на рано предупредување.

Овие реформи би можеле да се срочат во форма на текст, што ќе се ограничи на 10 или на 15 важни членови и за кој, по можност, брзо ќе се добие согласност, за Европската унија да ги добие средствата повторно да ја врати својата делотворност. Уште оваа година една Комисија за проценка би можела да ги посети главните европски градови, за да има средби со владите, парламентите и политичките партии. А, зошто оваа Комисија за проценка не треба да се состои од членови на ЕНП⁷ или на ПСЕ⁸?

Ми преговараат дека преговорите за овој „Договор за подобро функционирање на ЕУ“ е сам по себе тежок, бидејќи секоја држава-членка во текстот сака да го внесе делот, што на неа и е најважен и дека затоа се ризикува да се има долг договор, сличен на уставниот текст. Но, овој ризик мора да го прифатиме затоа што не гледам друго решение за брзо излегување од сегашниот ќор-сокак.

3. Ако овие реформи се неопходни за ефикасно функционирање на Европа со 25 или дури со 27 членки, тогаш мора да одиме подалеку за да објасниме други поважни прашања. Ќе мора да ги објасниме одлучувачките прашања за иднината на Унијата: Каде се границите? Какво финансирање за какви политики? Како можеме понатаму да ја финансираме Унија-

---

⁷ Европска народна партија

⁸ Партија на европските социјалисти

та со системот на плаќање национални придонеси, од кои нашите сограѓани ништо не разбираат и што води до тоа секоја земја-членка да мисли само на своите сопствени финансиски интереси наместо да се чувствува обврзана да го гледа европското добро? Мора да ги искористиме новото придвижување на заедничките политики и на финансиската рамка на Унијата, предвидена за 2008 година, за отворено да им пристапиме на овие прашања.

Тие даваат повод за голема демократска дискусија и не само за чиста дипломатска вежба што се ограничува на затворени преговори меѓу експерти или упатени лица. Зошто да не мислиме на голем Конвент, чишто членови ќе бидат одредени врз основа на демократска дебата, особено во националните парламенти? Тој би можел да настапи по изборите за Европскиот парламент во 2009 година. На овој начин, европските избори би биле можност за вистинска дискусија, темелна дискусија за иднината на Европската унија и така претставниците во Европарламентот би имале јасен демократски мандат.

Мислам и подалеку, дека овој Конвент би морал да го надмине Договорот, со 25 или со 27 членки ќе биде тешко, на пример, да се донесат едногласни одлуки. Истовремено, знаеме дека е невозможно во областа на даноците, кај социјалната или кај надворешната политика, да се премине кон принципот на квалификувано мнозинство. Зошто тогаш да не се размислува за „суперквалификувано“ мнозинство, со кое може да се отстрани блокадата при одредени теми, како на пример, прашањата за данокот?

Конечно би сакал да потсетам на некои факти за границите на Европа. Неуспехот на референдумот во Франција и во Холандија делумно се должи на одбивањето на Европа без граници. Жал ми е што тоа не го земаа предвид водечките европски политичари. Кажав дека не смеат да се преземат нови проширувања сè додека не се донесе одлука за новите институции. Во рок од три години, меѓу 2004 и 2007 година, ЕУ ќе се прошири од 15 на 27 земји-членки. Крајно време е да се размисли за капацитетот за примање и да се размисли

за тоа што сакаме заедно да направиме. Примањето на нова членка е, во прв ред, одлука што Европската унија ја донесува за себе, според нејзините цели и со земање предвид на нејзините можности и на заедничката волја на нејзините народи, пред таа да стане надворешнополитичка одлука на ЕУ и да зависи од нејзината волја да поттикнува реформи во други земји. И бидејќи ова прашање треба да се дискутира во Европскиот совет следниот јуни, би сакал на овој концепт на капацитет за прием да му се даде прецизна содржина и да се направи оперативен: проверка на капацитетот за прием на Унијата е потребен во секоја етапа од процесот на проширување, не само за неговиот крај.

Ќе ви дадам едноставен предлог. Во Европа сè уште не е доволно познато дека францускиот устав предвидува за сите следни проширувања да се гласа со референдум. За добро да се подготват овие датуми, би сакал националните парламенти посилно да ги контролираат преговорите за прием што започнаа со Хрватска и со Турција. Јас констатирам, дека одредбата за едногласност при преговорите за прием не е вистинска гаранција, затоа што практиката покажува дека ниту една земја-членка не сака да биде земјата што го ќе спречи приемот на некоја друга земја. Колку е поважна земјата-кандидатка, толку е поконтретна оваа политичка даденост. Значи посакувам, националните парламенти на ЕУ секогаш да вршат контрола кога треба да се заклучи едно од 35 поглавја на заедничките *acquis* во договор со кандидатите за членство (според моделот од член 88-4 на нашиот устав, кој тоа го предвидува за одредбите и за регулативите на Заедницата).

Исто така, посакувам да се изработи статус на привилигирано партнерство на Европската унија со оние наши соседи кои не е предвидено да станат членки. Кои се земјите што треба да имаат привилигирано партнерство со Унијата? Тоа е првото прашање што мора да си го поставиме. Тука мислам на сите земји на процесот од Евро-Мед⁹, но и некои држави што

---

⁹ Евро-Мед – процес на приближување и на соработка меѓу земјите од Средоземјето и ЕУ во областа на економијата и трговијата со цел создавање на слободна трговска зона

се стремат кон ЕУ. Како да го спроведеме ова привилегирано партнерство? Најбрзата и најефикасната метода би била идентично преземање на сите правила на заедницата во однос на внатрешниот пазар и, пред сè, на стручните одредби. Овој голем внатрешен пазар за нас ќе биде прифатлив ако не води до намалување на квалитетот на производите и на контролите. Но, мора да одиме понатаму, и на привилегираните партнери да им предложиме да учествуваат во одредени европски политики, за ЕУ да може да го унапреди нивниот економски и социјален развој. Оваа зона на благосостојба што се состои од 800 милиони потрошувачи мора да има заедничка трговска политика. Гледам само предности во проширените форми на соработка во одредени истражувачки програми како „Галилео“ или во образованието.

***

Дами и господа, по татковците основачи, генералот де Гол и Конрад Аденауер покажаа дека европскиот стремеж и реализам се споици. Под нивно влијание се направија важни чекори во интеграцијата во 60-тите години, пред сè, во заедничката аграрна политика. Тоа беше време во кое политиката и дејствувањето ја оставија зад себе европската теологија. Значи ги канам Европејците да дејствуваат. Постојано слушам дека мора да се биде трпелив со европските прашања. Со задоволство прифаќам дека мора да се оди чекор по чекор, но нашите народи ги очекува јасна перспектива и конкретни проекти. Не смееме повеќе да чекаме.

Ова е единствената можност да ја направиме Европа популарна.

Извор:

http://www.botschaft-frankreich.de/IMG/sarkozy_berlin.pdf (21. 9. 2007)

Ангела Меркел

Одново да се обмисли европската идеја

Декларација на владата
Берлин, 11 мај 2006 година

Господине претседателе, дами и господа! Во ова германско собрание постои традиција редовно да се дебатира за состојбата и за перспективите на европското единство. Една ваква дебата во оваа недела посветена на Европа, не е важна само поради оваа традиција, туку, според моето видување, таа е неопходна и поради состојбата на нештата и моменталната ситуација.

Затоа им благодарам на пратеничките групи што замолија токму оваа недела да се дискутира за прашањата за Европа, бидејќи, и покрај многуте поединечни прашања за кои дебатирале, може да се добие впечаток дека понекогаш се губи увид врз целината.

Правилно беше тоа што пред два дена, на денот на Европа, се потсетивме уште еднаш на големиот Европеец Роберт Шуман, поранешниот министер за надворешни работи на Франција, и на неговата иницијатива за основање на Монетарната унија. Шуман предложи материјалите што се потребни за воената индустрија, јаглен и челик, да се стават под надзор на една заедничка институција. Тоа не беше каква било иницијатива, туку иницијатива што придонесе германско-француските односи да станат посебни. Исто така, со оваа иницијатива требаше да се спречи европските држави, а пред сè, Германија и Франција, никогаш повеќе да не војуваат една против друга.

Европа како заедница на мирот – по крајот на Втората светска војна, по толку многу страдање и толку големи загуби на човечки животи, беше идеја што отвора нови видови. Европа како заедница на мирот – но оваа утопија навистина заживеа во следните децении. Визијата стана реалност, наша животна реалност.

На сите ви се познати поимите кои тоа го документираат: Европската економска заедница од 1957 година, воведувањето на заедничкиот пазар и на заедничката валута за дванаесет земји-членки со намера земјите со иста валута никогаш да не настапат една против друга, како и развојот на Европската заедница која денес брои 25, а наскоро ќе бидат 27 земји-членки.

Ако се погледне наназад, тогаш може да се заклучи дека Роберт Шуман направи навистина револуционерен чекор во односите на европските земји кон другите земји. Се создаде потполно нов поредок на европскиот систем на држави. Според мене, овој нов поредок е најголемиот уште од времето на Вестфалскиот мир.

По паѓањето на ѕидот, со проширувањето кон исток и со крајот на Студената војна, идејата за мир и за вредности конечно го зафати целиот наш континент. Токму ние, Германците, со нашата историја, не можеме доволно често да бидеме свесни дека мирот во слобода воопшто не се подразбира сам по себе.

Тоа е среќа и подарок. Овој мир во слобода токму затоа што не се подразбира, мора секогаш одново да се создава и да се брани.

Треба да сме свесни дека сите добри промени што се случиле во германската повоена историја се тесно поврзани со Европа. Без разлика дали станува збор за повторното вклучување во Европската унија или за германското обединување; благодарение на европската интеграција имавме беспримерно време на мир, слобода и на благосостојба.

Од тоа може да видиме дека Европа уште од самиот почеток беше повеќе од заедница основана од интерес или од корист. Европа отсекогаш ги имала за основа заедничките вредности, била свесна за својата заедничка историја и имала заедничка волја да создаде иднина што ќе биде добра за сите. Токму за оваа волја ќе зборуваме кога ќе стане збор за иднината.

Се создаде единствено поврзување на поголеми и на помали држави. Следната година ќе славиме јубилеј, 50 години од потпишувањето на Римските договори. Тоа е уште еден добар повод да се потсетиме на постигнатото.

Но, исто така сè ова дава повод свесно и сигурно да гледаме напред. Денес не е денот да се зборува во детали за германското претседателство во првата половина од 2007 година, поточно за фактот дека Сојузна Република Германија истовремено ќе претседателствува со групата Г8; но треба да сме свесни за што станува збор. Тоа исто така е нашето заедничко чувство; дека денес не е доволно само тоа што сме се заколнале на вредностите и на првобитната идеја за европскиот процес на единство; со тоа работата не е завршена.

Затоа ова не е часот на историска реминисценција, туку е часот на владина декларација. Мора да и се погледне на вистината во очи, затоа што таа делумно и отрезнува. Многу граѓани и граѓанки, критикувајќи ги регулативите што се многу детални, ја доживуваат Европа со недоумица дали таа може да ги реши проблемите на иднината – невработеноста и пренискиот економски пораст. Накратко мора да се констатира: Европа не котира високо кај Европејците и кај Европејките, како што би очекувале ако се навратиме кон историјата. Притоа, сигурно дека двата неуспешни референдума во Франција и во Германија се само индикатори, но, со нив не е сè кажано.

Значи не е доволно ако кажеме дека се најдени решенија за иднината. За среќа, донесена е финансиската рамка за следните години. Ќе додадам дека ни успеа да се осигураме, при доделувањето на средствата и при одредувањето на критериумите, да не се доделуваат средства од структурните фондови ако дојде до пренесување на работните места од една земја во друга. Тоа е важна точка што вознемируваше многу луѓе.

Се постигна согласност во однос на хемиската индустрија. Начелно се договоривме за директивата за нудење услуги. На Европскиот парламент му успеа да одбие и да не донесе една бесмислена директива како таа за заштита од сонцето. Ова се позитивни факти што радуваат.

Но, тоа не е доволно на граѓаните и на граѓанките да им стане јасно што значи Европа за нив и каква одговорност има Европа. Цврсто сум уверена дека мораме критички да ја провериме состојбата на проектот Европа. Граѓанинот мора да го ставиме во центарот и да одговориме на неговите прашања: што значи тоа за моето работно место, за мојата благосостојба и социјално осигурување во случај на болест или на старост? Дали Европа ги поедноставува работите, ги подобрува или е кочница, препрека? Мислам дека не смеаме да бегаме од овие прашања. Мора да ги одговориме многу специфично и конкретно.

Мислам дека станува збор, ни повеќе ни помалку, за тоа, на историското основање на Европската унија да му додадеме ново основање. Не сакам да ги драматизирам работите, но верувам дека е потребно ново основање повеќе од кога и да било. Затоа што се наоѓаме во следната ситуација: за време на Студената војна беше огромен чекор што западноевропските земји соработуваа во Европската унија и одлучија никогаш повеќе да не работат една против друга. Но, не стануваше збор за тоа дека Европската унија е надмоќна во однос на севкупниот социјалистички и комунистички систем. Не мораше така да се објаснува зошто оваа Европа е вистинскиот одговор. Таа беше подобар одговор од сè она што се случуваше од другата страна на железната завеса.

Потоа дојде големата победа на слободата. Тогаш се наметна надмоќта на идејата за слобода. Студената војна заврши. Денес целиот континент може да живее според оваа европска идеја. Но, ситуацијата во однос на другите континенти се промени. Европа мора сама од себе да се основа и да покаже дека може да креира политика според своите претстави за вредности, во еден свет на поголема конкуренција, во еден глобален транспарентен свет. Тоа е големата задача пред која се наоѓаме.

Граѓаните и граѓанките едноставно и понесени се сомневаат, дали моделот на социјална пазарна економија, дали нашите претстави за достоинството на човекот се толку надмоќни, доминантни, значајни, што не само што можевме да ја добие-

ме битката во Студената војна во минатото, туку дека и сега може да продолжиме со нашиот начин на живот во светот со заедничка одговорност и истиот да им послужи како пример на другите. Затоа мора да размислиме што значи Европа и како повторно може да се оствари правото на политиката во креирањето на реалноста.

Многумина имаат впечаток дека станува збор само за струи на капитал и дека политиката веќе воопшто нема сила. Но, ние мораме да ја покажеме нашата надмоќ. Затоа сметам дека е важно и правилно да видиме дека ние со 450 милиони луѓе во Европската унија се разбира дека можеме да влијаеме на правилата на светската трговија. Ниту една земја-членка не може сама да ги оствари своите интереси онака како што можеме сите заедно да го сториме тоа. Да наведам само еден пример од областа на заштитата на животната средина: поединечни земји-членки никогаш не би можеле толку успешно да преговараат за протоколот од Кјото. Ние имаме заедничка политика за помош на земјите во развој.

На многу места настапуваме како Европска унија и на тој начин можеме посилно да дејствуваме. Тоа значи дека онаму каде што поединецот би доживеал неуспех, заедно може да ги оствариме нашите интереси. Тоа е непобитна предност на Европа.

Но, за потполно да ја постигнеме целта мораме да се концентрираме и да кажеме кои се суштинските области во кои успехите мора да бидат видливи и во кои области на нашите граѓани и граѓанки ќе мора да им докажеме дека со Европа сме поуспешни отколку без Европа. Според мене, прво се поставува прашањето за економската динамика, за социјалната одговорност што ја имаме кон луѓето и за работните места.

Секоја држава-членка, а тоа ќе важи и во иднина, прво ќе мора да ги реши сопствените задачи. Тоа важи и за Германија, затоа што Германија има најголема економија во Европа. Од ова не смееме да извлечеме погрешни заклучоци. Ние имаме обврска што мора да ја исполниме. Ние го воведовме Пактот за стабилност во рамките на Европската монетарна

унија за да им овозможиме безбедност на луѓето. Затоа не е во ред кога по трет, четврт или петти пат го повредуваме овој Пакт за стабилност. Со тоа не ги исполнуваме сопствените барања.

Знам дека сојузната влада со некои свои одлуки многу очекува од луѓето овие денови. Но, веродостојноста во однос на мерките што ги поставуваме кон другите во Европа, е добро што многу се почитува. Затоа оваа влада си постави за цел повторно да се придржува кон уставот и кон Пактот за стабилност во Европа. Толку е тоа едноставно. Тоа мора да се спроведе.

Со цело срце ја поддржуваме стратегијата од Лисабон, според која во еден свет на сè повеќе противречности економскиот успех, успехот во иновации, порастот и зголемувањето на работните места се почеток и крај. На многу области во Европа ќе можеме да им дадеме на тежина само ако прво покажеме дека имаме економски успешен модел, кој истовремено е човечки, во смисла на социјалната пазарна економија, и кој обезбедува социјална одговорност. Наша задача е активно да работиме на Лисабонската стратегија. Важно е да размислиме каде Европа сама му ставила окови на економскиот пораст.

Наша задача секогаш треба да биде, да внимаваме на конкуренцијата и, пред сè, да им дадеме шанса на малите и на средните претпријатија во Европската унија. Знаеме: ако Европа сака да биде успешна тогаш мора да напредува со образованието, истражувањето и иновацијата. Тоа се нашите силни страни. Затоа е правилна и нашата национална мерка, 3 проценти од домашниот бруто-производ да се даваат за истражување и за развој. Исто така е значајно да внимаваме европските истражувачки структури да ја унапредуваат ефикасноста. Тие не смее да соодветствуваат на регионалната пропорција. Истражувањето мора да се поддржува таму каде што има резултати, што се иновативни и со кои сме на врвот широм светот.

И на државно и на европско ниво чекоревме по пат кој донесе со себе многу одредби. Бездруго кажувам дека ја

поддржувам Комисијата, особено претседателот на Комисијата и заменик претседателот Гинтер Ферхојген, која вели дека е дојден часот кога треба да се намали бирократијата. Можеме да заштедиме 25 проценти од бирократските трошоци не само кај нас, туку и во цела Европа. Револуционерен чекор е што по речиси 50 години единство во Европа – во меѓувреме, во Брисел може да видите планина, најмалку шест метри висока, од натрупани материјали што го содржи *acquis communautaire*; сè тоа е создадено за 50 години – одлучивме, со оглед на тоа дека светот драматично се менува, да видиме дали нешто може да промениме или да отстраниме. И тоа е дел од Европа.

Прашањето дали ќе бидеме економски успешни, дали на луѓето ќе можеме да им обезбедиме работни места и дали луѓето ќе имаат впечаток дека претставите за вредности на еден социјален поредок подобро може да се реализираат во Европската унија отколку на национално ниво, е за мене одлучувачкото прашање, со кое мора да се докаже дали е прифатена Унијата.

Покрај економската динамика треба да одговориме на потребата на луѓето за безбедност, за внатрешна безбедност и за правна безбедност. Според анкетите, тоа е важно барање од граѓаните и граѓаните до Европа; тие го сакаат тоа.

Но, токму на ова поле ни паѓа особено тешко национално-државните одговорности да ги пренесеме на Европа. Сигурно сите се сеќавате на дебатите за апсење во Европската унија.

Денес сите, се разбира, ја користиме шенгенската спогодба. Токму во внатрешната и во правната политика секогаш ќе има области во кои поединечни земји ќе се здружат и ќе одат напред. Јас вчера, на пример, зборував со литванскиот премиер. Литванија работи на тоа да биде интегрирана во шенгенската спогодба, бидејќи е неверојатна предност да постојат внатрешни граници, а заеднички да се штитат надворешните граници. Тоа е идеја, која пред 30 или 40 години ја сметавме за потполно невозможна.

Оној кој денес ги споредува односите на германско-француските гранични премини со тие на германско-полските, тој веќе во суштина чувствува нетрпение. Се поставува прашањето: кога конечно ќе се поедностават работите? Напредоците имаат неверојатна вредност за луѓето и речиси се подразбираат сами по себе.

Во меѓувреме имаме европски казнен регистер и европска агенција за размена на информации, Европол. Токму во внатрешната и во правната политика ќе мора да продолжиме со соединувањето, иако многу земји-членки ќе мора да се откажат од своите сомнежи. Мислам дека во германскиот парламент и понатаму ќе се води интензивна дискусија за тоа во која мера ќе се откажеме од сувереноста и колку сакаме да задржиме. Оваа дискусија мора да се води.

Друга централна точка е областа на надворешната безбедност, на европската надворешна и безбедносна политика, а и во неа станува збор за прашањето како се прифаќа Европа и како можеме да ги оствариме своите интереси.

По крајот на Студената војна се појавија сосема нови опасности: тероризам, фундаментализам. Сознанието е дека ниту една држава, ниту една земја, никој сам не може да се справи со оваа опасност. Тоа не може ни суперсилата Соединетите Американски Држави, ниту Русија, ниту Европската унија, а да не зборуваме за некоја земја-членка.

Ако сме искрени, тогаш мора да се констатира: Европа мораше многу да учи по крајот на Студената војна. Не реагиравме навреме на Балканот. За среќа научивме од ова потфрлување. Со нашиот ангажман во Македонија, на пример, се спречи граѓанска војна, а за тоа се воде жестоки дебати во мојата пратеничка група. Нам, на Европската унија, делумно ни успеа да ја преземеме одговорноста за Босна и Херцеговина. Тоа е потполно нов чекор. А колку многу се каравме околку прашањето дали треба да дејствуваме надвор од нашите граници!

Денес за поголемиот дел од луѓето е разбирливо ние да ја преземеме одговорноста.

Ги набљудуваме мировните процеси во индонезиската провинција Аџех. Како Европска унија преземавме важна улога во Четворката во палестинско-израелскиот конфликт. Ангажманот во Конго, со цел обезбедување на изборите, е дел од нашите одговорности.

Што значи тоа? Тоа значи дека Европа научи: мора да се вклучи пред да е предоцна, пред да дојде до драматични конфликти, пред да настапи глад како во регионот на Големите езера во Африка. Европа своето право на систем на вредности не може да го спроведува само кај себе; ако сме сериозни со овој систем на вредности, тогаш мораме да помогнеме онаму каде што другите не можат да се снајдат. Тоа е последицата што произлегува од правото што сами си го дадовме.

Секогаш одново ќе забележуваме дека не бараат како партнери, прашуваат за нас. Во врска со тоа некој ќе го смршти челото и ќе праша: Можеме ли да одговориме на сето тоа? Но, јас одговарам потполно свесно: ако сакаме да се стекнеме со признание во светот поради нашиот начин на живот и на стопанисување и така да се наметнеме, тогаш нема да можеме да ги одбегнеме одговорностите и предизвиците во светот. Затоа мораме да сме и економски силни. Ако сакаме да создаваме политика – а луѓето се плашат дека политиката веќе нема моќ да создава – тогаш мораме да го оствариме своето и не смееме да се повлечеме. Ако се повлечеме, тогаш тоа ќе биде разбрано како капитулација пред предизвиците, а токму тоа би било погрешно.

За да може да одговори на сите овие задачи, Европа мора да е способна за дејствување. Што се однесува до способноста за дејствување постојат два проблема, со кои мора да се соочиме и кои сè уште не се целосно решени. Способни за дејствување ќе бидеме само тогаш кога од аспект на нашата внатрешна уставност ќе можеме разумно да ги донесеме неопходните одлуки. Способни за дејствување ќе бидеме само тогаш кога ќе знаеме каква творба е оваа Европска унија. Проширувањето и продлабочувањето – прашања кои сега се поставуваат во сосема нова димензија, бидејќи

Европа е атрактивна, бидејќи многу земји сакаат да станат членки на Европската унија, но и затоа што ние мора да кажеме кој може, а кој не може да стане член и која понуда ќе ја направиме за да не изгледаме како затворена тврдина.

Што се однесува до способноста за дејствување, тогаш многу е важна дебатата за уставниот договор. Негативниот исход од референдумите во Франција и во Холандија е удар за нас.

Но, со тоа во никој случај не е кажано дали ни треба уставен договор или не. Јас велам: ни треба уставен договор.

Ни треба, затоа што дава одговори на различни прашања. Ни кажува кои се нашите основни права и што е заедничко поимање.

За првпат успеа – тогаш уште под водство на Роман Херцог – земјите-членки на Европската унија, да го запишат во форма на каталог на основни права тоа што општо се означуваше како наши вредности. Водевме жестоки дебати – кои и понатаму ќе продолжат – на пример за прашањето: каков однос ќе имаме кон нашите христијански корени и дали тоа е воопшто можно. Со тоа уште еднаш добивме длабок увид во различната историја на поединечните европски земји. Во соочувањата со другите религии, со другите култури ќе биде важно како ние, Европејците, сме во состојба јасно да ги именуваме нашите корени. Тоа го очекуваат другите од нас. Како сакаме да се бориме за нашите права, ако не можеме да го сториме тоа?

Уставниот договор за првпат направи обид да утврди јасни компетенции, нешто што граѓаните и граѓанките со право го бараат, што инаку е содржано во нашиот устав уште од првите денови од постоењето на Сојузна Република Германија. Дел од прекрасните обележја на уставот е јасната поделба на компетенциите на поединечни нивоа. Следната недела ќе имаме задоволство да зборуваме за новиот поредок на овие компетенции – тоа не е едноставна тема, но таа мора да се прифати. Имено, нејасните компетенции секогаш се дефицит

на демократија. Луѓето повеќе не знаат кој за што е одговорен. Тоа во Европа мора да е одново можно.

Со овој уставен договор за првпат се создава институцијата Министер за надворешни работи на Европа. Мора точно да се размисли кои ќе бидат неговите компетенции. Го гледам нашиот министер за надворешни работи и велам: тој нема да остане невработен поради министерот за надворешни работи на Европа. Но, ќе мора да се знае, кој ќе настапи во името на Европа во преговорите на Четворката, на пример.

Овој уставен договор за првпат им дава значење на националните парламенти со помош на клаузулата за супсидијарност.

Инаку, претседателот на Комисијата штотуку ми кажа дека тоа не оди без разлики во Европскиот парламент, затоа што Европскиот парламент будно внимава националните парламенти повторно да не добијат премногу можности.

Во секој случај, на ова место сакам да кажам: Европскиот парламент во последните години доби толку на значење што воопшто не можеше да се замисли пред 20, 30 години. Во поглед на директивата за услужни дејности и на советувањата во врска со неа, за првпат имаше демонстрации во Стразбур. Еден од нашите европарламентарци рече дека се чувствува почестен: досега не се случило да се демонстрира поради некоја европска одредба.

Тоа покажува дека таму се донесуваат одлуки.

Дами и господа, за следнава работа ќе мора да продолжиме и понатаму да дискутираме; тоа сè уште не е разјаснето во уставниот договор. Цврсто сум уверена дека одлуката беше правилна: политичката сила што ќе добие најмногу гласови на изборите за Европскиот парламент да има право да го именува претседателот на Комисијата. Но, ќе мора и подалеку да гледаме. Ако во Европа имаме процес на донесување закони со толку силен Европски парламент, тогаш мора да има и принцип на дисконтинуитет – што за нас е сосема разбирливо. Не може во генералните дирекции да се изработуваат директиви што со децении ќе опстојат, без

разлика кој е избран и кој ја врши работата. И тоа е дел од развојот на Европа.

Тоа значи дека имаме Европска унија која со уставниот договор ќе биде во состојба да донесува одлуки. Затоа што институционалниот дел – прашањата во однос на Комисијата, на министерот за надворешни работи на Европа, на Советот – мора да биде разјаснет за да може Европа да функционира. Денешните механизми на донесување одлуки во Европа се толку тешки што речиси се потребни студии за да се препознае кој бил мнозинство или, пак, како се станува малцинство што става вето. Составот на Комисијата не може да остане вака. Неопходен ни е уставен договор за да имаме Европа што дејствува. Со тоа ќе се занимаваме најдоцна во периодот кога Германија ќе претседава со Унијата.

Но, затоа што темата е толку тешка и затоа што има толку различни интереси, јас сум против брза одлука со која ќе се најдеме во ситуација од која нема да можеме да продолжиме понатаму. Наместо тоа, треба многу добро да размислиме како проектот за уставниот договор да биде успешен. Јас го сакам овој уставен договор, сојузната влада го сака, а мислам дека и мнозинството од овој парламент го сака.

Дами и господа, втората важна точка е прашањето за проширувањето. Тука сакам јасно да кажам: тоа што е вето – тука сите се движиме во континуитет – ќе се исполни. Притоа, јасни се и критериумите под кои може да дојде до пристапување во Унијата. Следната недела ќе го добиеме извештајот за напредок на Бугарија и на Романија. Мислам дека е јасно дека Бугарија и Романија ќе станат членки на Европската унија.

Но, исто така, од Европската комисија очекувам во нејзиниот извештај за напредок, јасно да ги наведе и недостатоците.

Не им помагаме на земјите ако дефицитите едноставно ги ставиме под тепих поаѓајќи од тоа дека Европската унија и европската идеја ќе ги покријат.

Се надевам дека Европската комисија ќе даде предлози за нивно решавање.

Важно е дека преговорите за членство не се еднонасочна улица. Критериумите мора да бидат исполнети. Тоа важи и за Хрватска и за Турција. Нема да направиме земјите да зависат една од друга. Не значи дека ако две земји на ист ден ги започнале преговорите за членство дека истите ќе ги завршат во ист ден. Секоја земја има право кон неа да се однесуваат онака како што таа самата се претставува.

Беше важно, дами и господа, што Европската унија ги преки- на преговорите за Договор за стабилност и асоцијација со Србија и Црна Гора, затоа што немаше соработка со Хашки- от трибунал за воени злосторства. И такви сигнали мора да бидат испратени: нема членство по секоја цена, туку услови, што важат за Европската унија и мора да се исполнат.

Бидејќи не можеме да ги примиме сите што сакаат да станат членки, ќе мора да развиваме соседска политика. Тоа воопш- то не е никакво прашање. Длабоко сум убедена дека тоа не може едноставно да го решиме со договор за трговска асоци- јација. На овие држави ќе мора да им понудиме засилена политичка соработка, којашто во никој случај не претставува полноправно членство. Објаснив зошто Европа мора да е способна за дејствување. Една творба што нема граници не може да дејствува одлучно во своите рамки и да има одредна уставност. Тоа мора да ни е јасно пред очи и затоа мора да повлечеме граници.

Дами и господа, верувам дека ако одговориме на претстојни- те прашања, и како Сојузна Република Германија го дадеме својот придонес за да можат луѓето во цела Европа да сфатат дека Европската унија е нашата единствена можност да ги оживееме нашите интереси, вредности, нашиот начин на живот, тогаш луѓето тоа и ќе го разберат. Може да се случи некои точки потворно да потпаднаат под национална компетентност, а други, пак, да преминат од национална во европ- ска компетентност. Но, секој пат мора да се ориентираме според следниве прашања: дали тоа е од поголема корист за луѓето, за нивната социјална безбедност, за нивното работно место и за нашата надворешна и внатрешна политика? Има- ме ли таква можност да придонесеме, да им помогнеме на другите во решавањето на нивните проблеми? Ако искрено

одговориме на овие прашања тогаш ќе ги придобиеме Европејците и Европејките и тоа не само со зборови, туку и со дела.

Нашата политика мора да има сила да разликува битно и небитно. Мора да веруваме во силата на мирот во слободата, демократијата и човековите права, кои би требало да се реализираат во целиот свет. Со нашата политика врз основа на оваа неверојатно голема приказна за успехот мора да ја создаваме иднината.

Луѓе како Шуман, де Гол, Аденауер и многу други тогаш стоеја пред неверојатно големи рушевини, но, тие имаа визији. Ние имаме силна основа, која може да ја надоградуваме. Имаме историја на успех што трае со децении. Денес има нови опасности, нови предизвици и поголема конкуренција. Но, со нашата историја и нашата свест што ќе ја вложиме, може да успееме Европа на 21 век да биде успешна приказна. Јас, во секој случај, сум решена заедно со Сојузната влада и со вас тоа да го сторам.

Ви благодарам.

Извор:

<https://www.auswaertiges-amt.de/diplo/de/Europa/Uebersicht.html> (21.09.2007)

Д-р Жан Клод Јанкер

Задачата на Европа во светот

Доделување на меѓународната награда Карло Велики на градот Ахен на Жан Клод Јанкер

Ахен, 26 мај 2006 година

Кралевски височества,
почитуван господине градоначалниче, драг Јирген,
господине претседателе на германското собрание,
господине канцелару, драг Хелмут Кол,
господине канцелару, драг Герхард Шредер, (...)
почитувани дами и господа претседатели,
премиери,
премиере,
министри,
пратеници во Европскиот парламент,
господине претседателе на Европскиот парламент,
почитувани дами и господа носители на наградата Карло Велики,
екселенции,
мои дами и господа (...)

Господине градоначалниче, за Вашиот град Ахен би можело многу да се зборува, и за овој град би морало многу да се зборува – за овој стар царски град достоин за почит, за неговото политичко и духовно царство во окцидентална Европа, за катедралата во овој град во која има толку мир, така што таа изгледа поголема отколку што всушност е, за оваа сала за крунисување, за судбината на еден пограничен град во Европа, кој честопати бил ставен на испит.

Но, немам толку многу време за да зборувам само за Ахен.

И најдолгиот пофален говор за Ахен не би бил доволен за да го изрази тоа што го чувствуваме ние, Луксембуржаните, за

градот Ахен. Со задоволство сме овде, особено нашите студенти. Не само што се чувствуваме добро примени овде, туку сме и прифатени, тоа и објаснува зошто јас сум единствениот кој досега два пати ја добил наградата Карло Велики, затоа што луксембуршкиот народ оваа награда ја доби уште во 1986 година.

Особено ми лежи на срце, прво, срдечно да ги поздравам граѓаните на европскиот град Ахен. Мојот посебен поздрав е наменет за првиот граѓанин на овој град, господинот градоначалник Линден, чијшто говор ќе го прочитам уште еднаш за да може да уживам во него. Многу ги сакам двојните уживања.

Драг Хелмут Кол, пред сè, сакам да ти се заблагодарам. За мене не претставува само чест, туку и радост – а со честа и со радоста се меша и малку гордост, имено, јас сум и горд и радосен што денес можам да ја делаам наградата со тебе. Ти ова одликување го доби во 1988 година – 18 месеци пред падот на Берлинскиот ѕид, две и пол години пред да се соедини Германија и години пред Европа повторно да се обедини, уште во почетокот на 90-тите години.

Ти си за мене Европеецот на кој научив најмногу да му се воодушевувам, Европеец *par excellence*, кој секогаш, кога постоел сомнеж и давал предност на европската карта, дури и кога тоа често пати наидувало на неразбирање во сопствената земја, затоа што ти секогаш сметаше дека на крајот европското решение ќе излезе како вистинско решение, ќе излезе како германско решение.

Најголемиот број Германци најверојатно не знаат за што треба да ти бидат благодарни, бидејќи ако ти не ја отвореше вратата во европските предворја за германското обединување, тогаш европското обединување не би било нормална колевка, во којашто би можело да се смести германското обединување, германското единство.

Но, Германците, како и сите народи, забораваат малку брзо. Но, затоа што јас сум пријател на Германците и затоа што по сите заблуди во времето кога Германците сè уште не ни беа толку добри соседи како што ни се денес, го поставувам прашањето: зошто Германците не може да се горди на германското обединување? Има илјада причини да се биде горд на германското обединување, сместено во европското единство, наместо да се жалат поради него цело време.

Понекогаш мислам дека сум единствениот политичар кој зборува германски и кој има храброст да каже една ваква реченица.

Германското единство, мои дами и господа, не е случаен производ. Тоа е политички резултат. Тоа е резултат на европската политика. Тоа никогаш не смее да се заборава. Аденауер ја формулираше мудрата реченица дека германското и европското единство се две страни од медалот. И тој имаше право, затоа што Германците по Втората светска војна многу консеквентно чекореа по европскиот пат.

Сега, во Европа, стигнавме до една раскрсница. А околу неа има ужасно многу бучава. А бучавата настана затоа што Европејците, а пред сè, Германците – затоа што жалењето стана новата германска доблест – почнаа само да се жалат на Европа, наместо да и се радуваат на Европа и да се радуваат поради неа.

Фала Богу, не гледаат и други кои не се Европејци. Африканци, Азијати, па дури и Американците не престануваат да се чудат за европските успеси. Единствените кои се жалат на европските успеси се самите Европејци. Во суштина не можам да сфатам.

Фала Богу, има и други кои од далеку гледаат што правиме. Тие подобро ги познаваат нашите слабости од нас самите. Но, тие подобро од нас ги знаат и нашите силни страни. Ние не сме доволно горди на постигнатото во Европа. А, во Европа е постигнато многу.

Ќе наведам само три примери што имаат своја тежина и кои, до ден-денес, во голема мера, го воодушевуваат светот.

Ќе почнам онаму каде што сè завршува и сè мора да почне, кај темата војна и мир.

Од најреномираните усти слушам дека дискурсот за мир не игра веќе улога кај младите луѓе. И најверојатно е вистина дека помладите луѓе се малку глуви за овој дискурс. Сепак, за мене, во историјата на светот нешто останува недостигнато, нешто што всушност не може повеќе да се очекува. Станува збор за тоа дека на овој измачен континент, на овој маченички континент од 1945 година, луѓето, мажи и жени, се враќаа во своите разрушени градови и бомбардирани села од фронтите и од концентрационите логори и не само што ја повторуваа онаа вечна повоена реченица која секогаш одново се враќаше: „Никогаш повеќе војна!“, туку таа реченица за првпат стана молитва за милиони луѓе, како надеж за еден цел континент и стана политичка програма, која ја изведеа од неа паметни мажи и жени во политиката, вистински државници и државнички.

Како станавме толку неблагодарни за овој огромно колективно животно достигнување на нашите родители, нашите баби и дедовци, кои ставија крај на европската војна и на европската смрт – генерација родена на почетокот на 20 век, која беше водена од една патека на смртта во друга – зошто не сме горди на овој колективно животно достигнување на нашите родители, нашите баби и дедовци, кои не се жалеа, не станаа малодушни, туку ја градеа Европа во која денес живееме огреани од сонцето на слободата?

Да, можеби е точно дека младите луѓе станале глуви кога станува збор за војна и мир. Ним тешко може да им се префрли поради тоа, затоа што оној што не знае што е војна, не знае ни што значи мир. Но, бидејќи тоа е така, тогаш посетата на гробовите на паднатите борци треба да биде

задолжителен предмет во училиштата. Дури тогаш ќе може да се сфати како и зошто мора да биде Европа.

Европа, како континент на мирот.

Вториот пример е поактуелен.

Европа како монетарен континент. Тука ќе бидам многу претпазлив, особено кон овие проблеми, затоа што знам дека зад мојот грб седи претседателот на Европската централна банка.

Ќе го оставам на страна она што сега би ми текнало.

(...) Ни успеа во Европа, по она што ни го направи историјата и тоа што ние и го направивме на историјата, овој континент монетарно-политички да го сведеме на заеднички именител. Сè уште не сосема, но на пат сме. Никој не веруваше дека ќе можеме да го направиме тоа. Тука би можел да раскажам анегдоти од многуте разговори со американскиот претседател Клинтон и со други лица, кои беа многу скептични во намерата Европа монетарно-политички да биде една целина. Пред сè, тоа беа германски професори, кои би сакал срдечно да ги поздравам, и кои многу се излажаа. Затоа што еврото сè уште е тука – ама и професорите, исто така.

Европската монетарна унија, еврото, е заеднички успех на генерацијата Кол-Митеран и на мојата генерација. Кол и Митеран, поради нивното мудро одредување на патот, и мажите и жените од мојата генерација, затоа што ние, како и тие, сфативме дека една национална, ексклузивно национално поставена монетарна политика од Европа ќе направи дело кое ќе зборува гласно за монетарната политика, а со тоа и за економската и за светската политика, но нема да дава никакви импулси.

Во тоа успеавме како Европејци. Никој не веруваше дека сме способни за тоа и моравме да предочиме програма за

бодибилдинг пред еврото, а тоа некои политичари го платија со своите мандати. Но, сепак ни го донесе еврото.

Инаку, ако добро ја погледнам листата на потписниците на Договорот од Мастрихт во 1991 година, тогаш ќе констатирам: еврото и јас сме единствените кои го преживеале Договорот од Мастрихт.

Но, сè уште не сме готови со европската монетарна конструкција. Политичката рака, економско-политичката рака на европската економско-монетарна унија мора да биде засилена. Европската економска и монетарна политика не е само монетарна политика. Исто така, не смееме да ја оптовариме и претовариме монетарната политика со економско-политичко неработење. Ангажирано се залагам за посилно координирана европска економска политика, со цел монетарната политика да биде економски подготвена, така што од целата економска и монетарна политика да произлезе нешто што ќе го придвижи европскиот економски пораст и од што, во голема мера, може да профитира остатокот од човештвото.

Никогаш не се споменува дека од еврото имаме голема корист. Дури ни од мене. Понекогаш се прашувам како се случи всушност да станеме толку мрзливи во објаснувањата? Би морале да им објасниме на луѓето, тоа би било едноставно – што би станало од Европа, од нејзиниот економски пораст, од нејзините валути во последните 10 години, ако го немаше еврото, оваа рамка на дисциплина на солидарност која ја претставува еврото.

По Првата светска војна во Европа, која се водеше по Втората светска војна, војната на Балканот, што би станало од нашите валути, ако при воведувањето на еврото немаше колективна дисциплина во голема мера? Што ќе се случеше по 11. септември? Што по јужноамериканските, руските финансиски кризи, по таквите кризи во југоисточна Азија? Што ќе се случеше по војната во Ирак? Што ќе се случеше по разбеснетите нафтени кризи, ако наместо еврото уште

имаше 14 национални валути? И што ќе се случеше во Европа по француското и по холандското „не“?

Во 1992 година бев тука како млад министер за финансии кога Данците гласаа со „не“ и кога Французите милиметар по милиметар скокнаа во таборот на групата што беше „за“. И тогаш, како министри за финансии заседававме во Вашингтон, затоа што се плашевме дека во Европа би можело да дојде до неверојатна монетарна криза, ако милиметар по милиметар победеше француското „не“.

Не, не, не, еврото ги штити Европејците во голема мера. И нечуено е што ние, политичарите, сме премногу мрзливи и не ни успева да им објасниме на луѓето дека еврото ги штити и дека самостојните патишта на националните валути би ја одвеле европската економија во тотална изолација.

Трет пример за европски успех.

Проширувањето кон Источна и кон Средна Европа.

Многумина веќе не го сакаат чекорот на Западна Европа во правец на Источна и на Средна Европа. Но, тоа ми е некако нејасно.

Оној кој ќе се сети на воениот поредок и на повоениот поредок од 40-тите и од 50-тите години, лесно ќе може да констатира дека тоа беше праведен борбен поредок, каков што најдовме по крајот на Втората светска војна во Европа, една виртуелна логика на конфликт, на конфронтација и на војна.

Јас, како и мажите и жените од мојата генерација, пораснав во страв од руските ракети. Луѓето во Прага, Будимпешта, Варшава се плашеа од агресијата и од агресивноста на НАТО – затоа што ги убедиле во тоа, а можеби ракетите и постоеле. Многу повеќе би сакал луѓето од Прага, од Варшава, од Будимпешта, од Љубљана, денес своите надежи

да ги насочат кон Западна Европа, наместо да има ракети насочени кон Западна Европа.

А луѓето на крајот на 80-тите, и почетокот на 90-тите години, направија нешто што долго време се нема случено, тие повторно сами ја креираа историјата наместо историјата да се сврти против нив. Во Дрезден, во Лајпциг, на многу други места од Источна и од Средна Европа, луѓето сами ја земаа историјата во свои раце, наместо само пасивно да ја трпат историјата и да станат нејзини заробеници. Цели народи станаа архитекти на историјата, наместо нејзини робови.

И зарем не се радуваме што ни успеа во 1989 година овие 22, од минатата сабота 23 новонастанати држави, во и околу Европа, да ги водиме по каналот на европските води на солидарност и мирољубивост? Требаше ли во почетокот на 90 години па сè до денес овие 22, 23 држави да ги оставиме сами да се снајдат, да ги препуштиме на милост и немилост на меѓувладината сила? Не беше ли подобро, тие и така го сакаа тоа, да ги земеме во оваа европска сфера на солидарност и на мир?

Денес на континентот би било полошо, би имало повеќе неред, хаос, ако не ни успееше Источна, Средна и Западна Европа идеално да ги споиме на патот кон повторното помирување на европската историја и европската географија, со сите потешкотии кои ги носи овој процес со себе.

На 1 мај 2004 година, кога во Даблин можевме да го славиме пристапувањето на 10. нови источноевропски, средноевропски и средоземноморски држави во Европската унија, тоа беше денот кога е закопана Јалта.

Тогаш беше конечната победа на цивилизацијата над лудостите на господата Сталин и Хитлер.

Зошто всушност не се радуваме што не Сталин туку Черчил имаше право? Черчил, кој во 1947 година во Хаг, недалеку одовде, по повод Првиот конгрес на паневропското движење, по повод одбивањето на Советскиот сојуз, Источна и Средна

Европа да извлечат корист од Маршаловиот план, и по повод одбивањето на Советскиот сојуз, источноевропските и средноевропските земји да станат членки на Европскиот совет, изјави: „Денес на запад го започнуваме она што еден ден ќе го довршиме на исток“.

Тука сме, Сталин изгуби, Черчил победи, а ние не се радуваме поради тоа!

И сега, конечно, по долги децении на поделба, може повторно да бидеме во целост Европејци – Луксембуржани и Европејци, но Луксембуржани и Европејци во Рим, во Берлин, во Ахен, но и во Прага и во Варшава. Со задоволство сум Европеец насекаде во Европа. Тоа е можно по повторното соединување на европскиот континент.

За да не се сруши сето ова, мора да работиме на тоа Европската унија да остане успешна. За тоа постојат едноставни правила кои мора да се запазат. На пример, шефовите на држави и на влади, министрите, другите, не треба да се јават за збор само кога имаат да кажат нешто лошо за Европа.

Не може да се очекува од луѓето во Европа, ако од понеделник до сабота премиери, претседатели, министри им објаснуваат дека сè што е направено во Европа е невозможно, дека мора постојано да се бранат, дека мора постојано да се борат против другите, и тогаш да се очекува дека во недела кога ќе бидат повикани на референдум, грдата невеста одеднаш се претвора во прекрасна дама. Тоа никогаш нема да се случи! Тоа никогаш нема да се случи!

И затоа би било добро кога највисоките европски претставници попријателски, значи пообјективно, би се изразиле за европските прашања. И кога не би оддавале впечаток дека ние, во Европа, мора да владееме едни против други.

Не, мора заедно да владееме со Европската унија и поради тоа би требало да престанеме да зборуваме лошо за оваа Европска унија.

Има и друг метод кој води до успех. Имено, задржувањето на методата која ни овозможи да бидеме успешни: методата на заедништво.

Тоа е европската метода на владеење. Комисијата предлага, а Советот и Парламентот мора рамноправно да одлучуваат. Претседателот на Комисијата не е извршител на премиерите. Тој би требало да биде нивен инспиратор. Парламентот е демократски легитимиран. А, националните влади треба да ги застапуваат националните интереси, а поради тоа не смее да им се префрли дека се европски пучисти.

Со двата канцелара, кои овде седат, неколку пати морав да се расправам. Не само за областа даночна политика, туку воопшто. И вие сами знаевте дека имам право и дебатата не траеше долго. И за многу други работи се каравме. Но, никогаш немав впечаток, дека дури и кога остро сме ги изнеле разликите во мислењата, дека би станале непријатели.

Па, тоа е европска демократија, мора да се изнесат разликите во мислењата.

Кога во Бундестагот се води дебата помеѓу владата и опозицијата, тогаш никој не вика дека Германија се наоѓа во длабока криза. А кога се караме меѓусебно во Европа, тогаш веднаш сме на работ на криза.

Притоа, моментално имаме европска криза – не таму каде што мислиме дека има, туку таму каде што би морало да се претпостави дека ќе има, затоа што станува збор за народите на Европа. 50% од луѓето во Европа би сакале повеќе Европа, а 50% од луѓето мислат дека веќе имаат премногу Европа. Тоа е европската криза.

И во 50-тите, 60-тите и 70-тите години знаевме дека сите граѓани на Европа се на наша страна, и знаевме дека и ние бевме на нивна страна, а сега имаме работа со поделена, на средина разделена – на 25 националности – јавност. И затоа

особено мора да се внимава на погрешно нанесени јазични удари, мои дами и господа.

Иако ја разбираам дебатата, воопшто не ми се допаѓа разговорот за големи и за мали држави-членки во Европската унија. Прво, точно знам каде припаѓам. Јас сум специјалист за помали единици и разбираам нешто од тоа. Знаам што се случува во мојата земја. Дали секој германски канцелар секогаш знаел, дали секој француски државен претседател секогаш знаел, дали секој шпански премиер секогаш знаел што се случува кај толку луѓе со кои треба да се владее и кои треба да се згрижат, се сомневам понекогаш.

Меѓутоа, ова неизречено клопотење на оваа начелна дебата, која секогаш одново се поставува, дали малите и големите треба да се рамноправни во Унијата, е излишна. Малите мора да знаат дека се мали. А, ви велем дека тие тоа ретко го забораваат. Понекогаш многу ќе се надуеме. Човек мора да не види. Но, и големите мора да научат дека без малите ама баш ништо не би можеле да постигнат во Европската унија: баш ништо.

И токму затоа не би требало да зборуваме за обединети европски држави. Сигурно ќе се сложите дека нациите не се провизорно откритие на историјата, туку дека се трајни. Јас не би сакал да станам граѓанин на обединетите европски држави и би се бранел против тоа кога некој со сила би ме присвоил.

Со задоволство сум Луксембуржанец и Европеец. Не ми требаат двете држави, ми треба мир, поредок, безбедност, мир во Европа. Тоа ми е доволно. Не ми треба европско знаме кое мора да го поздравам. Во Европа пречесто се поздравуваа погрешни знамиња.

Сега случајот сакаше денес наградата Карло Велики да ја добие претставник на една мала земја – во изборот имаше претставници и од поголемите земји, и тоа по вторпат. Ова веќе го кажав на почетокот.

И една толку мала земја како Луксембург, еден толку вреден и храбар народ како Луксембуржаните, којшто многу добро знае, затоа што секогаш бил жртва на германско-француските конфликти, и Германија и Франција никогаш не најдоа друга територија освен оваа мала земја, Луксембург, за да се судрат меѓусебно, што значи да не е Европа.

И токму затоа оваа награда која денес ја добивам му припаѓа, пред сè, на луксембуршкиот народ. Мерси.

Мора да продолжиме по европскиот пат. Затоа ни е потребен европски устав. Овој европски устав не е мртов. Не е доволно ако двајца кажат дека нешто е мртво. Сите мора да кажат дека е мртво. Сè додека сите не констатираат смрт, не треба да се даваат предвремени вести за смртта. Јас и понатаму ќе се борам за овој устав – дури иако е подобро можеби да се нарече основен закон, сè додека сите не се согласат со супстанцата на овој европски устав.

А за тоа немаме 20 години време, имаме само неколку години. До европските извори, европскиот устав, или европскиот основен закон, мора да е готов. Бидејќи, ако тоа не и успее на оваа генерација – ова го кажувам без да ја навредам иднината – следната генерација нема да го направи тоа. Следната генерација бледо ќе се сеќава на Хитлер и на Сталин, како што јас се сеќавам на Вилхелм Втори и на Клеменко.

Не, Европа мора да ја зацврстат оние, чиешто татковци беа војници во војната. Правнуците не може да го направат тоа, мора сега да се стори тоа. Ние треба да се обидеме, секогаш сите сè да прават.

Овој концепт за јадрото на Европа не е оптоварувачки, носечки концепт, кој е способен за иднината. Не треба уште од почеток, априори, да кажеме дека има работи кои може да ги направиме во четворка, во петка, во шестка, а дека другите проекти други ќе ги сработат.

Од моето принципиелно одбивање да се движиме кон јадрото на Европа, оние кои со задоволство чекорат пополека, оние кои секогаш седат на кочница, оние кои под гасот ставаат папуча за кочење секој пат кога европската машина ќе се придвижи, тие не треба да мислат дека никогаш нема да ја направиме Европа. Не, јадрото на Европа не е концепт, тоа е единствениот излез од целокупната европска безизлезност, ако недоволно голем број на држави-членки може да се договорат за заедничките европски амбиции.

Не сум авангардист од принцип. Познавам авангардисти кои не знаат во која насока сакаат да се движат, но само знаат дека сакаат да бидат први. Тоа не е доволно. Мора заедно да формулираме цели. И ако не оди, тогаш некои ќе се исклучат, а други не, априори, од заедничкиот пат.

И, ако навистина сакаме Европа повторно да е во срцето на луѓето, тогаш мора да се случат две нешта.

Би можел – но нема доволно време – многу да зборувам за заедничката надворешна и безбедносна политика, за правдата, внатрешните работи, заедничката здравствена политика, но да го оставиме тоа.

Сакам да кажам две работи.

Ако во следните 10 години не успееме, од оваа крајно успешна економско-политичка конструкција Европа, да направиме и социјално-политичка успешна Европска унија, вклучувајќи го и намалувањето на масовната невработеност во Европа, тогаш Европа нема да успее. Не може Европа да биде успешна, а тоа да е против расположението на работниците. Тие се повеќето луѓе во Европа, тие, едноставните луѓе, не се поглунави од самонаречените елити, не.

И ако сакаме Европа да не остане на половина пат, тогаш на европските работници мора да им дадеме минимални работнички права кои ќе важат ширум Европа и така повторно да ги воодушевиме за Европската унија.

Без устав, без спогодба за внатрешниот пазар, без социјална димензија на Европската унија, Европа, сакале ние или не, полека ќе стане возвишена зона на слободна трговија. А, тоа нема да се забележи на почетокот. Отровот на зоната на слободна трговија се состои во тоа што тој не може да се вкуси, ниту да се помириша. Но, кога и да е ќе се појави.

Ако не ја продолжиме европската интеграција со понатамошни чекори на интеграциона политика, а Европската унија не ја водиме понатаму со далекусежни чекори, тогаш ќе завршиме во зоната на слободната трговија.

А, зоната на слободна трговија е премногу едноставен концепт за еден еминентно комплициран континент, како што е Европската унија. Европската унија мора да е политичка, таа не може да се поима само економски. Пазарот, сам по себе, не произведува солидарност, ниту солидарност меѓу луѓето, ниту солидарност меѓу народите. А таа ни е потребна, солидарноста меѓу европските народи. И затоа, некогаш мора да заврши досадното лелекање за нето-плаќачи, нето-корисници. Едномесечна војна чини повеќе од 20 години Европска унија.

Не смееме повеќе Европската унија да ја сфаќаме како изум само за нас, како нешто во што може да се заљубиме само за нас самите, секогаш одново. Не, Европа исто така има задача во светот.

Европа не постои само за Европа.

Сè додека дневно ширум светот умираат 25 000 деца од глад, Европа сè уште не ја завршила својата задача во светот. А, најголемиот европски проект мора да биде ние, Европејците – дури и ако мора и сами – во следните 30 години да ги истераме гладта и сиромаштијата од лицето на земјата. Тоа е европска должност.

Дами и господа, задоволство ми е да бидам носител на наградата Карло Велики.

Отворено признавам.

Би сакал, кога сè ќе заврши, и кога ќе се подвлечат крајните биланси и кога нема да може да се одговори, бидејќи другите само уште пишуваат, да се напише и да се каже: „Јункер со право ја доби наградата. Беше заслужен за неа, иако веќе еднаш ја имаше добиено“.

Ви благодарам на наградата и на вниманието.

Извор:

http://www.karlspreis.de/html/kp06_juncker.pdf?PHPSESSID=7cae15e87cc8715d2b8084da2bbcd356 (21. 9. 2007)

Декларација по повод 50-годишнината од потпишувањето на Римските договори

Со векови Европа постоеше како идеја, како надеж за мир и разбирање. Таа надеж се оствари. Европското обединување ни овозможи мир и благосостојба, создаде заеднички дух и ги надмина спротивностите. Секој член ѝ помогна на Европа при обединувањето и зајакнувањето на демократијата и владеењето на правото. Благодарение на љубовта за слободата на луѓето од Централна и Источна Европа, неприродната поделба на Европа денес е конечно надмината. Европското обединување е поуката којашто ја извлековме од крвавите конфликти и од нашата историја полна со страдање. Денес, ние живееме еден со друг на начин којшто беше невозможен во минатото.

Ние, граѓаните и граѓанките на Европската унија, сме обединети во нашата среќа.

I.

Во Европската унија ги остваруваме нашите заеднички идеали: за нас, човекот стои над сè. Неговото достоинство е неприкосновено. Неговите права се неотуѓиви. Мажите и жените се рамноправни.

Се стремиме кон мир и слобода, кон демократија и владеење на правото, кон заемно почитување и одговорност, кон благосостојба и сигурност, кон толерантност и учество, кон правичност и солидарност.

Во Европската унија живееме и дејствуваме заедно на единствен начин. Тоа доаѓа до израз во заедничкото дејствување на земјите-членки и европските институции. Европската унија се заснова на рамноправност и солидарно заедничко дејствување. На тој начин постигнуваме праведно израмнување на интересите помеѓу земјите-членки.

Во Европската унија ги чуваме самостојноста и разновидните традиции на земјите-членки. Отворените граници и живата

разновидност на јазиците, културите и регионите не обогатуваат. Многу цели не можеме да ги постигнеме сами, туку само заедно. Европската унија, нејзините земји-членки, регионите и локалните заедници си ги споделуваат надлежностите.

II.

Се соочуваме со големи предизвици, кои ги надминуваат националните граници. Нашиот одговор на тие предизвици е Европската унија. Само заедно ќе можеме и понатаму да го чуваме нашиот општествен идеал за доброто на сите граѓани и граѓанки на Европската унија. Тој европски модел ги обединува економскиот успех и социјалната одговорност. Заедничкиот пазар и еврото нè зајакнуваат. На тој начин, способни сме да ги обликуваме, според нашите вредности, растечкиот глобален заплет на економијата и сè посланата конкуренција на меѓународните пазари. Богатството на Европа е во знаењето и способноста на нејзините луѓе, тоа е клучот за развојот, вработувањето и социјалната кохезија.

Ќе се бориме заедно против тероризмот, организираниот криминал и нелегалната имиграција. Притоа, граѓанските права и правото на слободата ќе ги браниме и во борбата против нивните противници. Никогаш не смееме пак да им дадеме шанса на расизмот и на ксенофобијата.

Ние се залагаме конфликтите низ светот да се решат мирно и луѓето да не станат жртви на војна, тероризам или насилство. Европската унија ги поддржува слободата и развојот во светот. Сакаме да ги потиснеме сиромаштијата, гладот и болестите. Во тоа сакаме и понатаму да ја имаме водечката улога.

На подрачјето на енергетската политика и заштитата на климата сакаме заедно да предводиме и да придонесеме за спречувањето на глобалната закана од промена на климата.

III.

Европската унија и во иднина ќе се заснова и врз својата отвореност, и врз волјата на нејзините членки, и тие заедно

ќе го зајакнуваат внатрешниот развој на Унијата. Европската унија и понатаму ќе ги поддржува демократијата, стабилноста и благосостојбата надвор од своите граници.

Со европското обединување се оствари еден сон на претходните генерации. Нашата историја не опоменува да ја чуваме таа среќа и за идните генерации. Затоа е потребно постојано, односно во чекор со времето, да го обновуваме политичкиот облик на Европа. Заради тоа денес, 50 години по потпишувањето на Римските договори, обединети сме во намерата до изборите за Европскиот парламент во 2009 г. да ја поставиме Европската унија на обновена заедничка основа.

Затоа што знаеме: Европа е нашата заедничка иднина.

Белешка за авторите

Винстон Черчил (1874–1965), се смета за еден од најзначајните британски државници на 20. век. Два пати бил премиер. Во 1945 г. за време на Потсдамската конференција, Черчил беше заменет од страна на неговиот дотогашен заменик Етли. Од 1951 г. до 1955 г. тој повторно ја извршуваше должноста премиер.

Роберт Шуман (1886–1963), германско-француски политичар. Шуман беше премиер на Франција, а како министер за надворешни работи го подготви Шумановиот план – основата за создавање на Заедницата за јаглен и за челик. Подоцна ја вршеше должноста Претседател на Европскиот парламент. Заедно со Жан Моне се смета за еден од татковците и основачите на Европската унија.

Валтер Халштајн (1901–1982), германски политичар со конзервативна ориентација. Во 1951 г. Аденауер самиот ја презема функцијата министер за надворешни работи, а Халштајн ја врши должноста државен секретар во новосоздаденото министерство за надворешни работи. Халштајн заедно со Аденауер учествува на Првата германско-француска конференција во Париз. Во 1958 г. станува претседател на Комисијата на ЕЕЗ.

Конрад Аденауер (1876–1967), беше првиот германски сојузен канцелар по Втората светска војна и таа должност ја вршеше од 1949 г. до 1963 г. Од 1951 г. до 1955 г. истовремено беше и министер за надворешни работи. Аденауер се залагаше за „Обединување на Европските Држави“, затоа што беше убеден дека само на тој начин може трајно да се зачува мирот во Европа. Во 1957 г. тој беше еден од потписниците на Римските договори. Се смета за еден од татковците и основачите на ЕУ.

Ричард фон Вајцекер (роден 1920 г.), германски политичар. Од 1981 г. до 1984 г. беше градоначалник на Берлин, а од

1984 г. до 1994 г. беше шестиот сојузен претседател на Сојузна Република Германија.

Франсоа Митеран (1916–1996), француски политичар. Во два наврата 1981 г. и 1988 г. бил избран за француски претседател и таа функција ја вршеше до 17 мај 1995 г. Заедно со Хелмут Кол го забрза процесот на проширување на Европската заедница и нејзиното преминување во Европска унија.

Хелмут Кол (роден 1930 г.), германски политичар кој од 1969 г. до 1976 г. беше премиер на Сојузната покраина Рајнланд-Пфалц, а од 1982 г. до 1998 г. беше сојузен канцелар на Германија. Кол го обликуваше германскиот процес на обединување и даде свој значаен придонес во процесот на европската интеграција.

Жак Ширак (роден 1932 г.), француски политичар. Во два наврата 1995 г. и 2002 г. беше избран за претседател на Франција.

Романо Проди (роден 1939 г.) италијански научник по економски прашања и политичар. Од 17 мај 2006 г. е избран за премиер на Италија, функција која ја вршеше од 1996 г. до 1998 г. Од март 1999 г. до ноември 2004 г. беше претседател на Европската комисија.

Владислав Бартожевски (роден 1922 г.), полски историчар, новинар и политичар. Политички беше ангажиран во движењето Солидарност. Во два наврата 1995 г. и 2000 г. беше именуван за министер за надворешни работи на Полска.

Валери Жискар д' Естењ (роден 1926 г.), француски политичар. Со 36 години станува министер за финансии, а со 46 години претседател на Франција. Се залага за процесот на европско обединување, а неговата визија почива на принципот на сојузни држави слична како Соединетите Американски Држави. На европскиот самит во Лајкен во декември 2001 г. е наименуван да претседава со Европскиот

конвент. Задачата на Конвентот беше да изработи Нацрт-европски устав. Нацртот е презентиран на 15 јуни 2003 г.

Тони Блер (роден 1953 г.), од мај 1997 г. до 2007 г. е премиер на Велика Британија. Со 43 години тој е избран за најмладиот премиер на Велика Британија по 1812 г. Во април 2004 г. го најавува рефередумот за Уставот на ЕУ.

Николас Саркози (роден 1955 г.), француски политичар, во два наврати министер за внатрешни работи. Во 2007 г. е избран за претседател на Франција.

Ангела Меркел (родена 1954 г.) германска политичарка. На 9 април 2000 г. е избрана за претседател на Христијано-демократската унија на Германија. Од 22 ноември 2005 г. е сојузен премиер на Сојузна Република Германија. Како канцелар на Германија беше и претседавач со Европската унија до јули 2007 г.

Жан-Клод Јанкер (роден 1954), луксембуршки политичар. Од 1995 г. ја извршува функцијата премиер и министер за финансии на Луксембург. Во 2006 г. му е доделена меѓународната награда Карло Велики на градот Ахен за „примерно дејствување во процесот на обединување на социјална Европа“.

„Ако се задржиме само на површината работите нема да ни се чинат едноставни, но ако се задлабочиме во нив ќе ја препознаеме нивната суштина, а таа секогаш е едноставна.“

Конрад Аденауер

Konrad
Adenauer
Stiftung

Фондација Конрад Аденауер
Максим Горки 16, кат 3
тел. +389 2 323 1122
факс +389 2 313 5290
e-mail: kas@kas.com.mk
www.kas.de